

การประดิษฐ์ตุ้งล้านาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

Decorating of Tung Lanna Production with
Thai Embroidery Technique

นายเทพนรินทร์ กาศสิทธิ์

TAPNALIN KALASIT

นายนิวุฒิ ปัญญา

NIWUTH PUNYA

โครงการพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2558

การประดิษฐ์ตุ้งล้านาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย
Decorating of Tung Lanna Production with
Thai Embroidery Technique

นายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์

TAPNALIN KALASIT

นายนิวุฒิ ปัญญา

NIWUTH PUNYA

โครงการพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อโครงการพิเศษ การประดิษฐ์ตุ๊กตาลำนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย
ชื่อ นามสกุล เทพนรินทร์ ภาพสิทธิ์ และนิวุฒิ ปัญญา
ชื่อปริญญา คหกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาและคณะ การบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2558
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สุรียา เทพิน และ อาจารย์กิตติ ยอดอ่อน

คณะกรรมการสอบโครงการพิเศษได้เห็นชอบโครงการพิเศษฉบับนี้แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณพรรณ บุญยรัตกลิน)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพียว ดีใจ)

.....กรรมการ
(อาจารย์สุรียา เทพิน)

.....กรรมการ
(อาจารย์กิตติ ยอดอ่อน)

โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

.....หัวหน้าสาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์
(อาจารย์สุกัญญา จันทกุล)

วัน 25 เดือน เมษายน พ.ศ. 2559

ชื่อโครงการพิเศษ	การประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย
ชื่อ นามสกุล	เทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ และ นิวุฒิ ปัญญา
ชื่อปริญญา	ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาและคณะ	การบริหารธุรกิจศึกษาศาสตร์ เทคโนโลยีศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

โครงการพิเศษนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษากระบวนการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย และศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ การประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและได้ทำการออกแบบภาพร่างความคิดรูปแบบของตุ่งล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์จำนวน 3 รูปแบบ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน และนำข้อมูลที่ได้มาประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย จำนวน 1 ชิ้น จากนั้นนำไปสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 50 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยมีผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษา

1. จากการศึกษาข้อมูล เพื่อใช้ในการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยผ่านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญเลือกรูปแบบที่ 2 เพราะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการประดิษฐ์ตุ่งล้านนา ทั้งรูปร่าง รูปทรง สีสัน และลวดลาย สามารถนำไปใช้งานได้จริง

2. ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ การประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในเรื่องของวัสดุที่นำมาใช้มีความเหมาะสมและแปลกใหม่ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านประโยชน์ กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในเรื่องของผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.50 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ตุ่งล้านนา, งานปักแบบไทย

Title	:	Decorating of Tung Lanna Production with Thai Embroidery Technique
Author	:	Tapnalin Kalasit and Niwuth Punya
Degree Level	:	Bachelor fo Home Economic
Dand Cepatment	:	General home Economics Art and Craft Business
Faculty	:	Home Economic Business Administration
Academic year	:	2015

Abstract

The objective for this speciat is to learn how to make Tunḡlanna for decoration using Thai lacng techniques and study the con ntment of the target group. The production team has studied and researched the data and then designed a drft about 3 Types of Tunḡlanna for a 7 porson specialialist questionnaire. Then they will data to make a Tunḡlanna using Thai lacing techniques. Then they will have questionnaire with a target group of about 50 people so the analysis result wills inlude frequency, percentage and average statistics.

The conclusion:

1. Two procedures to make Tunḡlanna for decoration using Thai lacing techniques is chosen based on perfect shape, proportion, pattern and usefulness according to the specialist questionnaire.

2. The outcome of the target group questionnaire concludes: For making Tunḡlanna for decoration. Using Thai lacing techniques; the material is perfect but unfamiliar with an average of 4.64, the conclusion about usefulness implies. It is useful decorate a lot of different places. With an average of 4.50,

Key words: Tunḡlanna, Thai, lacing, technique(s).

กิตติกรรมประกาศ

โครงการพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดีของ อาจารย์สุรียา เทพิน และ อาจารย์กิตติ ยอดอ่อน อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการพิเศษ ที่ได้ให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางและ ข้อคิดเห็นต่างๆของการศึกษามาโดยตลอดจนสำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งสนับสนุนให้ได้รับทุนอุดหนุน งบประมาณจากโครงการส่งเสริมสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมคนรุ่นใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนพรรณ บุณยรัตกลิน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พเยาว์ ดีใจ ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบโครงการพิเศษ และยังได้ให้คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่านที่ให้แนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการ ดำเนินงาน

ขอขอบคุณอาจารย์สุดสงวน สุตนาคราช จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด และ อาจารย์ชัยณรงค์ ต้นสุข จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ที่ช่วยชี้แนะแนวทางและให้ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับงานปักแบบไทย

ขอขอบคุณ นายวิษณุ ระวาดชู และ นางสาว สุภารัตน์ รจพจน์ ที่ให้ความช่วยเหลือ ทางด้านการเขียนลาย ช่วยเหลือในขั้นตอนของการปัก และการเย็บประกอบตุ่งล้านนา

ขอขอบคุณเพื่อนๆนักศึกษาปริญญาตรี 4 เทียบโอน 57 ทุกคน ที่อยู่เบื้องหลังของความสำเร็จ รวมทั้งคอยให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำโครงการพิเศษในครั้งนี้

คุณความดีและประโยชน์อันเกิดจากการทำโครงการพิเศษในครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณ บิดา-มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และ ปลุกฝังคุณธรรมความดีให้กับผู้ศึกษาโครงการพิเศษตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านด้วยความ เคารพยิ่ง

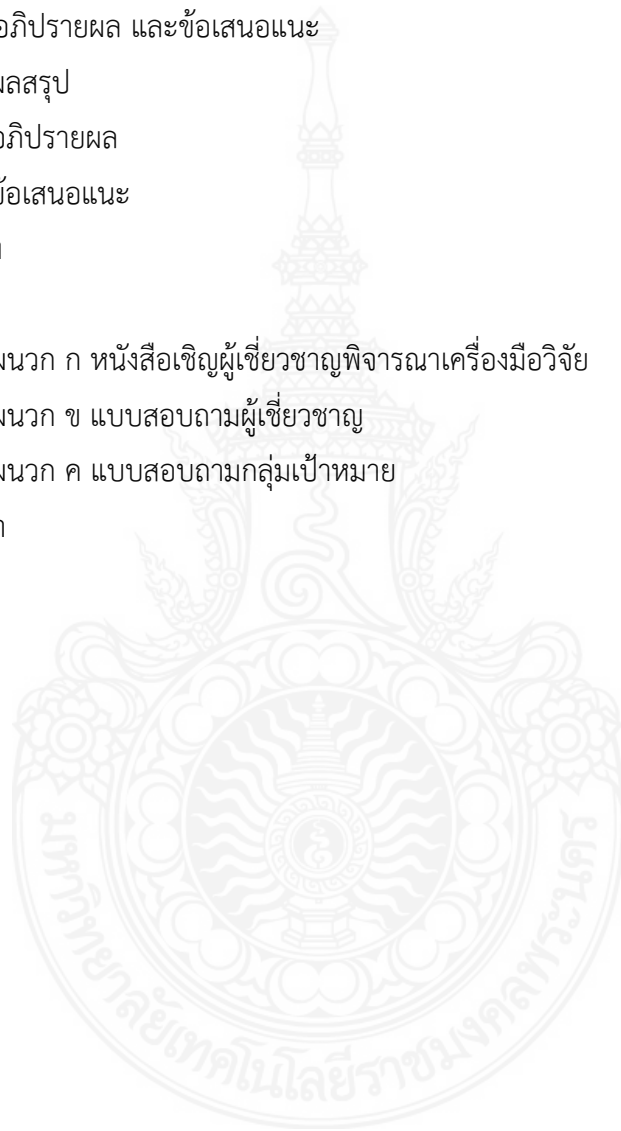
เทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ และ นิวุฒิ ปัญญา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่ 1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 นิยามศัพท์	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ความรู้เรื่องงานปักแบบไทย	4
2.2 ความรู้เรื่องตุ้งล้านนา	20
2.3 ความรู้เรื่องลวดลายที่ใช้ในการปักแบบไทย	36
2.4 หลักในการออกแบบและการตกแต่ง	41
2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการ	52
3.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูล	52
3.2 ออกแบบตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย	53
3.3 กำหนดผู้เชี่ยวชาญ สร้างแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ	60
3.4 ขั้นตอนการปักตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย	77
3.5 ศึกษาต้นทุนและการผลิตตุ้งล้านนา	92
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจ	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล	96
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	101
5.1 ผลสรุป	101
5.2 อภิปรายผล	102
5.3 ข้อเสนอแนะ	102
เอกสารอ้างอิง	104
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย	107
ภาคผนวก ข แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ	113
ภาคผนวก ค แบบสอบถามกลุ่มเป้าหมาย	117
ประวัติผู้ศึกษา	121

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1	63
3.2 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2	64
3.3 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3	66
3.4 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4	68
3.5 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5	70
3.6 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6	72
3.7 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 7	74
3.8 แสดงถึงราคาต้นทุนในการประดิษฐ์ตุ้งล้านนา	93
4.1 แสดงความถี่ และร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	98
4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์ตุ้งล้านนา เพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ด้านผลิตภัณฑ์	100
4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์ตุ้งล้านนา เพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ด้านประโยชน์	101

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 2.1 ผ้าสุจณี ปีกหักทองขวางบนผ้ากำมหยี่	5
ภาพที่ 2.2 ผ้าปักดินเงินดินทอง	7
ภาพที่ 2.3 ดิ้นข้อ	11
ภาพที่ 2.4 ดิ้นโปรง	12
ภาพที่ 2.5 ดิ้นมันหรือดิ้นดำน	12
ภาพที่ 2.6 เส้นทองแล่ง	13
ภาพที่ 2.7 ลูกปิดหัวแก้ว	13
ภาพที่ 2.8 เลื่อมชนิดโลหะ	13
ภาพที่ 2.9 ปีกแมลงทับ	14
ภาพที่ 2.10 ด้ายดิบ	14
ภาพที่ 2.11 ด้ายเนาหรือด้ายสอย	15
ภาพที่ 2.12 ผ้าปักลายหนู	16
ภาพที่ 2.13 ฉลองพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4	17
ภาพที่ 2.14 ตุ้งไซ	22
ภาพที่ 2.15 ตุ้งชาววา	23
ภาพที่ 2.16 ตุ้งคาคิง	23
ภาพที่ 2.17 ตุ้งตัวเป็ง	24
ภาพที่ 2.18 ตุ้งพญาอ	25
ภาพที่ 2.19 ตุ้งเจดีย์ทราย	25
ภาพที่ 2.20 ตุ้งกระด้าง	26
ภาพที่ 2.21 ตุ้งพระบุญ	27
ภาพที่ 2.22 ตุ้งกฐิน	27
ภาพที่ 2.23 พระเจ้าสิริชาติ	28
ภาพที่ 2.24 ตุ้งราว	29

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 2.25 ตุงขนงวงช้าง	29
ภาพที่ 2.26 ตุงสามหาง	30
ภาพที่ 2.27 ตุงแดง	31
ภาพที่ 2.28 ตุงเหล็กหรือตุงทอง	31
ภาพที่ 2.29 ตุงนางผาน	32
ภาพที่ 2.30 ตัวอย่างของการออกแบบภาพลายเส้นจากดอกบัว	45
ภาพที่ 2.31 รูปทรงเรขาคณิต	46
ภาพที่ 3.1 รูปทรงของตุงล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์	53
ภาพที่ 3.2 แสดงถึงลวดลายและวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์	54
ภาพที่ 3.3 แสดงถึงรูปทรง สัดส่วน และ ลายของตุงล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์	55
ภาพที่ 3.4 แสดงถึงลวดลายและวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์	56
ภาพที่ 3.5 แสดงถึงรูปทรง สัดส่วน และลายของตุงล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์	57
ภาพที่ 3.6 แสดงถึงลวดลายและวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์	58
ภาพที่ 3.7 แสดงถึงรูปทรง สัดส่วน และลายของตุงล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์	59
ภาพที่ 3.8 ภาพร่างของตุงล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์	75
ภาพที่ 3.9 ลวดลายและวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์	76
ภาพที่ 3.10 อุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์ตุงล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย	78
ภาพที่ 3.11 อุปกรณ์ที่ใช้ในการตกแต่งตุงล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย	79
ภาพที่ 3.12 วัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์ตุงล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบ	80
ภาพที่ 3.13 ขั้นตอนการเตรียมสะดึง	81
ภาพที่ 3.14 ขั้นตอนการเตรียมผ้าและการวางลาย	82
ภาพที่ 3.15 ขั้นตอนการเตรียมดิน	83
ภาพที่ 3.16 ขั้นตอนการเตรียมดิน	83
ภาพที่ 3.17 วิธีการเดินเกลียวและการเดินดินข้อ	85

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 3.18 การปักดินข้อที่เสร็จสมบูรณ์	86
ภาพที่ 3.19 แสดงถึงการนำกระดาษออกหลังจากการปักดินเสร็จเรียบร้อยแล้ว	86
ภาพที่ 3.20 แสดงถึงขั้นตอนการปักดินโปรง	87
ภาพที่ 3.21 รายละเอียดของขั้นตอนการปักด้วยปักแมลงทับ	87
ภาพที่ 3.22 ผ้าที่ปักและเก็บรายละเอียดของงานที่เสร็จและพร้อมที่จะนำไปประกอบ เป็นตุ๊กล้านนา	88
ภาพที่ 3.23 การประกอบตุ๊กล้านนา	89
ภาพที่ 3.24 ตุ๊กล้านนาที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว	90
ภาพที่ 3.25 นำดอกไม้ทองมาประกอบตุ๊กล้านนาและตรวจสอบความเรียบร้อยของ ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย	91

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

แผนภูมิที่ 3.1 ขั้นตอนการปักตุงลั่นนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

89

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปักผ้าเป็นศิลปะไทยแต่โบราณแขนงหนึ่ง นิยมในหมู่เจ้านายชั้นสูงมีการปักด้วยเส้นไหมสีต่างๆ การปักชอยลวดลายลงบนผ้าไหม และการปักดินโดยใช้ทำเครื่องละคร พัดยศ พัดรอง เครื่องยศผู้ชาย ผ้านุ่ง ผ้าห่มทับสไบผ้าปูลาด ผ้าห่อเครื่องทรง ซึ่งต้องอาศัยความรู้และความชำนาญในการปักเป็นอย่างดี และเพื่อเป็นการเพิ่มความงามให้แก่เสื้อผ้านอกจากจะเป็นการปักไหมเป็นลวดลายต่างๆแล้วยังมีการปักด้วยของเทศ ปักด้วยปักแมลงทับ ซึ่งใช้ปักทั้งบนผ้าทรง สะพัก ผ้าสมรดหรือผ้าคาดเอว และเชิงสนับเพลาของเจ้านายชั้นผู้ชาย ศิลปะการปักผ้าไทยค่อยเลือนหายไปเนื่องจากค่านิยมในเสื้อผ้าแบบตะวันตกตามกาลสมัย จนเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๙ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่เดือดร้อนจากการทำเกษตรกรรมประกอบกับโดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปในถิ่นทุรกันดารจึงสังเกตเห็นว่าชาวบ้านนั้นมีฝีมือทางด้านหัตถกรรมเป็นกำลังอยู่แล้ว พระองค์จึงมุ่งเน้นส่งเสริมงานหัตถศิลป์ซึ่งเป็นสมบัติของชาติเพื่อเป็นการฟื้นฟูมิให้สูญหายไป ซึ่งการสอนการปักผ้าในสมัยก่อนจะเป็นการสอนกันในพระบรมหาราชวังเป็นฝีมือชาววังอย่างประณีต ครูที่สอนก็คือพระบรมวงศ์ ฝ่ายในทรงได้รับการอบรมมาเป็นอย่างดีแล้วด้วยเหตุนี้แล้วพระบรมวงศ์ฝ่ายหน้า เสนาบดี ขุนนาง ผู้ใหญ่ ตลอดจนพ่อค้าคหบดีบางคนจึงนิยมถวายกุณฑลของตนเข้าไปอยู่ในพระราชวังกับเจ้านายฝ่ายในประกอบทั้งวิวัฒนาการใหม่จากประเทศตะวันตกได้แพร่หลายเข้าสู่ประเทศตะวันออกบ้างแล้ว พระบรมหาราชวังชั้นในจึงเปรียบเสมือนโรงเรียนการเรือนและโรงเรียนช่างสตรีของกุลสตรีในยุคนั้นนอกจากจะได้รับความรู้เป็นสมบัติสตรีนำไปใช้ชีวิตประจำวันแล้วยังเป็นการปูพื้นฐานสู่การรับราชการฝ่ายในตามหน้าที่อีกประการหนึ่ง(วิบูลย์, 2550) ซึ่งกรรมวิธีในการปักแบบสมัยก่อนก็จะมีด้วยกัน 2 วิธีหลักๆ คือวิธีการปักแบบ ลายหนูนและลายเลื่อม ลายหนูน หรือลายดิน เป็นชื่อที่ใช้เรียกกรรมวิธีในการปักแบบหนึ่งที่ทำให้ลายนั้นนูนขึ้น โดยการเขียนลายจะแบ่งออกเป็นส่วนๆเพื่อให้ง่ายต่อการปักซึ่งเป็นการปักแบบลายหนูน ซึ่งจะทำให้ลายนูนขึ้นเล็กน้อยจะไม่แบนราบ และลายเลื่อมหรือลายป่า เป็นกรรมวิธีในการปักแบบเดินเส้น ปักลูกโซ่ หรือปักทึบโดยใช้ลวดลายประเภทลายเครือเถา ที่มีดอกไม้ใบไม้อยู่ในลวดลาย (เนาวรัตน์, 2539)

“ตุง” เป็นภาษาถิ่นของภาคเหนือที่ชาวล้านนาใช้เรียกขานกันโดยทั่วไปซึ่ง หมายถึง “ธง” ในภาษาไทยภาคกลางและตรงกับลักษณะของธงอินเดียในประเภท “ปฏากะ” ที่มีลักษณะเป็นแผ่นใช้ห้อยลงมาโดยการผูกติดกับปลายไม้หรือปลายเสา “ตุง” เป็นภาษาถิ่นพื้นฐานเมืองเป็นคำเฉพาะที่ใช้เรียกผืนผ้า ผืนกระดาษ ผืนไม้ ผืนโลหะ เป็นต้น มีลักษณะเป็นผืนยาวผืนแคบใช้ห้อยยาวลงมา โดยมีขนาดต่างๆกันไปตามหน้าที่การใช้งานและพิธีกรรมและความนิยมของแต่ละท้องถิ่น จะมีความสูงหรือมีความยาวตั้งแต่ 6 เมตร จนถึงเล็กที่สุด ประมาณ 1 ฟุต คำว่า “ตุง” ในภาษาไทยใหญ่ เรียกว่า “ต่าซอ่น” หรือเรียกว่า “ตะซุ่น” ในภาษาพม่าอีสานบางสิ่งเรียกว่า “ทุง” เนื่องจากชาวล้านนามีความเชื่อเรื่อง “อนุจักรวาล” การย่อส่วนความเชื่อเรื่องจักรวาลมาไว้ในหมู่บ้าน เชื่อว่าปู่และย่าและเป็นผู้สร้างโลกและส่งมนุษย์ลงมาเกิด ซึ่งเชื่อกันว่าได้รับอิทธิพลมาจากชนชาติลัวะ ความเชื่อเรื่องผีปู่และย่าและหรือผีบรรพบุรุษนี้เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่เห็นได้ชัดว่าแต่เดิมได้มีโลกทัศน์ผูกพันกับผีมาก และเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาในท้องถิ่นภายหลัง จึงประสานความคิดเข้าด้วยกันโดยเฉพาะเรื่องของวิญญาณและชีวิตหลังความตายด้วยการถวายทานตุงให้เป็นทานแก่ผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว อันจะส่งให้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีขึ้นช่วยให้พ้นจากทุกข์เวทนาในนรกและในขณะเดียวกันก็ถวายให้กับตนเองด้วย เพื่อหวังอันสิริศก่อกุศลให้ไปสู่ชีวิตที่ดีในภายภาคหน้า จึงมีผลผลักดันให้เกิดการถวายตุงจึงมีบทบาทมากขึ้นในชุมชนเป็นที่นิยมและยึดถือศรัทธาสืบๆกันมาจวบจนถึงปัจจุบัน (นรินทร์, 2547)

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นผู้ศึกษาโครงการพิเศษจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์งานปักผ้าแบบไทยโดยที่นำมาสร้างสรรค์เป็นงานประดิษฐ์ตุงล้านนาอันเป็นเครื่องถวายบูชา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของทางภาคเหนือและที่สำคัญคือการใช้วัสดุที่ต่างจากเดิมซึ่งจากการศึกษายังไม่พบว่า มีการนำตุงล้านนามาประดิษฐ์ด้วยเทคนิคการปักแบบไทยนี้มาก่อน จึงควรแก่การนำมาศึกษากระบวนการในการประดิษฐ์และสร้างสรรค์ชิ้นงานชิ้นใหม่และพร้อมทั้งยังถือเป็นการอนุรักษ์ศิลปะทั้ง 2 ชนิดนี้ ซึ่งเป็นชิ้นงานเพื่อใช้ในการประดับตกแต่งสถานที่เพื่อให้เกิดความสวยงามและเป็นสิริมงคลแก่ผู้ได้ครอบครอง และเป็นการพัฒนางานฝีมือเชิงช่างประณีตศิลป์ และสืบสานอารยธรรมเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษากระบวนการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย
- 1.2.2 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

- 1.3.1 ขอบเขตประชากร ผู้ศึกษาโครงการพิเศษกำหนดกลุ่มประชากรในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน
- 1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา
  - 1.3.2.1 ความรู้เรื่องงานปักแบบไทย
  - 1.3.2.2 ความรู้เรื่องตุ่งล้านนา
  - 1.3.2.3 ความรู้เรื่องลวดลายที่ใช้ในงานปักแบบไทย
  - 1.3.2.4 หลักในการออกแบบและการตกแต่ง
  - 1.3.2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4 นิยามศัพท์

การประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย คือ กระบวนการประดิษฐ์ตุ่งล้านนา เพื่อที่จะทำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ให้เกิดความสวยงามและเป็นสิริมงคล ซึ่งจะใช้วัสดุประเภท ดิ้นเงิน ดิ้นทอง ไหมเงิน ไหมทอง เลื่อมแบบต่างๆ และปักแมลงทับ มาใช้เป็นวัสดุหลักในการประดิษฐ์ตุ่งล้านนา โดยนำเทคนิคการปักแบบไทยมาใช้ในการประดิษฐ์ ได้แก่ การปักชอย (การปักไหม) การปักดั้น การปักเลื่อม และปักปักแมลงทับ ลงบนผ้าซึ่งมีลายเป็นตัวกำหนดกรอบในการปัก

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 เป็นการพัฒนาตุ่งล้านนาด้วยเทคนิคการปักแบบไทย
- 1.5.2 เป็นการอนุรักษ์งานปักแบบไทยที่เป็นงานประณีตศิลป์
- 1.5.3 เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับงานประดิษฐ์ ตุ่งล้านนาด้วยเทคนิคการปักแบบไทย
- 1.5.4 เป็นแนวทางการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาจากวัสดุอื่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

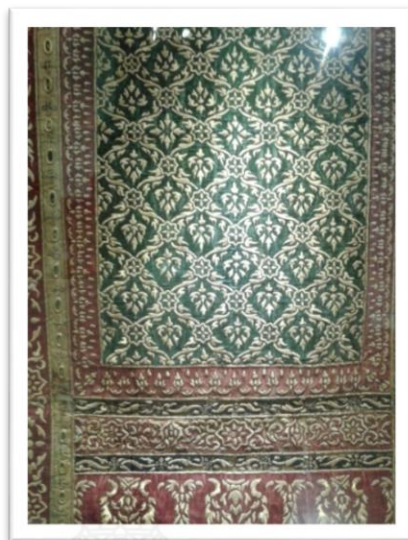
การศึกษาโครงการพิเศษเรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาสัตว์เพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงการพิเศษ ดังนี้

- 2.1 ความรู้เรื่องงานปักแบบไทย
- 2.2 ความรู้เรื่องตุ๊กตาสัตว์
- 2.3 ความรู้เรื่องลวดลายที่ใช้ในการปักแบบไทย
- 2.4 หลักในการออกแบบและการตกแต่ง
- 2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้เรื่องงานปักแบบไทย

2.1.1 ความหมายของงานผ้าปัก

การปักผ้า หมายถึง การสร้างลวดลายลงบนผ้าพื้นโดยใช้เข็มสอดเส้นด้ายเส้นไหมหรือด้ายเงินด้ายทองลงไปบนเนื้อผ้าแล้วสอดขึ้นๆลงๆตามลวดลายที่ร่างไว้ เช่น ลายดอกไม้ ใบไม้ ลายไทยส่วนมากใช้เป็นผ้าปูลาดเครื่องราชูปโภคต่างๆมีทั้งช่างที่เป็นฝีมือไทยและฝีมือต่างประเทศที่ส่งมาขาย เช่น ผ้าสุจณี หักทองขวางที่ปักด้วยด้ายทองการปักผ้าจำเป็นต้องอาศัยการเขียนลวดลาย การให้สี และการปักลวดลายที่ประณีต จึงจะได้ภาพปักออกมางดงามยิ่ง (วิบูลย์, 2550)

ภาพที่ 2.1 ผ้าสุจณี ปักหักทองขวางบนผ้ากำหยี่

ที่มา: พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

งานปักผ้าเป็นงานหนึ่งของช่างสนะ มาตั้งแต่เดิมซึ่งเป็นช่างประเภทหนึ่งในงานช่างสิบหมู่ เป็นช่างหลวงที่ทำเครื่องผ้าต่างๆสนองพระราชประสงค์ เช่น เย็บผ้า ปักผ้า ปักไหมทอง ปักทองแผ่ ลวด ปักหักทองขวาง เป็นต้น ช่างสนะมีความสำคัญในฐานะช่างหลวง มาแต่โบราณตามกำหนดตาม หลักฐานเอกสารแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ในกฎหมายกล่าวถึงช่างสนะไทย (ปัจจุบันเขียน ช่างสนะ ไทย) ในพระไอยการตำแหน่งพลเรือนปรากฏธรรมเนียมช่างในกรมช่าง ต่อมาในสมัย รัตนโกสินทร์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (มหาราช ๒๓๒๕-๒๓๕๒) โปรดเกล้า ให้ชำระกฎหมายตราสามดวง โดยมีการจัดแบ่งพระไอยการตำแหน่งนายพลเรือนและพระไอยการ ตำแหน่งนายทหารหัวเมืองขึ้นใหม่ โดยจัดระเบียบหมวดหมู่ช่าง แบ่งเป็นกรมต่างๆเรียก กรมช่างสิบ หมู่ ปรากฏช่างสนะ (ไทย) ช่างสนะ (จีน) ในพระไอยการตำแหน่งนายพลเรือน และในสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พุทธศักราช ๒๓๕๒ - ๒๓๖๗) มีพระราชบัญญัติเรื่อง การไถ่ตัวไพร่หลวงที่เป็นทาสจุลศักราช ๑๑๗๔ (พุทธศักราช ๒๓๕๕) ระบุหมู่ช่างประเภทต่างๆ รวมถึง ช่างสนะด้วย นอกจากนี้ในพงศาวดารยังกล่าวถึงในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พุทธศักราช ๒๓๙๔ - ๒๔๑๑) ทรงจัดการช่างกรมต่างๆมีกรมช่างสนะไทย กรมช่างสนะจีนเป็นกรม ช่างหนึ่งด้วย อยู่ในกรมช่างฝ่ายพลเรือน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พุทธศักราช ๑๔๑๑ - ๒๔๕๓) ทรงจัดระเบียบราชการใหม่ในช่างหมู่ต่างๆได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใน ฝ่ายพลเรือนโดยตรง

ในหมู่ราษฎรสามัญ วัสดุที่ใช้ทำผ้าปักทำจากวัสดุที่หาได้สะดวกและมีราคาไม่แพงเหมาะสมแก่ฐานะทางสังคมของแต่ละคน สำหรับในหมู่เจ้านายชั้นสูงและเจ้านายราชตระกูล ผ้าปักที่ใช้ย่อมมีการประดับตกแต่งด้วยวัสดุมีค่า วิจิตรอลังการ เช่นปักด้วยไหม และไหมทอง พร้อมกับประดับด้วยไข่มุกและพลอย ซึ่งบางครั้งสั่งทำเป็นพิเศษจากต่างประเทศ เพื่อให้หรูหรา(วิบูลย์, 2550)

2.1.2 ประเภทของผ้าปักสามารถแบ่งออกตามวัสดุที่ใช้ปักเป็นหลักใหญ่ๆ ได้แก่

2.1.2.1 ผ้าปักไหมเป็นผ้าที่ใช้กันในเจ้านายชั้นสูงมีทั้งผ้านุ่ง ผ้าห่ม ซึ่งใช้สำหรับห่มทับสไบ ผ้าปูลาด และผ้าห่อเครื่องทรง ส่วนมากใช้ผ้าไหมพื้นเนื้อดี ปักลวดลายด้วยสีต่างๆ ทั้งผืน การปักไหมนี้ ถ้าใช้ไหมสีทองมาก ก็จะเรียกว่า ผ้าปักไหมทอง สำหรับการปักไหมนั้นจะใช้เส้นด้ายหรือสีต่างๆเป็นหลักในการปัก โดยช่างจะเลือกใช้สีต่างๆตามที่ช่างได้ออกแบบไว้ ในสมัยโบราณจะมีช่างสำหรับเขียนลวดลายให้ตั้งเอกสารจดหมายเหตุในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในรัตนโกสินทร์ศก ๑๑๕ (พุทธศักราช ๒๔๓๘) เป็นหนังสือจากพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพศาสตร์ศุภกิจ ผู้บังคับการกรมช่างมหาดเล็กทรงบังคับการช่างต่างๆในพระบรมมหาราชวังขึ้นในหนังสือดังกล่าวลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๕ ขอพระราชทานกราบบังคมทูลแจ้งเรื่องช่างรายงานต่อพระบาท (วิบูลย์, 2550)

2.2.2.2 ผ้าปักดินเงินดินทอง

ผ้าปักดินเงินดินทอง คือ ผ้าที่ใช้วัสดุประเภทดินเป็นวัสดุหลักในการปักให้เกิดความสวยงามตามลายที่ต้องการปัก

ภาพที่ 2.2 ผ้าปักดั้นเงินดั้นทอง
ที่มา: พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

2.1.2.3 ผ้าปักตกแต่งด้วยวัสดุอื่นๆเช่น ทอง แล่ง ปักแมลงทับ ลูกปัด เลื่อม เป็นต้นแล่งคือ การรีดทองคำหรือเงินเป็นเส้นบางๆ แล้วแล่งให้เป็นริ้วคล้าย เส้นตอก เส้นทอง เรียก “ทองแล่ง” เส้นเงิน เรียก “เงินแล่ง” หากเอาทองแล่งไปหุ้มเส้นไหม เรียกว่า “ไหมทอง” เอาเงินแล่งไปกะไหล่ทองเรียก “เงินกะไหล่ทอง”

2.1.2.3.1 งานปักด้วยปักแมลงทับ แมลงทับเป็นแมลงที่มีวงจรชีวิตสั้นเมื่อถึงฤดูก็จะตายเองตามธรรมชาติ โดยตกอยู่ตามโคลนไม้ที่เป็นอาหารของมัน เช่น ต้นมะขามเทศ ปีกของมันมีสีเขียวเหลือบฟ้า หรือสีทองแดงเหลือบเหลืองในสมัยโบราณเคยมีการนำปักแมลงทับมาปักลงบนผ้าสไบทำให้มีสีสันงดงามสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถจึงมีพระราชดำริให้นำปักแมลงทับมาประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับชนิดต่างๆและต่อมาได้นำปักแมลงทับมาใช้ในงานประณีตศิลป์มากขึ้นจนถึงการนำมาปักบนเครื่องภูษาอาภรณ์ต่างๆที่มีมาแต่โบราณกาลแล้ว (วิบูลย์, 2550)

2.1.2.3.2 งานปักผ้าด้วยเลื่อม เกิดจากการนำเส้นโลหะที่ตัดให้ได้ความยาวตามต้องการ แล้วตีให้เป็นรูปวงกลมแบน หรือนูนเหมือนผ้าชี หรือรูปร่างเป็นดาวหลายๆแฉก

2.1.3 วัสดุที่ใช้ในการปัก

2.1.3.1 ผ้าที่ใช้ในงานปัก

ในงานปักนั้นวัสดุที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือผ้าที่ใช้ในการปัก โดยโบราณมีการใช้ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมมีทั้งที่ทอในประเทศ คือผ้าไหมทอ 2 तरह และ 3 तरह แต่นิยมมากที่สุดคือผ้าแพรเลียน ที่ทอจากต่างประเทศ เพราะมีเนื้อแน่นมีความมันวาวกำลังดีเวลาปักจะไม่เห็นรอยของฝีเข็มเพราะเนื้อผ้าจะละเอียด เช่นผ้าฝ้ายที่อ่างศิลาและทอตามบ้านชาฎเรือนทั่วไป ในงานปักจะมีผ้าฝ้ายที่นิยมใช้มากที่สุด คือผ้าฝ้ายเนื้อละเอียด เส้นเล็กมากเนียนพอกับเส้นไหม ซึ่งทำในอินเดียและ อียิปต์ โดยในอินเดียทอในเมืองปัตตาหล่า หรือที่เรียกว่า ผ้าปัตตาหล่า นอกจากนี้ก็ยังมีปักลงบนผ้าอื่นๆ เช่น ผ้าสักตาด ชุน สักหลาด กำมะหยี่ ผ้าตาด ไหมยกทองต่างๆ (เนาวรัตน์, 2539)

2.1.3.1.1 ประเภทของผ้าที่ใช้ในงานปักแบบไทย

1. ผ้ากาสา เป็นผ้าดิบเนื้อหยาบ ไม่ได้ย้อมผ้าดมีสีหม่นไม่ขาวที่เดียว คำว่า กาสา เป็นคำมลายู แปลว่า หยาบ
2. ผ้ากรองทอง เป็นผ้าที่ถักด้วยแสงเงินหรือแสงทอง ถักให้เป็นลวดลายต่อกันเป็นผืน ส่วน มานำมาทำเป็นผ้าสไบ ใช้ห่มทับลงบนผ้าแถบ และผ้าสไบอีกทีหนึ่ง มักใช้แต่เฉพาะเจ้านายผู้หญิงชั้นสูง มีขนาดกว้างยาวเท่ากับผ้าสไบ ชายผ้าด้านกว้างปล่อยเป็นชายครุย
3. เมื่อต้องการให้ผ้ากรองทองมีความงดงามเพิ่มมากขึ้น นิยมนำปักแมลงทับมาตัดเป็นชิ้นเล็กๆ เหมือนรูปใบไม้ และปักลงไปบนผ้ากรองทอง ในตำแหน่งที่คิดว่าจะสมมุติเป็นลายใบไม้
4. ผ้าขาวม้า เดิมเรียก ผ้ากำม้า เป็นผ้าประจำตัวของผู้ชาย ใช้เป็นทั้งผ้านุ่ง ผ้าเช็ดตัว ผ้าเคียนพุงและผ้าพาดไหล่ เป็นผ้าฝ้ายผืนยาวทอเป็นลายตาตาราง
5. ผ้าเขียนทอง ผ้าพิมพ์ลายอย่างดี เน้นลวดลาย เพิ่มความสวยงามด้วย การเขียนเส้นทองตามขอบลาย ผ้านี้เกิดขึ้นครั้งแรกสมัยรัชกาลที่ ๑ และใช้ได้เฉพาะพระมหากษัตริย์ลงมาถึงชั้นพระองค์เจ้าโดยกำเนิดเท่านั้น
6. ผ้าตาโถง ผ้าลายตาสีเหลี่ยมหรือลายตาทแยงใช้เป็นผ้านุ่งของผู้ชายคล้ายผ้าโสร่ง
7. ผ้าตามะกล่ำ ผ้าตาเล็ดงาผ้าตาสมุก ผ้าฝ้ายสีคล้ำมีลายเล็กๆใช้เป็นผ้านุ่ง

8. ผ้าบัวปก ผ้าฝ้ายเนื้อหยาบชาวบ้านใช้โดยเฉพาะผู้หญิงใช้เป็นผ้าถุง

9. ผ้าปักไหม เป็นผ้าที่ใช้กันในบรรดาเจ้านายชั้นสูง มีทั้งผ้าถุง ผ้าห่ม ซึ่งใช้ห่มทับสไบ ผ้าปูลาดและผ้าห่อเครื่องทรง ส่วนมากใช้ผ้าไหมพื้นเนื้อดีปกวาดลายด้วยไหมสีต่างๆ ทั้งผืน การปักไหมนี้ถ้าใช้ไหมสีทองมากก็เรียกว่า ผ้าปักไหมทอง

10. ผ้าปุมหรือปัจจุบันทราบกันในชื่อมัดหมี่ ในประเทศไทยมีผลิตมากทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนกลางแทบทุกจังหวัด ผ้าปุมนี้เดิมเป็นผ้าสวยของหลวงมาจากเมืองเขมรที่ใ้พระราชทานเป็นเครื่องยศขุนนางเดิมไทยเรามีโรงไหมของหลวงทอผ้าสมปักปุมและสมปักเชิงกรวยพระราชทาน ทอด้วยไหมเปลาะ กลางผืนผ้าเป็นลายสีต่างๆ ใช้ตามยศตามเหล่า มีสมปักปุมเป็นชนิดสูงสุด สมปักรีวเป็นชนิดต่ำสุด ดังนั้นผ้าปุมคงหมายถึงเฉพาะผ้าสมปักปุมนั่นเอง อันเป็นของหายากมาก

11. ผ้าเปลือกไม้ เป็นผ้าที่ทอจากใยที่ทำจากเปลือกไม้ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และเข้าใจว่าจะทอใช้เรื่อยมาจนครั้งรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนมากพวกนักพรตใช้นุ่งห่มคล้ายกับผ้าคากรอง

12. ผ้ายก ไทยเราผลิตผ้ายกได้ดีทั้งยกไหมและยกดั้น ปรากฏทั้งในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ ลำพูน และในภาคใต้ เช่น ที่นครศรีธรรมราช และที่พุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี คำว่ายก มาจากการเรียกกระบวนทอ เวลาทอเส้นด้ายหรือไหมที่เชิดขึ้นเรียกว่าเส้นยก เส้นด้ายหรือไหมที่จมลงเรียกว่า เส้นข่ม แล้วพุ่งกระสวยไปในระหว่างกลาง ถ้าจะให้กลายเป็นลายเลือกยกเส้นข่มขึ้นบางเส้น ก็เกิดลายยกขึ้น จึงเรียกว่าผ้ายก

13. ผ้าไหม ทำจากเส้นใยธรรมชาติที่ได้จากสัตว์จำพวกหนอนไหมโดยคายเส้นใยออกมาทางปากมีความยาวต่อเนื่อง เมื่อนำมาทอเป็นผืนผ้าทำให้อ่อนนุ่ม เป็นมันเหนียว ยืดหยุ่นตัวดี ดูดซับความชื้น ย้อมสีง่ายและสวมใส่สบายเนื่องจากมีความชื้นในตัวเอง (Moisture Regain) สูงประมาณร้อยละ 11 แต่มีข้อจำกัดคือเส้นใยไหมเสื่อมคุณภาพง่าย เมื่อถูกความร้อนสูงจากเตารีด แสงแดด แผลงชอบกัดกินเส้นไหมเพราะเป็นเส้นใยโปรตีน สีที่ย้อมจะเสื่อมคุณภาพเมื่อถูกความชื้นมากเกินไป ดังนั้นควรเก็บรักษาไว้ในที่แห้ง

14. ผ้าฝ้าย ทำจากเส้นใยธรรมชาติที่ได้จากดอกของต้นฝ้าย เมื่อนำมาทอผ้าจะดูดซับความชื้นได้ดี ย้อมสีและพิมพ์ลวดลายง่าย สวมใส่สบายมีความชื้นประมาณร้อยละ 11 ระบายความร้อนได้ดี ผ้าฝ้ายที่ผ่านการตกแต่งด้วยเทคนิควิธีการผ่านไอน้ำหรือให้ความร้อน และใช้สารเคมีทำให้ผิวสัมผัส ราบเรียบ เป็นมัน คงทนต่อการเสียดสี ทนยับ แต่ถ้าไม่ได้ผ่านการตกแต่งส่งผลให้การยืดหยุ่นตัวน้อยลง ยับง่าย ความแข็งแรงหรือความเหนียวต่ำ ไม่ทนเชื้อราและแสงแดด ข้อจำกัดของผ้าฝ้ายจะเสื่อมคุณภาพง่าย เมื่อถูกความร้อนสูงจากเตารีด หรือแสงแดด ทำให้สีที่ย้อมจางลง ควรเก็บรักษาในที่แห้งไม่ควรให้ความชื้นซึ่งอาจทำให้เกิดเชื้อราบนผืนผ้า

15. ผ้าลินิน (Linen) ผลิตจากพืชชนิดนี้เป็นผ้าที่ทำจากลำต้น แพลกซ์ (Flax) ดังนั้นจึงมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปอยู่ในรูปของเส้นใยมักเรียกว่าใยแพลกซ์ เส้นด้าย เรียกว่า ด้ายแพลกซ์ ส่วนผ้าต้องเรียกว่าลินินจึงจะถูกต้อง คุณลักษณะพิเศษของผ้าชนิดนี้ทำให้สวมใส่สบายเนื่องจากมีความชื้นสูงประมาณร้อยละ 11-12 เหนียว ระบายความร้อนได้ดี ย้อมสีติดง่าย แต่มีข้อจำกัดคือยับง่าย ความยืดหยุ่นตัวน้อย เส้นใยแข็งแรงต่าง

16. ผ้าไหมเทียม ส่วนใหญ่ทำจากเส้นใยคิวปราโมเนียมเรยอน ถูกจัดให้อยู่ในประเภทเส้นใยกึ่งสังเคราะห์รีเจนเนอเรตเซลลูโลส (Regenerated Cellulose) มีคุณสมบัติคล้ายเส้นใยไหมมากที่สุด จึงมักเรียกกันว่าไหมเทียม ความเหนียวสูงมากเมื่อเส้นใยแห้งสนิท และความเหนียวจะลดลงเมื่อเปียกน้ำ ดูดซับความชื้นได้ดี เงางาม ย้อมสีและทำลวดลายได้ง่าย ความชื้นในตัวสูงถึงร้อยละ 13 สวมใส่สบาย ยืดหยุ่นตัวดี ทนต่าง แต่มีข้อจำกัดคือเมื่อถูกรังสีความร้อนจากแสงแดดหรือเตารีดความเหนียวจะลดลง เกิดเชื้อราง่ายเมื่อเปียกน้ำ ควรเก็บรักษาในที่แห้ง

17. ผ้ากำมะหยี่ เป็นผ้าที่มีความสวยงามนุ่มรื่นในเวลาสวมใส่ ลักษณะของการรักษา ไม่สามารถซักด้วยน้ำก็ได้เพราะจะทำให้ขนกำมะหยี่เสียหาย เกิดรอยหักและเสียรูปทรง โดยการซักแห้งด้วยผลิตภัณฑ์ซักผ้าแบบต่างๆก็ได้ ซึ่งผ้ากำมะหยี่เป็นผ้าทอแบบเป็นกระจุกชนิดหนึ่งที่ยึดด้วยด้ายเย็บผ้าโดยกระจายแบบเท่า ๆ กันด้วยขนกำมะหยี่แบบบาง ๆ ทำให้เกิดสัมผัสที่เด่นชัด ผ้ากำมะหยี่เป็นผ้าที่มีความคงทนมากอาจทำจากใยสังเคราะห์หรือใยธรรมชาติก็ได้ (ทรงศักดิ์, 2535)

จากการศึกษาโครงการงานพิเศษผู้ศึกษาได้เลือกใช้ผ้าไหมไทย มาใช้ในการประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเนื่องจากผ้าชนิดนี้เป็นผ้าที่ทอจากเส้นใยจากธรรมชาติ ซึ่งมีเนื้อละเอียด และสีของผ้าก็มีความโดดเด่นสวยงาม และผ้าชนิดนี้เป็นผ้าที่มีอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทยซึ่งจะหาซื้อได้ง่ายมีราคาเหมาะสมและคุณภาพดี จึงเหมาะกับการที่จะนำมาประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

2.1.3.2 ไหมปักมี 2 ชนิด

2.1.3.2.1 ไหมปักเทียม หมายถึง ไหมปักที่ผลิตจากเส้นใยต่างกันมาผสมกันแล้วจึงนำมาเข้าเกลียวเป็นเส้นไหม ขนาดต่างๆที่ใช้ทำหรับงานปัก เช่น ไหมปัก D.M.C ไหมปักตรา ระฆัง เป็นต้น

2.1.3.1.2 ไหมปักแท้ หมายถึง ไหมปักที่ได้จากการสาวไหมจากรังของตัวไหม แล้วนำมาย้อมสีสังเคราะห์หรือสีธรรมชาติก็ได้เส้นไหมแท้ประเภทนี้มีขนาดเดียว คือขนาดของเส้นใยตามธรรมชาติ นิยมนำมาปักเส้นไหมที่ปักลงบนผ้าเช่นกันเพื่อให้เกิดความงดงามและมีคุณค่ายิ่งขึ้น

2.1.3.3 ดิ้น แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

2.1.3.3.1 ดิ้นข้อ มีลักษณะเป็นลวดสปริงสีเงินหรือสีทอง เกลียวของดิ้นข้อจะแน่น ฉะนั้นก่อนจะนำไปปักควรยืดดิ้นข้อเล็กน้อย เพื่อให้เส้นด้ายที่ใช้ปักลงไปในเรื่องดิ้นข้อได้

ภาพที่ 2.3 ดิ้นข้อ

2.1.3.3.2 ดิ้นโปร่ง มีลักษณะเป็นลวดขดที่ดูนุ่มนวลบางเบา มีทั้งสีเงินและสีทอง ดิ้นโปร่ง จะมีช่องว่างตรงกลางไว้สำหรับสอดด้ายเวลาปัก

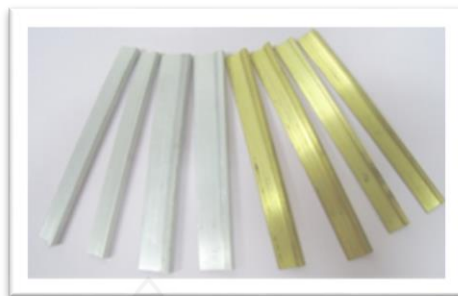
ภาพที่ 2.4 ดิ้นโปรง

2.1.3.3.3 ดิ้นมันหรือดิ้นด้าน มีลักษณะคล้ายดิ้นข้อและมีความนุ่มนวลละเอียดกว่าจะมองไม่เห็นลายเกลียวเวลาปักไม่ต้องยึดก่อนเพราะจะทำให้ดิ้นหักหรือชำได้ ดิ้นข้อมี 2 ลักษณะ คือดิ้นมันและดิ้นด้าน ลักษณะจะเหมือนกันทุกอย่างแต่จะต่างกันตรงความมันของสีเงินและสีทอง

ภาพที่ 2.5 ดิ้นมันหรือดิ้นด้าน

2.1.3.3.4 แล่งจะมีลักษณะเป็นเส้นแบนสีเงินหรือสีทอง คล้ายกับสังกะสีอ่อนๆความกว้างในเส้นทองแล่งจะประมาณ 1 ใน 4 นิ้วทองแล่งนี้จะทำด้วยเงินแท้จะมีลักษณะอ่อนนิ่ม

ภาพที่ 2.6 เส้นทองแฉ่ง

2.1.3.3.5 ลูกปิดหัวแก้วเป็นลูกปิดที่มีลักษณะแหววาวมีขนาดเล็กทำจากแก้วและมีสีสัน
มากมาย

ภาพที่ 2.7 ลูกปิดหัวแก้ว

2.1.3.3.6 เลื่อมชนิดโลหะเป็นเลื่อมที่ทำจากโลหะเนื้ออ่อน มีน้ำหนักเบา เลื่อมชนิดนี้จะชุบสี
ที่เป็นโลหะ เช่น สีเงิน สีทอง หรือสีโลหะต่างๆ

ภาพที่ 2.8 เลื่อมชนิดโลหะ

2.1.3.3.7 ปีกแมลงทับ แมลงทับเป็นแมลงที่มีวงจรชีวิตสั้นเมื่อถึงฤดูก็จะตายเองตามธรรมชาติ โดยตกอยู่ตามโคลนไม้ที่เป็นอาหารของมัน เช่น ต้นมะขามเทศ ปีกของมันมีสีเขียวเหลืองฟ้า หรือสีทองแดงเหลืองเหลืองในสมัยโบราณเคยมีการนำปีกแมลงทับมาปักลงบนผ้าสไบทำให้มีสีสันงดงามสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถจึงมีพระราชดำริให้นำปีกแมลงทับมาประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับชนิดต่างๆและต่อมาได้นำปีกแมลงทับมาใช้ในงานประณีตศิลป์มากขึ้นจนถึงการนำมาปักบนเครื่องภูษาอาภรณ์ต่างๆที่มีมาแต่โบราณกาลแล้ว (วิบูลย์, 2550)

ภาพที่ 2.9 ปีกแมลงทับ

2.1.3.3.8 ด้ายดิบ ใช้สำหรับห่อนลายปักให้ผิวสัมผัสนุ่มมากขึ้น

ภาพที่ 2.10 ด้ายดิบ

2.1.3.3.9 ด้ายเนาหรือด้ายสอยใช้ทำหรับเนาหรือสอยเพื่อเย็บตรึง

(ประยงค์, 2549)

ภาพที่ 2.11 ด้ายเนาหรือด้ายสอย

2.2.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการปัก

2.1.4.1 เข็มปัก ต้องใช้เข็มที่มีขนาดเล็ก เพราะเข็มขนาดเล็กจะสามารถปักชวยลวดลายได้อย่างละเอียด ประณีต กลมกลืน และสวยงาม เข็มที่เหมาะสมในการปักมากที่สุดคือ เข็มมือเบอร์ 11 หรือเบอร์ 12

2.1.4.2 กรรไกรที่ใช้สำหรับปักมี 2 ลักษณะ

2.1.4.2.1 กรรไกรปลายโค้ง เป็นกรรไกรที่มีด้ามตรงแต่ส่วนปลายของใบมีดจะมีส่วนโค้ง ความยาวของใบมีดจะมีขนาด 3-5 นิ้ว กรรไกรชนิดนี้เหมาะสำหรับการตัดเส้นไหม

2.1.4.2.2 กรรไกรปลายแหลม เป็นกรรไกรที่มีด้ามตรงส่วนปลายของมีดจะตรงและแหลมเรียว ความยาวของใบมีดจะมีขนาด 3-5 นิ้ว ซึ่งเหมาะสำหรับตัดเส้นไหมจากใยไหม

2.1.4.3 สะดิง เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญมากอีกชนิดหนึ่ง ที่ใช้สำหรับงานปัก เพราะสะดิงเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ดึง ช่วยทำให้ผ้าปักเรียบตึง สะดวกแก่การปัก และทำให้ปักได้อย่างรวดเร็วสวยงามกว่าการที่ไม่ใช้สะดิง สะดิงที่ใช้มีทั้งทรงกลมและทรงเหลี่ยม

2.1.5 ความรู้เรื่องของวิธีการปักแบบไทย

ปัจจุบันจะเห็นเสื้อผ้าของใช้ต่าง ๆ ของต่างประเทศที่เอามาขายในบ้านเรา มีราคาสูงมาก ต่างกับราคาของบ้านเรา ฝีมือการปักก็พอ ๆ กัน จะเห็นว่างานอาชีพการปักของบ้านเราเวลานี้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าต่างประเทศ ทั้งยังเป็นสินค้าที่ขายได้ดีมากแม้แต่ต่างประเทศก็นิยม สิ่งที่เราควรคำนึงถึงเราควรใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่นผ้า และไหม เราควรคำนึงคุณภาพของวัสดุ มากกว่าที่จะหาซื้อผ้าจากต่างประเทศไม่น้อยทีเดียว (ประยงค์, 2549)

2.1.5.1 การปักผ้าแบบไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ

2.2.5.1.1 การปักลายหนู เป็นชื่อที่ใช้เรียกกรรมวิธีในการปักแบบหนึ่งทำให้ลายหนูขึ้น การเขียนลายไทยในการปักประเภทนี้ คือ การเขียนตัวลายให้แบ่งออกเป็นส่วนๆ ไม่ต้องเชื่อมกันตลอดตัวลายเพื่อให้ง่ายต่อการปักซึ่งเป็นการปักหนู ให้ตัวลายหนูขึ้นเล็กน้อยไม่แบนราบ วัสดุที่นำมาใช้ในการปักลายหนูได้แก่ ดินข้อ (เพื่อล้อมตัวลาย) ด้ายพอก (เพื่อหนูตัวลายให้หนู) ดินโปรง ดินมัน หรือดินด้าน แล้วแต่ความเหมาะสมกับลวดลายที่จะใช้โดยมีการปักเดินเป็นเส้นเกลียวเพื่อเชื่อมทัพรอยต่อระหว่างสีพื้นผ้ากับสีขลิบริม และแบ่งช่องบรรจุตัวลาย ส่วนตัวลายที่นิยมนำมาปักได้แก่ ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายหน้าสิงห์ ลายกนกเปลว ลายประจายาม ลายดอก ลายเครือเถา ทั้งนี้อาจปักเสริมเพื่อความงามด้วยเลื่อม ลูกปัด เพชร พลอย ตลอดจนไหมสีต่างๆ (เนาวรัตน์, 2539)

ภาพที่ 2.12 ผ้าปักลายหนู

ที่มา: พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

2.1.5.1.2 การปักลายเลื่อม หรือลายป่า เป็นชื่อที่ใช้เรียกวิธีในการเดินเส้น ปักลูกโซ่ หรือปักทึบโดยใช้ลวดลายประเภท ลายเครือเถา ที่มีดอกไม้ใบไม้อยู่ในลวดลาย วัสดุที่นำมาใช้ในการปักลายเลื่อมได้แก่ ดิ้น เลื่อม ไหมสี ปักแมลงทับ เพชร พลอย บางครั้งอาจมีการสอดลายเลื่อมด้วยผ้าตัดแบบเป็นลายดอกไม้ ใบหญ้า ใบบัว ดอกบัว ฝีเสื้อ เป็นต้น การปักลายเลื่อมมีความสำคัญตั้งแต่การวางลวดลาย การเลือกใช้วัสดุในการปักและฝีมือในการปักให้เหมือนงานเขียน (เนาวรัตน์, 2539)

ภาพที่ 2.13 ฉลองพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 โดยใช้วิธีปัก โดยการปักดิ้นเงินดิ้นทองแบบลายเลื่อมในรูปใบและผลของต้นโอ๊ก

ที่มา: พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

2.1.5.2 วิธีการปัก

2.1.5.2.1 การปักแบบหักดิ้นข้อแล่งดิ้นโปร่งเงิน ทอง ดิ้นมัน

1.) การหักดิ้นข้อ ต้องยึดข้อออกเล็กน้อยเพื่อให้เส้นด้ายลงตามข้อได้ง่ายเอาดิ้นข้อวางลงบนลายที่ปักแทงเข็มลงใต้สะดึงทางมือขวาเอามือซ้ายรับเข็มบนสะดึงให้ตรงกับลายที่ปัก ชักด้ายขึ้นให้หมด แทะงเข็มลงดิ้นข้อตรงรอยเดิม ถ้าแทงเข็มเยื้องช่องเดิมเส้นด้ายจะไม่ลงที่ช่องของดิ้นข้อ เมื่อดึงด้ายตรึงดิ้นข้อจะหักชำไม่งามแล้วแทงเข็มลงที่ใหม่แล้วเว้นระยะช่องของดิ้นข้อเพียง 3 ช่อง แล้วแทงลงที่เดิมทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆจนถึงมุมหรือยอดของลายจึงขึ้นเข็มตรงมุมยอดของลายปัก แทะงลงในช่องเดิมโดยมือขวาดึงด้ายใต้สะดึงมือซ้ายจับดิ้นข้อตรงมุมหรือยอดหักให้ได้รูปดังลายหลักของการหักดิ้นข้อมี 2 ขั้นตอน คือ 1 แทะงเข็มขึ้นที่ตรงไหนต้องแทงเข็มขึ้นที่ตรงนั้น 2 ตรงมุมยอดต้องขึ้นเข็มให้ตรงยอดและมุม ดึงเส้นด้ายใต้สะดึงด้วยมือขวาส่วนมือซ้ายหักดิ้นข้อให้ได้รูป

2.) วิธีหมุน ถ้าต้องการจะให้ส่วนใดส่วนหนึ่งหมุนขึ้นมา เมื่อหักดินข้อแล้วจะหมุนด้วยด้ายดิบหรือสำลี แต่โดยมากมักจะใช้ด้ายดิบหมุนตัดด้ายดิบให้พอเหมาะกับความต้องการของลายแล้วใช้เข็มแทงขึ้นจากสะดึงด้วยมือขวาแล้วรับเข็มจากสะดึงด้วยมือซ้ายแทงลงบนด้ายดิบให้ได้ตามรูปของสิ่งที่หักดินข้อไว้ทำให้เรียบและให้แน่น เมื่อเวลาใส่ดินจะได้เรียบร้อย แต่ถ้าไม่ต้องการให้มีความนูนสูงก็ไม่ต้องหมุน

3.) การใส่ดินโปรงและดินมัน ดินโปรงก่อนจะตัดต้องยึดดินก่อนเล็กน้อยและดินมันนั้นก็เช่นกันเมื่อจะตัดต้องกะให้พอเหมาะกับช่องลายที่เดินดินข้อไว้ แล้วแทงเข็ม แล้วแทงเข็มขึ้นมือขวาให้ติดกับดินข้อ รับเข็มที่แทงขึ้นด้วยมือซ้าย ดึงด้ายขึ้นให้หมดแล้วเอาเข็มร้อยดินที่ตัดไว้แทงทแยงหรือให้เส้นตรงก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมของลายแต่ต้องแทงเข็มให้ลงติดดินข้อที่เดินเส้นไว้ เส้นต่อไปก็ทำเช่นเดียวกัน แต่ต้องลงดินให้ชิดติดกันเพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบของชิ้นงาน (ประยงค์, 2549)

2.1.5.2.2 การหักทองแล่งมีแล่งเงิน แล่งทอง วิธีหักทองแล่งมี 2 ชนิดคือ

1.) วิธีการหักทองแล่งอย่างธรรมดาหรือชนิดเลย ถ้าเป็นรูปแหลมจะหักยอดก่อนเอาทองแล่งวางที่ลายหมุนไว้แล้วเส้นทองแล่งด้านที่อยู่บนสุดของเส้นเอาไว้นอกตัวแทงเข็มให้ชิดกับทองแล่งแล้วชิดกับลายที่หมุนไว้ดึงเข็มให้หมดด้ายข้ามเส้นทองแล่ง ลงเข็มให้ชิดลายและทองแล่ง ดึงด้ายใต้สะดึงให้หมด หักทองแล่งให้ปลายแล่งให้มาอยู่ข้างในตัวหรือข้างนอกตัววิธีทำอย่างเดียวกันให้แล่งเกยกันครึ่งของเส้นแล่งระวางอย่าให้เป็นกาบได้ (พูนทรัพย์, 2542)

2.) วิธีการหักทองแล่งชนิดแยก เป็นวิธีที่ทำเช่นเดียวกันการหักชนิดเลย แตกต่างกันตรงที่ถึงที่แยกต้องเอาเข็มหมุดแทงนำกึ่งกลางของแล่ง แล้วแยกมาเป็นซี่หนึ่งก่อนและขึ้นต้นใหม่ ตอนที่เอาเข็มหมุดแทงนำไว้แล้ว หักแยกลงมาอีกซี่หนึ่ง เมื่อหักแล่งแล้วจะมีช่องกลางใส่ดินข้อหรือเลื่อม ด้านในช่องกลางเสียให้เต็ม

2.1.5.3 ปักไหมทอง การหมุนจะหมุนหรือไม่หมุนก็ได้ทั้ง 2 อย่าง วิธีทำเมื่อวางลายและตรึงบนสะดึงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เอาเส้นไหมทองวางบนลายปักด้ายที่ปักควรใช้ไหมสีเหลืองชนิดเดียวกันกับไหมทอง แทงเข็มขึ้นที่ลาย และข้ามเส้นไหมทองมาแทงเข็มให้ติดบนไหมทองทำเช่นนี้จนเต็มลาย ระวางต้องทำให้ถี่ๆเพื่อความเรียบของลายปัก

2.1.5.4 หักทองขวางใช้สะตั้งอย่างทำดินทุกอย่าง วิธีหักใช้แล่งเงินหรือแล่งทองแล้วแต่ความต้องการ ใช้แล่ง 2 เส้น เอาแล่ง 2 เส้นวาง บนลายที่ปักไขว้กัน และเอาเข็มแทงจากใต้สะตั้งขึ้นมา ข้างบนทางขวามือของเส้นแล่งที่ไขว้กันแล้วแทงเข็มข้างล่างลงทางซ้ายมือของผู้ปักแล้วดึงด้ายให้แน่น เวลาขึ้นเข็มต้องให้ติดลายและเวลาลงเข็มก็ต้องให้ติดลาย ยกแล่งอันล่างขึ้นมาให้ไขว้เป็นรูปนมสาว แล้วแทงเข็มจากใต้สะตั้งขึ้นมาข้างบน แขนงเข็มข้ามแล่งลงไปข้างล่างและดึงให้แน่นไขว้แล่งอันล่างเสมอและทำเช่นนี้ตลอด (พูนทรัพย์, 2542)

2.1.5.5 วิธีการปักไหม แบ่งออกเป็น 3 แบบคือ

2.1.5.5.1 ปักชนิดลูกโซ่ เดินเส้นไหมเป็นลูกโซ่ วิธีทำแทงเข็มขึ้นบนสะตั้ง แล้วใช้วัดปลายเข็มมาทางตัวแทงทางใต้ขึ้นทางบน ดึงด้ายพอแน่น

2.1.5.5.2 ปักชนิดทับลาย เดินเส้นไหมเฉียงๆ วิธีทำ แทงเข็มขึ้นบนสะตั้ง เวลาจะแทงเข็มลงบนลายปักจะแทงเฉียงขึ้นลงให้เส้นชิดๆกัน

2.1.5.5.3 ปักชนิดไทย (หรือที่เรียกว่าไหมเนื้อ) วิธีทำแทงเข็มขึ้นบนสะตั้ง เวลาแทงให้เส้นไหมโค้งตามเส้นเนื้ออย่าให้เป็นตอน ต้องให้ได้ระยะ หมั่นแซมไม่ให้เป็นรอยปรุ

ในการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยนี้ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้เลือกเอาเทคนิคการปักช้อย ปักดิน และปักด้วยปักแมลงทับ มาใช้ในงานประดิษฐ์ตุ๊กล้านนา เนื่องจากงานปักเป็นงานอันทรงคุณค่าสวยงามสามารถสร้างลวดลายให้มีความงดงามเหมาะสมต่อชิ้นงานได้ และเป็นงานชั้นสูงส่วนใหญ่ใช้วัสดุมีค่าในการทำ ควรที่จะนำมาประดิษฐ์ตุ๊กล้านนา เพราะตุงเป็นเครื่องสักการบูชาในพระพุทธศาสนาของชาวล้านนาจึงเหมาะสมที่จะใช้งานปักแบบไทยเพื่อเป็นเครื่องบูชาที่สำคัญอย่างหนึ่งและยังเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์งานปักไทยอีกด้วย

2.2 ความรู้เรื่องตุ้งล้านนา

2.2.1 ความหมายของตุ้งล้านนา

“ตุ้ง” เป็นภาษาถิ่นของทางภาคเหนือที่ชาวล้านนาใช้เรียกขานกันโดยทั่วไปซึ่งหมายถึง “ธง” ในภาษาไทยภาคกลางและตรงกับลักษณะของธงอินเดียในประเภท “ปฏากะ” ที่มีลักษณะเป็นแผ่นใช้ห้อยลงมาโดยการผูกติดกับปลายไม้หรือปลายเสา “ตุ้ง” เป็นภาษาถิ่นพื้นฐานเป็นคำเฉพาะที่ใช้เรียกผืนผ้า ผืนกระดาษ ผืนไม้ ผืนโลหะ เป็นต้น มีลักษณะเป็นแผ่นยาวผืนแคบใช้ห้อยยาวลงมา โดยมีขนาดต่างๆกันไปตามหน้าที่การใช้งานและพิธีกรรมและความนิยมของแต่ละท้องถิ่น จะมีความสูงหรือมีความยาวตั้งแต่ 6 เมตร จนถึงเล็กที่สุด ประมาณ 1 ฟุต คำว่า “ตุ้ง” ในภาษาไทยใหญ่เรียกว่า “ตำซอญ” หรือเรียกว่า “ตะซุ่น” ในภาษาพม่าอีสานบางสิ่งเรียกว่า “ทุง”(นิรันดร์,2547)

2.2.2 ความเป็นมาของตุ้งในดินแดนล้านนา

ราว พ.ศ. 1839 พระพุทธศาสนาได้เข้ามาในดินแดนล้านนาเกิดมีการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมคือการนับถือผีบวกกับคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน จึงเกิดวิวัฒนาการคติความเชื่อต่างๆผสมผสานปนเปกันมากมายอีกทั้งด้านความสัมพันธ์กันระหว่างดินแดนต่างๆได้ส่งอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่อกันจึงไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่า ประเพณีการถวายเป็นตุ้งของชาวล้านนาค้นพบได้ว่ามีต้นกำเนิดมาจากที่ใดและได้รับอิทธิพลความเชื่อในรูปแบบต่างๆมาจากแหล่งใดบ้างได้แต่เพียงสันนิษฐานในบางกรณีว่าวิวัฒนาการเริ่มแรกเดิมทีนั้นก่อนที่จะมีการรวบรวมดินแดนเป็นอาณาจักรล้านนา พระยามังรายมหาราชได้ทรงเคยปกครองบริเวณลุ่มน้ำกกมาก่อนซึ่งได้แก่ เมืองเชียงแสน เชียงราย และดอยตุงเราเชื่อว่าความเป็นมาของตุ้งคงจะมีจุดกำเนิดของความเชื่อมาจากดอยตุงนั่นเองดังปรากฏหลักฐานเรื่องราวโบราณสถานที่เกี่ยวกับประวัติพระธาตุดอยตุง ฉะนั้นจึงมีประเพณีการถวายเป็นตุ้งบริเวณลุ่มน้ำกกมาก่อน ครั้งต่อมาเมื่อพระยามังรายแห่งลุ่มน้ำกกได้ขยายอำนาจมาสู่ดินแดนล้านนา ย่อมเอาช่างจากที่นั่นมาสู่ล้านนาด้วยและในเวลาต่อมาในคติความเชื่อดังกล่าวจึงกระจัดกระจายทั่วไปในดินแดนล้านนาข้อสันนิษฐานอีกประการหนึ่ง เห็นว่าล้านนาเคยมีพื้นฐานความเชื่อกับชาวมอญหรือชาวมอญมาก่อนซึ่งอพยพหนีทัพพม่าเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและได้นำเอาประเพณีการถวายเป็น “ธงปฏากะ” หรือที่เรียกว่า “ธงตะขาบ” มาด้วย ซึ่งเมื่อครั้งสมัยทริภุชชัยในช่วงทศวรรษที่ 17 พบว่าชาวทริภุชชัยเคยมีโรคหิวตักโรคระบาดผู้คนต่างพากันหนีไปอยู่ที่เมืองสะเทิงเมื่อหิวตักโรคหายไปแล้วได้กลับมาอยู่ที่บ้านเมืองเดิมคิดว่าได้มีการรับเอาวัฒนธรรมการถวายเป็นตุ้งที่มีเสาหงส์มาจากชาวมอญซึ่งเราพบว่าเสาหงส์นี้เป็นสิ่งสำคัญมากของชาวมอญนั้น ได้ปรากฏว่าเป็นส่วนประกอบของตุ้งในล้านนาคือ “ตุ้งกระด้าง” ซึ่งมีลักษณะรูปทรงเหมือนกันและมีลักษณะของธงตะขาบของชาวมอญก็คล้ายคลึงกับ “ตุ้งไชย” ของล้านนาด้วยเช่นกัน (นิรันดร์, 2547)

เนื่องจากชาวล้านนามีความเชื่อเรื่อง “อนุจักรวาล” การย่อส่วนความเชื่อเรื่องจักรวาลมาไว้ในหมู่บ้าน เชื่อว่าปู่แถนย่าแถนเป็นผู้สร้างโลกและส่งมนุษย์ลงมาเกิด ซึ่งเชื่อกันว่าได้รับอิทธิพลมาจากชนชาติลัวะ ความเชื่อเรื่องผีปู่แสะย่าแสะหรือผีบรรพบุรุษนี้เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่เห็นได้ชัดว่าแต่เดิมได้มีโลกทัศน์ผูกพันกับผีมาก และเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาในท้องถิ่นภายหลัง จึงประสานความคิดเข้าด้วยกันโดยเฉพาะเรื่องของวิญญาณและชีวิตหลังความตายด้วยการถวายทานตุงให้เป็นทานแก่ผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว อันจะส่งให้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีขึ้นช่วยให้พ้นจากทุกข์เวทนาในนรกและในขณะเดียวกันก็ถวายให้กับตนเองด้วย เพื่อหวังนิสงค์เกื้อกูลให้ไปสู่ชีวิตที่ดีในภายภาคหน้า จึงมีผลผลักดันให้เกิดการถวายตุง มีบทบาทมากขึ้นในชุมชนเป็นที่นิยมและยึดถือศรัทธาสืบๆกันมาจวบจนถึงปัจจุบัน (นิรันดร์, 2547)

2.2.3 การจำแนกประเภทของตุงตามลักษณะการใช้งานในพิธีล้านนาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

ตุง เป็นพุทธศิลปะอันเก่าแก่ที่มีความเป็นมาอันยาวนานกำเนิดขึ้นมากับความเชื่อทางวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านของท้องถิ่นสร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความเชื่อที่แสดงออกเป็นรูปธรรมที่สนองหน้าที่ในพิธีกรรมตุงล้านนาจึงบังเกิดมีรูปแบบอันหลากหลายทั้งลักษณะรูปทรงและรายละเอียดด้านวัสดุตกแต่งต่างๆกันไปตามความเชื่อและพิธีกรรมตลอดจนตามความนิยมในแต่ละท้องถิ่นสองสะท้อนให้เห็นความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่สั่งสมและสืบทอดกันมาชั่วชีวิตของคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนรุ่นหนึ่งเวียนไหลเรื่อยกันมาจนมีรูปแบบสีสันและลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (นิรันดร์, 2547)

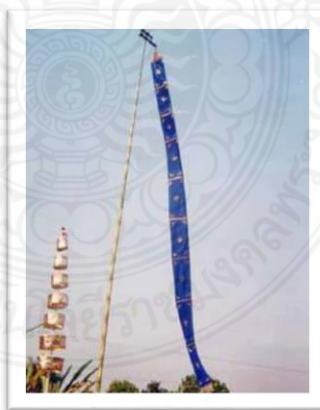
2.2.3.1 ตุงที่ใช้ในงานพิธีมงคลถือเป็นตุงทำบุญ สามารถแบ่งได้ดังนี้

2.2.3.1.1 ตุงไชย มีชื่อเรียกตามแต่ละท้องถิ่น เช่น ตุงหลวง ตุงไฉย เป็นต้น ตุงไชยเป็นตุงที่แสดงถึงความเป็นสิริมงคลใช้สำหรับบูชาพระรัตนตรัยและแสดงถึงไชยชนะ มีขนาดความยาวไม่เกิน 2 เมตร ซึ่งเป็นตุงที่ทอจากเส้นด้ายหรือเส้นไหมสลับสีหรือทำจากผ้าเป็นผืนแล้วประดับลวดลาย บางผืนไม่มีชั้นเป็นช่วงๆ ตุงไชยที่ได้จากการทอผ้ามักจะทอด้วยลายต่างๆ เช่น ปราสาท ต้นไม้ ดอกไม้ คน สัตว์ เป็นต้น ส่วนทางตุงมักจะใช้เส้นฝ้ายถักเป็นตาข่ายห้อยลงมาส่วนชายมักจะประดับด้วยพู่หรืออุบะห้อยหลากสีสวยงามชาวล้านนาเชื่อกันว่าตุงไชยหากทอยิ่งยาวยิ่งจะมีอานิสงค์ นอกจากจะเป็นตุงที่ใช้ปักเพื่อความป็นสิริมงคลแล้วตุงไชยยังเป็นตุงที่ใช้ประดับตกแต่งในพิธีปอยหลวงเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการจัดพิธีอีกด้วย (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.14 ตุ้งไชย

2.2.3.1.2 ตุ้งซาววา (บางท้องถิ่นเรียกตุ้งพันวา) ซึ่งตุ้งชนิดนี้มีลักษณะเหมือนตุ้งไชยทุกอย่าง แต่จะแตกต่างกันออกไปก็ตรงที่มีความยาวมากกว่าเนื่องจากตุ้งชนิดนี้มีความยาวมากชาวบ้านจึงเรียกตุ้งชนิดนี้ว่าพันวาบ้าง ซาววาบ้าง แต่ในความเป็นจริงคงไม่ถึงพันวาหรือจะสร้างให้ถึงพันวาก็ได้ หรืออาจจะสั้นตามแต่ที่ผู้พันตุ้งจะมีทุนทรัพย์ในการทำถวาย โดยทั่วไปตุ้งชนิดนี้จะมีสีขาวและยาวประมาณ 6-7 เมตรห้อยแขวนอยู่บนเสาไม้ที่ปักอยู่บริเวณหน้าวัด บางท้องถิ่นเช่น จังหวัดลำปางใช้ในขบวนแห่สรงหลวง และจังหวัดเชียงราย ใช้ในงานให้สาแม่ฟ้าหลวง ซึ่งตุ้งพันวานี้ใช้ในงานพิธีต่างๆ ในทางศาสนาเพื่อเสริมสิริมงคลให้แก่พิธีกรรมและมักจะใช้คู่กันกับตุ้งไชย (นรินทร์, 2547)

ภาพที่ 2.15 ตุ้งซาววา
ที่มา: อภิญา (2554)

2.2.3.1.3 ตุงคาคิง มีชื่อเรียกตามท้องถิ่นเช่น ตุงชะตา ตุงเดี่ยว เป็นต้น ตุงคาคิงเป็นภาษาไทยใหญ่ คำว่า เท่า,คิง แปลว่า ตัว ตุงคาคิงจึงแปลว่าตุงเท่าตัวใช้เป็นตุงแทนผู้ประกอบพิธีสืบชะตา ลักษณะของตุงจะมีรูปร่างยาวแคบ ความยาวเท่ากับ 1 หรือเท่ากับส่วนสูงของผู้ประกอบพิธีหรืออาจจะมีความยาวเท่ากับครึ่งวาหรือ 1 ศอก ของผู้เข้าพิธีสืบชะตาก็ได้ ผืนตุงทำด้วยผ้าหรือกระดาษสีขาว เพราะโดยส่วนมากจะนิยมใช้สีขาวถือว่าเป็นสีแห่งความบริสุทธิ์สะอาด เกิดความสว่างไสวและอาจจะตกแต่งลวดลายต่างๆเพื่อสื่อถึงความเป็นสิริมงคลจากกระดาษเงิน กระดาษทองแล้วแต่ผู้ที่ประดิษฐ์จะประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับพิธีนั้นๆ (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.16 ตุงคาคิง

2.2.3.1.4 ตุงตัวเป้ง มีชื่อเรียกตามแต่ละท้องถิ่น เช่น ตุงตัวนาม ตุงสิบสองราศี ตุงสิบสองนักษัตร ตุงชะตาปีเกิด เป็นต้น ตุงตัวเป้งเป็นตุงนักษัตร 12 ราศี ซึ่งอาจจะแยกหรือมีทั้ง 12 ราศีบนตุงผืนเดียวกัน โดยส่วนใหญ่มักทำด้วยกระดาษหรือผ้าทอ แล้วพิมพ์หรือทับตราซุบสีย้อมผ้าหรือเขียนเป็นรูปสัตว์ประจำราศี การนำตุงชนิดนี้ไปประดับนิยมปักบนกองเจดีย์ทรายในวัดร่วมกับตุงชนิดอื่นๆในประเพณีสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง) และใช้ได้หลายงาน เช่น พิธีสืบชะตา สะเดาะเคราะห์ พิธีทานใจบ้านหรือสร้างบ้าน ใช้แขวนบริเวณหน้าพระประธานเพื่อเป็นพุทธบูชา โดยชาวล้านนามีคติความเชื่อที่ว่า หากได้บูชาตุงตัวเป้งแล้ว จะทำให้ชีวิตอยู่ร่มเย็นเป็นสุขร่มเย็นท่ามาค้าขึ้น (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.17 ตุงตัวเป้ง
ที่มา: วัดพระพุทธรบาทตากผ้า

2.2.3.1.5 ตุงพยายอ มีชื่อเรียกตามแต่ละท้องถิ่นเช่น ตุงไส้หมู ตุงไส้ไก่ ตุงไส้จ้าง(ข้าง)ตุงดอกบัว ตุงจอมแห ตุงช่อพยายอ(ลำปาง) ส่วนกลางของภาคเรียกพวงมโหดี พวงเต้าร้าง เป็นต้น แม้ว่าตุงชนิดนี้จะมีชื่อเรียกไปตามแต่ละท้องถิ่น แต่ก็มีวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเหมือนกัน ตุงพยายอเป็นตุงที่มีรูปร่างคล้ายจอมแหหรือปรางค์ เจดีย์ การใช้ตุงชนิดนี้ จะผูกติดกับคันไม้ยาวๆประมาณ 1 เมตร ใช้ปักกองเจดีย์ทรายที่วัดในประเพณีสงกรานต์(ปีใหม่เมือง) หรือใช้ถือร่วมขบวนแห่งานมงคลต่างๆเข้าวัดก็ได้ (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.18 ตุงพยายอ
ที่มา: อภิญา (2554)

2.2.3.1.6 ตุ้งเจด็จ์ทราย มีชื่อเรียกตามแต่ละท้องถิ่น เช่นตุ้งปีใหม่ ตุ้งกระดาศ เป็นต้น โดยส่วนมากตุ้งที่พบในล้านนาจะใช้เป็นตุ้งกระดาศ แต่ก็แล้วแต่ท้องถิ่นบางที่ก็จะใช้ ผ้า หรือ ไม้ ในการทำก็ได้ตุ้งเจด็จ์ทรายชนิดนี้ทำได้ง่ายและรวดเร็ว ใช้ปักเฉพาะเจด็จ์ทรายในเทศกาลสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง) เท่านั้น

ภาพที่ 2.19 ตุ้งเจด็จ์ทราย

2.2.3.1.7 ตุ้งกระด้าง บางท้องถิ่นที่เรียกตุ้งแม่กระด้าง ชาวแม่ฮ่องสอนเรียกตำซ่อนคำ สาเหตุที่เรียกตุ้งกระด้างคือเป็นตุ้งชนิดเดียวที่ไม่สามารถปลิวลิวไหวไปตามลมได้ เหมือนกับตุ้งชนิดอื่น ตุ้งกระด้างเป็นวัฒนธรรมล้านนาที่ได้คตินิยมมาจากทางพม่าหรือไทใหญ่ ที่สร้างขึ้นสำหรับสำหรับบูชาพระรัตนตรัยอย่างคงหนถาวร วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่จะใช้ไม้สักกลึงรักปิดทอง ประดับกระจกหรือทำด้วยโลหะแผ่นเงิน แผ่นทอง สังกะสี ปูนซีเมนต์ กระดาศแข็ง เป็นต้น รูปร่างของตุ้งกระด้างก็จะมีรูปร่างที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของพิธีกรรมต่างๆหรือผู้ประดิษฐ์ (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.20 ตุงกระด้าง

ที่มา: ชญาพัชญ์ (2559)

2.2.3.1.8 ตุงพระบฏ มีปราชญ์ท้องถิ่นหลายท่านได้เขียนคำนี้ไว้ต่างกัน เช่น พระบต พระบต พระบถ คำว่า บฏ แปลว่าผ้าทอ หรือผืนผ้า และพระบฏ น่าจะมาจากภาษาขอมที่ว่า พระพุทธรูปบนแผ่นผ้า ตุงพระบฏทำด้วยผ้าหรือกระดาษรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ประมาณ 80 X 100 เซนติเมตร โดยเขียนรูปพระพุทธเจ้าไว้ตรงกลาง มักพบอยู่หลังพระประธานใช้ถวายเป็นพุทธบูชาหรือใช้ประดับฝาโบสถ์วิหาร มักจะทำเป็นคู่ๆประดับทั้งสองข้างของพระวิหารของพระประธาน (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.21 ตุงพระบฏ

ที่มา: แสงเดือน (2556)

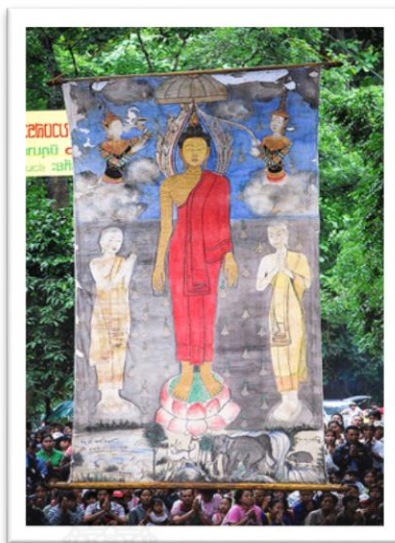
2.2.3.1.9 ตุงกฐิน บางแห่งเรียกตุงผ้า ตุงชนิดนี้มีหลายแบบ แต่ละรูปที่ปรากฏบนผืนตุง เช่นรูปนางเงือก รูปตะขาบ รูปจระเข้สาเหตุที่เรียกตุงกฐินเพราะเป็นตุงที่ใช้ปักไว้หน้าวัดในงานกฐินเท่านั้นเพื่อแสดงเป็นสัญลักษณ์ในการจัดงานว่าสถานที่แห่งนี้มีงานกฐินกำลังจัดอยู่ (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.22 ตุงกฐิน
ที่มา: วัดแสงอรุณ

2.2.3.1.10 ตุงพระเจ้าสิบชาติ มีชื่อเรียกตามแต่ละท้องถิ่นว่าตุงกัณฑ์เทศมหาชาติ ตุงธรรมหลวง ตุงทศชาติ ตุงทศปารมี เป็นต้น ตุงพระเจ้าสิบชาติเป็นตุงที่ทำด้วยวัสดุต่างๆมีคติเพื่อบูชาพระปัญญาบารมีของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งสิบชาติก่อนที่เสวยจุติเป็นพระพุทธรเจ้า เป็นตุงที่ทำขึ้นเพื่อประกอบกัณฑ์เทศ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในประเพณีธรรมหลวงในเดือนยี่เป็ง (วันเพ็ญเดือนสิบสอง) โดยเป็นตุงประกอบการเทศที่สอดคล้องกับการเทศธรรมะเรื่องต่างๆในทศชาติ (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.23 พระเจ้าสิบชาติ

ที่มา: แสงเดือน (2556)

2.2.3.1.11 ตุกราว (หรือตุงฮาว) มีชื่อเรียกตามแต่ละท้องถิ่นเช่น ตุงใจ ตุงสาย เป็นต้น ถือเป็นตุงมงคล มีรูปร่างขนาดเล็ก ทำจากผ้าหรือกระดาษมีการฉลุลายลงบนตุงมีทั้งรูปตัวคนรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมแบบยาวบางครั้งตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือเทวดา ใช้ติดบนเชือกเป็นระยะๆสลัปลี้อย่างตามเสาของศาลาธรรมะหรือประรำพิธีที่มีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาหรือพิธีเฉลิมฉลองต่างๆ เช่น ปอยหลวง เป็นต้น (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.24 ตุกราว

2.2.3.1.12 ตุ๊กขนองวงช้างมีชื่อเรียกตามแต่ละท้องถิ่น เช่น ตุ๊กขนองก้ม ตุ๊กกระบอก เป็นต้น นิยมสร้างถวายกันมากในหมู่จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะ กลุ่มชาวไทยใหญ่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเพื่อเป็นอานิสงค์ภายภาคหน้าแก่ตนเองและเพื่อต้องการโชคลาภวาสนาและความสุขให้แก่ตนเองและครอบครัวตุ๊กชนิดนี้มีวัสดุประสมคัล้ายๆตุ๊กไชย แต่ชาวไทยใหญ่ไม่นิยมสร้างตุ๊กไชยถวายมักจะเห็นตุ๊กขนองวงช้างอยู่เป็นจำนวนมากในประเพณีและพิธีกรรมต่างๆหรือใช้ผูกติดประดับไว้หน้าพระประธานในพระวิหารหรือประตูวัด (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.25 ตุ๊กขนองวงช้าง
ที่มา:วัดแสงอรุณ

2.2.3.2 ตุ๊กที่ใช้ในงานอวมงคล ถือเป็นตุ๊กทำทาน

2.2.3.2.1 ตุ๊กสามหาง บางท้องถิ่นเรียกตุ๊กผีต่าย ภาษาไทยภาคกลางเรียก ตุ๊กสามชาย หมายถึง ตุ๊กที่ใช้ในพิธีงานศพของชาวล้านนาโดยใช้น้ำหน้าขบวนแห่ศพมี 2 ลักษณะ คือ แบบของชาวบ้านทั่วไป และแบบของพระสงฆ์ ซึ่งตุ๊กทั้งสองแบบก็จะมีลักษณะเหมือนกันแต่แตกต่างกันบ้างที่ลักษณะของโครงสร้าง วัสดุ และเทคนิคการตกแต่งจะ คัล้ายๆกัน ส่วนใหญ่จะใช้วัสดุที่ง่ายต่อการเผาไหม้ และมีน้ำหนักเบา เพราะเมื่อเสร็จพิธีฌาปนกิจศพแล้วก็นำตุ๊กเผาไปพร้อมศพด้วยจะไม่นิยมเก็บตุ๊กนี้ไว้เหมือนกับคนอื่น (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.26 ตุงสามหาง

ที่มา: Wikipedia (2008)

2.2.3.2.2 ตุงแดง มีชื่อเรียกในแต่ละท้องถิ่น เช่น ตุงดอนวิบาก ตุงก้างแดง ตุงผีตายโหง เป็นต้น ตุงแดงมีลักษณะคล้ายกับตุงไชย นิยมใช้ผ้าหรือกระดาษสีแดงทำขนาดความยาว 4-5 ศอก รูปร่างที่พบเห็นมีหลายลักษณะ เช่น ฝืนผ้ารูปสามเหลี่ยม ยาวลงพื้นหรือมีตั้งแต่ 2-3 หาง สุดแล้วแต่จะมีผู้ประดิษฐ์ขึ้น ในเขตล้านนาจะพบตุงแดงปักตามข้างถนนตรงที่มีผู้ประสบอุบัติเหตุจนเสียชีวิตหรือเรียกว่าตุงโหงหางเดียว (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.27 ตุงแดง

ที่มา: Wikipedia (2008)

2.2.3.2.3 ตุงเหล็กตุงตองมีชื่อเรียกในแต่ละท้องถิ่นและลักษณะรูปร่างเช่น ตุงเรือ ตุงใบไม้ เป็นต้น ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตุงชนิดนี้ จะตั้งอยู่บนเรือโดยมีคนและไม้พายอยู่ด้วยจึงเรียกว่า ตุงเรือ การที่เอาตุงไว้ในเรือพร้อมไม้พายนั้น ในคติความเชื่อของชาวบ้านว่าวิญญาณจะเวียนไหว้อยู่ในมหาสมุทรไม่ไปผุดไม่ไปเกิดจึงส่งเรืออุทิศให้ผู้ตายไปสู่สรวงสวรรค์และด้วยเหตุนี้เองเรียกตุงใบไม้เพราะตุงตัวนี้มีลักษณะคล้ายใบไม้ (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.28 ตุงเหล็กหรือตุงตอง

ที่มา: Wikipedia (2008)

2.2.3.2.4 ตุ๊กของนางผานตุงชนิดนี้ผู้รู้บางท่านจัดไว้ในประเภทของตุงมงคล แต่ข้าพเจ้าจัดไว้ในประเภทอวมงคล เพราะตุงจากวัสดุของผู้สร้างถวายแล้วมักจะถวายเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ตายไปแล้วที่ไร้ญาติ หรืออุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ตายที่มีฐานะยากจน ซึ่งการถวายตุงนี้คืออยากให้มีญาติได้รับส่วนกุศล ซึ่งตุงจะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวไม่เกิน 4-5 เมตร ซึ่งจะติดรูปช้างม้าวัวควายต่างๆในทัศนคติความเชื่อของชาวล้านนา (นิรันดร์, 2547)

ภาพที่ 2.29 ตุงนางผาน

ที่มา: วัดแสงอรุณ

จากการได้ศึกษาข้อมูล รูปแบบประเภทและการใช้งานของตุงล้านนา ทำให้ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้เลือกเอาตุงไชย ซึ่งตุงไชยเป็นตุงที่ใช้ในงานมงคลมีซึ่งลวดลายสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นกว่าตุงแบบอื่น จึงเหมาะที่จะนำมาประดิษฐ์ซึ่งใช้เทคนิคในการปักแบบไทย โดยใช้ด้ายเงินด้ายทอง เป็นวัสดุหลักในการปัก ฉะนั้นจึงเหมาะสมแก่การนำตุงไชยมาประดิษฐ์เป็นตุงล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย เพราะตุงไชยเป็นตุงมงคลเหมาะแก่การที่จะนำไปถวายเป็นพุทธบูชาในพระพุทธศาสนา

2.2.4 ความหมายของสีที่เป็นมงคล

2.2.4.1 สีแดง คือสีแห่งความเป็นมงคล เป็นสัญลักษณ์แทนธาตุไฟ ความโดดเด่นของสีแดง คือความสว่างไสวในยามมืดมิด คือความอบอุ่นในยามหนาว เป็นไฟที่ลุกโชน คือ สีแห่งชัยชนะ ความรุ่งเรืองโชติช่วง พลังอำนาจ ความร้อนแรงของไฟสามารถเผาผลาญ ความชั่วร้ายหรือสิ่งที่ไม่ต้องการ ให้มอดไหม้ไป ดังนั้นสีแดงคือตัวแทนในการถ่ายทอดคุณลักษณะของไฟ เมื่อใดที่ต้องการ ความเป็นมงคล หรือต้องการเพิ่มพลังอำนาจ ให้กับตนเองก็มักเลือกสีแดงมาใช้ในทางจิตวิทยา สีแดงมีผลกระทบต่อจิตใจและอารมณ์ กระตุ้นให้เกิดความสดใส มีพลังทำให้ตื่นตัวอยู่เสมอ

2.2.4.2 สีเหลือง เป็นสัญลักษณ์แทนธาตุดิน ซึ่งหมายถึง ความเป็นปึกแผ่นมั่นคง ทั้งในแง่ของอารมณ์ความรู้สึกและชีวิตความเป็นอยู่ ความเจริญรุ่งเรือง เป็นเครื่องหมายของ จักรพรรดิ ซึ่งเป็นตัวแทนแห่งฟ้า เป็นอำนาจที่ควบคุมแผ่นดินซึ่งจะสังเกต ได้ว่ากษัตริย์จีน จะแต่งองค์ด้วยชุดสีเหลือง และมีสีทองเป็นส่วนประกอบในทางจิตวิทยา สีบอกถึงความบริบูรณ์ กระจ่างใส พลังแห่งความหวัง ความสดชื่น รื่นเริงบันเทิงใจและเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ ความหมายในเชิงของ ฮวงจุ้ย ก็พอจะทำให้เห็นว่าความสดชื่นรื่นเริง ความหวังเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา เมื่อประชาชนรักในกษัตริย์ของตนเอง จึงต้องการให้สิ่งดีๆเกิดขึ้นกับบุคคลที่ตนรักเช่นกัน ต่างกันตรงที่สีเหลืองในทางฮวงจุ้ย เป็นสิ่งที่สูงส่งห้ามใช้ในบางกรณี เพราะต้องสงวนให้กษัตริย์เท่านั้น

2.2.4.3 สีเขียว เป็นสัญลักษณ์แทนธาตุไม้ ซึ่งมีความหมายเกี่ยวเนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เจริญงอกงามนำความรุ่งเรืองสดใสมาสู่กระแสที่ไหลเวียนอยู่โดยรอบ ในทางจิตวิทยา สีเขียวเป็นสีของธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์เมื่อมองดูจะให้ความรู้สึกสดชื่นของธรรมชาติ ดูเหมือนว่าสีเขียวจะแทนธรรมชาติที่ดีๆโดยรวม สีเขียวช่วยบำบัดความเคร่งเครียดได้ไม่ว่าจะเป็นการประดับตกแต่งสถานที่ด้วยต้นไม้ก็จะส่งผลไม่ต่างกัน

2.2.4.4 สีม่วง และสีที่อยู่ในโทนม่วงทั้งหมดนั้นมีความเป็นมงคลใกล้เคียงกับสีแดง อาจจะน้อยกว่าหรือมากกว่าขึ้นอยู่กับความเชื่อ ของแต่ละชุมชน ซึ่งเชื่อว่าสีม่วงดูทรงพลังและหนักแน่นมากกว่าสีแดง ถึงกระนั้นสีม่วงก็ยังไม่สูงส่งเท่ากับสีเหลือง หรือสีทองเพราะชนชั้นที่นำ เอาสีม่วงไปใช้นั้นเพียงผู้มีอำนาจเท่านั้น จุดประสงค์ที่นำเอาสีม่วงมาใช้ เพื่อเสริมให้เกิดความมั่งคั่งบริบูรณ์เพิ่มอำนาจวาสนามากยิ่งขึ้นนั่นเองในทางจิตวิทยา สีม่วงหมายถึงความห่อหุ้ม เสร้าโศก ส่วนสีม่วงที่มีความเข้มลดลงมาบ่งบอกถึงความลึกลับ อำนาจแห่งเสน่ห์ ซึ่งแตกต่างกับ ทางฮวงจุ้ย ถึงแม้ว่า ฮวงจุ้ย จะยกย่องสีม่วงเป็นสีแห่งมงคล โชคลาภและอำนาจ ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นอำนาจโดยรวม ไม่ใช่อำนาจที่เกิด

จากเสน่ห์ เหมือนกับจิตวิทยาสี่ อาจเป็นไปได้ว่า จิตวิทยาสี่เป็น การกำหนดและวิเคราะห์โดยชาวตะวันตก ดังนั้นจึงเป็นความเห็นความรู้สึกของชน กลุ่มหนึ่งที่รู้สึกต่อสีม่วง แต่ กระนั้นก็ตาม สิ่งที่ชนทั้งสองซีกโลกรู้สึกได้เหมือนกันก็คือ พลังอำนาจจากสีม่วงแม้ว่าที่มาของอำนาจจะแตกต่างกันก็ตามที่

2.2.4.5 สีดำ เป็นสัญลักษณ์แทนธาตุน้ำ ทำให้มีคุณสมบัติกลับไม่แน่นอนแต่สามารถอยู่หลอมรวมกับทุกสิ่งได้มีทั้งพลังอำนาจและความอ่อนไหวไปพร้อมๆกัน ให้ทั้ง คุณประโยชน์มากมาย และยังสามารถนำมาซึ่งภัยพิบัติที่ยากจะประเมินค่าได้ดังนั้น สีดำจึงหมายถึงความคลุมเครือไม่แน่นอนเช่นเดียวกับกระแสน้ำ หมายถึงความลึกล้ำที่ยากจะหยั่งถึง ในทางจิตวิทยา สีดำเป็นสีที่เร็นลับ เครื่องขริม โศกเศร้า ในกรณีของความลึกกลับซับซ้อนนั้นไม่ใช่สิ่งที่เหนือความคาดหมายของผู้คนนัก และเหตุที่ความลึกของ สายน้ำเป็นสิ่งที่ลึกล้ำเกินหยั่ง ดังนั้น ฮวงจุ้ย จึงได้นำเอาสีดำมา เป็นสัญลักษณ์แทนธาตุน้ำ ถึงแม้ว่าสีดำจะให้ความรู้สึกลึกล้ำยาก เกินหยั่ง แต่อีกแง่หนึ่งก็ให้ความ รู้สึกสงบนิ่ง ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสาย น้ำนั่นเอง

2.2.4.6 สีเทา สีเทาเป็นส่วนผสมระหว่างสีดำและสีขาว ซึ่งทำให้มันไม่สามารถหาเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้ด้วยเหตุนี้ จึงแทนความหมายความ ไม่ชัดเจน และเหตุที่มันมีสีเดียวกับเมฆฝน จึงทำให้สีเทามีความหมายไปทางหม่นหมองหดหู่สิ้นหวังดังคำกล่าว ที่ว่าเมฆฝนเปรียบได้กับช่วงชีวิตที่เต็มไปด้วย อุปสรรคและปัญหา ไม่รู้ว่าเมื่อใดที่เมฆฝน ลอยผ่านพ้นไปจากชีวิตแต่อย่างมีอีกกลุ่มหนึ่งที่เชื่อว่าสีเทายังมีแง่ดีอยู่บ้าง นั่นคือความสงบและความสมดุล ด้วยว่ามันเป็นส่วนผสมของ ขาวและดำที่เท่ากันในทางจิตวิทยา

2.2.4.7 สีน้ำตาล เป็นสีแทนความอบอุ่นมั่นคงไปด้วยหลักทฤษฎี เป็นสีเดียวกับต้นไม้ขนาดใหญ่ บ่งบอกถึง อดีตอันยาวนาน และประสบการณ์ที่ผ่านมา ดังนั้น มันจึงกลายเป็น สัญลักษณ์ของผู้สูงอายุตามไปด้วย ความสุขุมเยือกเย็นยังเป็นเอกลักษณ์ของสีน้ำตาลด้วยเช่นกันในทางจิตวิทยา สีน้ำตาลทำให้รู้สึกแห้งแล้ง ความเห็นพ้องระหว่าง ฮวงจุ้ย กับจิตวิทยาคือความอบอุ่นหากนำสีที่เพิ่มความสดใส ในสัดส่วนที่เหมาะสม

2.2.4.8 สีส้ม สีส้มเป็นสีที่เดียวกับสีน้ำผึ้ง เพราะได้รวมเอาสีแดงคือความรุ่งโรจน์ พลังอำนาจและความเป็นมงคลและความมั่งคั่งความหวังรุ่งเรืองของสีเหลืองในทางจิตวิทยา หมายถึง การฟื้นตัวและพลังชีวิตเพราะว่าสีส้มรวมเอาสีแดงและเหลืองไว้ด้วยกันให้ความรู้สึกในแง่ดี

2.2.4.9 สีชมพู คือความสดใสบริสุทธิ์ของวัยสาว ความรักอันบริสุทธิ์ ความเบิกบาน ความคิดและจิตวิญญาณที่ปราศจากจิตมยาในทางจิตวิทยา สีชมพูบอกถึงความละมุนละไม ความอ่อนเยาว์สดใส ความศรัทธาที่บริสุทธิ์ ซึ่งพิจารณาดูแล้วสอดคล้องกับสิ่งที่ ได้บอกไว้เช่นกัน ด้วยคุณลักษณะของสีชมพูคงไม่มีใคร ปฏิเสธถึงความอ่อนหวานน่ารัก แม้ส่วนมากมักเลือกเสื้อผ้าเครื่องใช้ รวมถึงตกแต่งห้องด้วย สีชมพูเตรียม ไว้ให้ลูกสาว เพราะนอกจากจะเป็นสีแห่งความอ่อนหวานแล้ว การเลือกสีชมพูสำหรับเด็กผู้หญิงนั้น เสมือนการอวยพรให้เด็กเป็นคนที่อ่อนหวาน งดงามน่ารัก บริสุทธิ์

2.2.4.10 สีชมพูโอรส เนื่องจากเป็นสีที่มีส่วนประกอบหลากหลาย ได้แก่ สีชมพู และ สีส้มเล็กน้อย หากเป็นสีชมพูล้วนๆก็หมายถึงความบริสุทธิ์น่ารัก แต่เมื่อสีโอโรสมีสีส้ม เจือด้วยจึงทำให้ ความรักอันบริสุทธิ์เปลี่ยนเป็นรักที่ทรงพลัง อำนาจแห่งความปรารถนา แรงดึงดูดแห่งรัก อำนาจแห่งเสน่ห์ มันจึงไม่เป็นมงคลนัก หากจะนำสีดังกล่าวมาตกแต่งห้องนอนของคู่บ่าวสาวเชื่อกันว่าจะส่งผลให้เกิดรักสามเส้าใครบางคนอาจตกหลุมรักหรือการติดบ่วงเสน่ห์หาและการปรารถนา ของสีเหลือง

2.2.4.11 สีฟ้า ชาวล้านนามักจะมองสีฟ้าว่าเป็นสีแห่งการเปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโต เฉกเช่นเดียวกับสีเขียว มีไม่น้อยที่คิดว่าสีฟ้าเป็นสีแห่งฤดูใบไม้ผลิ การสวมชุดสีฟ้า ในช่วงเวลา ดังกล่าวจึงเป็นเสมือนการต้อนรับฤดูกาลใหม่ ทว่ายังมีบางกลุ่มที่ไม่นิยมสีฟ้าเนื่องเพราะคิดว่าสีฟ้า เป็นสีแห่ง ความโศกเศร้าในทางจิตวิทยา มองว่าสีฟ้าเป็นสีแห่งความสดชื่น ปลอดภัยสงบสบายและ สดใส จึงพ้องกับความคิดที่ว่า สีฟ้าเป็นสีแห่งฤดูใบไม้ผลิ และการที่บางคนมองว่าสีฟ้าเป็นสีแห่งความ โศกเศร้านั้น น่าจะเป็นเพราะเป็นสีอยู่ในโทนอ่อน มีความเข้มของสีน้อยขาดความโดดเด่น ไม่มีผลใน การกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น เช่นเดียวกับสีเข้มๆ บางสี เช่นสีแดงนั่นเอง

2.2.4.12 สีเขียวอมฟ้า สีเขียวเป็นสัญลักษณ์แทนธาตุไม้ ดังนั้น มันจึงหมายถึงความ เจริญเติบโตหรือการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่า สีแทนความหม่นหมอง แต่เมื่อมันมาอยู่ รวมกันก็ จะเกิดความหมายใหม่ที่ดียิ่งเพราะสีเขียวอมฟ้า นั้นไปพ้องกับสีของใบไม้ เป็นไม้มงคลของชาวจีน ชาว จีนมีความเชื่อว่าสีเขียวอมฟ้าเป็นสีแห่งความ อ่อนเยาว์ในทางจิตวิทยา ได้รวมเอาคุณลักษณะของ หลายสีเข้าด้วยกัน ได้แก่ สีเหลือง สีน้ำเงิน สีขาว แม้สีฟ้าจะถูกมองว่าหม่นหมอง แต่เมื่อได้ความสดใส จากสีเหลือง เข้ามาช่วยแล้ว ก็ทำให้สีเขียวอมฟ้าช่วยกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกให้สดชื่นได้ (ชไมพร ,2546)

จากการได้ศึกษาข้อมูล ความหมายของสีมงคล ทำให้ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้เลือกเอา สี ชมพู ซึ่งสีชมพูเป็นสีแห่งความรักความศรัทธาและอ่อนหวานอันบริสุทธิ์ และเป็นสีที่มองแล้วไม่เบื่อตา จึงเหมาะสมแก่การใช้เป็นสีผ้าพื้นในการประดิษฐ์เป็นตุ๊กล้านนาเพื่อตกแต่งไว้ที่ห้องรับแขก

2.3 ความรู้เรื่องลวดลายที่ใช้ในการปักแบบไทย

2.3.1 ประวัติลายไทย

ลวดลายต่างๆมีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์แล้ว แต่ใครจะเป็นคนต้นคิดเขียนขึ้นนั้นไม่มีผู้ใดจะตอบได้ เชื่อกันว่าก่อนที่มนุษย์จะรู้จักวิธีจำหลักลวดลาย มนุษย์รู้จักวิธีเขียนลวดลายลงบนตัวเองได้เป็นเวลานานมาแล้วความมุ่งหมายในการขีดเขียนลวดลายบนร่างกายนั้น เพื่อเพิ่มความสวยงามและเป็นที่น่าเกรงขามแก่ศัตรูในเวลาพบเห็นในปัจจุบันนี้ ชาวป่าในแถบแอฟริกายังนิยมเขียนลวดลายลงบนร่างกายตัวเองอยู่พวกเข้าท้ออเมริกันอินเดียนิยมเขียนหน้าและเนื้อตัวของเขา เขียนด้วยน้ำลูกลำไยบางชนิดที่มีสีแดงและสีน้ำเงินแกมดำ พวกนี้นิยมเขียนร่างกายของตนทั้งชายและหญิงความมุ่งหมายในการเขียนตามร่างกายของเขาก็ให้เกิดความสวยงามและใช้สีที่เขียนเป็นยาป้องกันโรคไปในตัว เด็กๆเอาแป้งขีดเขียนบนหน้าและตามตัวนั้น ก็เกิดจากนิสัยจากการที่ชอบขีดเขียนลวดลายของบรรพบุรุษของตน เมื่อมนุษย์เจริญขึ้นก็เกิดความคิดที่จะทำให้สีเขียนนั้นติดแน่นอยู่บนร่างกายได้ โดยนำเอาของแหลมมาจุ่มลงในสีที่ผสมเป็นพิเศษ แล้วแทงลงไปในผิวหนังตามรอยที่เขียนไว้ วิธีนี้เราเรียกกันว่า “สัก” พวกเข้าท้ออเมริกันอินเดียในปัจจุบันนิยมสักทั้งชายทั้งหญิง วิธีสักของเขาใช้สีผสมกับน้ำผึ้ง และใช้เขี้ยวปลาชนิดหนึ่งหรือก้างปลาแทนเหล็กสัก ปัจจุบันนี้ชาวไทยในภาคพายัพก็นิยมสักตามขาและแขนกันอยู่บ้างต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักทำเครื่องมือได้ด้วยโลหะและกระดูกสัตว์ก็นิยมเขียนลวดลายลงบนสิ่งของต่างๆ โดยใช้เขียนด้วยดินสอดต่างๆผสมกับยางไม้ แต่การขีดเขียนด้วยดินสอดต่างๆลงบนสิ่งของที่ใช้ใช้นั้นอาจจะไม่คงทนถาวร ใช้ไปได้สักหน่อยก็ลบเลือน มนุษย์จึงคิดวิธีการจำหลักลายนี้ขึ้นโดยอาศัยโลหะแหลมขีดลงไปแนวเส้นที่เขียนไว้ขั้นแรกก็ขีดเขียนเป็นทางๆ ซึ่งเป็นลายง่ายๆก่อน ต่อมาเมื่อมนุษย์เจริญมากขึ้นจึงอาศัยธรรมชาติมาดัดแปลงปรุงแต่งให้เป็นลวดลายขึ้น ลายขั้นต้นก็เขียนลายดอกไม้ที่ง่าย ๆ เป็นลายหยาบๆก่อน เมื่อได้เขียนสืบต่อเนื่องกันก็เกิดความชำนาญมากขึ้นก็เกิดความคิดที่จะแปลงให้เกิดความสวยงามยิ่งขึ้นเป็นลำดับต่อไป จะสังเกตเห็นได้ว่ากระดูกสัตว์ที่มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ใช้เป็นเครื่องประดับกายยังมีรอยสลักที่เป็นรอยแกะสลักฝีมือมนุษย์เป็นอันมาก แต่ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักการสร้างภาชนะขึ้นใช้และรู้จักการตกแต่งเครื่องใช้ที่สวยงามมาก

ยิ่งขึ้น คือในยุคหินปูนหลังก็จะรู้จักเขียนลวดลายต่างๆลงบนภาชนะสำหรับใช้สอย เพื่อตกแต่งให้สวยงามยิ่งขึ้น แต่ลวดลายที่คิดขึ้นในสมัยนั้น เป็นลายที่เขียนด้วยเส้นต่างๆง่ายๆ สลับกันไปบ้างเรียงเป็นแนวเดียวกันบ้าง เช่นลายที่หม้อดินเผาเบื้องต้น ลายที่หม้อดินเผาของพวกเวดดาส ซึ่งเป็นชาติที่เก่าแก่ที่สุดในเกาะลังกา ก็เป็นลายที่เขียนขึ้นลงเป็นรูปชายธงบ้าง ชีตทแยงบ้าง เหมือนลายหม้อดินเผาในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่พบในประเทศไทยเหมือนกัน ในปัจจุบันลวดลายนั้นของมนุษย์ที่ยังไม่เจริญ เช่น พวนโปลินีเซียน อันมีพวกชาวเกาะตองกา ซามัวและมาร์คควีซานเป็นต้น ยังจำหลักไม้กระบองซึ่งเป็นอาวุธประจำกายของเขาด้วยลายขีดเป็นเส้นตรงบ้าง เส้นขวางบ้าง และเส้นทแยงบ้าง เช่นเดียวกับลายของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องด้วยมนุษย์พวกนี้มีความเป็นอยู่และความเจริญคล้ายกันกับมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั่นเอง

ต่อมาเมื่อมนุษย์มีความเจริญเพิ่มมากขึ้น จึงรู้จักคิดลำดับลวดลาย ซึ่งแต่เดิมเขียนไว้ง่ายๆ ด้วยเส้นตรงๆ ให้เป็นเส้นโค้งบ้าง วงกลมบ้าง นำมาติดต่อกันให้เป็นแถวเป็นแนว บ้างก็ใช้ซ้อนกันบ้าง สลับกันบ้างโดยจัดเข้าให้เหมาะสมกับความงามที่นิยมกันในเวลานั้น ในขั้นต้นเริ่มด้วยลายที่ง่ายๆก่อน คือเป็นวงกลมธรรมดาบ้าง เส้นโค้งธรรมดาบ้าง หรือเส้นตรง อย่างที่พบในเครื่องใช้เครื่องอาวุธที่ทำด้วยเหล็กและปรอทของมนุษย์ ในยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น ลวดลายอินเดียและขอมโบราณก็เป็นเส้นโค้งและวงกลมง่ายๆไม่มีกนกหรือใบไม้ซ้อนกัน เช่น ลายที่ได้พบตามโบราณสถานที่ยังสร้างขึ้นภายหลัง เครื่องดินเผาครั้งราชวงศ์จิว (๕๓๕ ก่อนพุทธกาล ถึง พ.ศ. ๒๘๘) ซึ่งขุดพบในประเทศจีนก็เป็นลายกนกหยาบๆเหมือนกัน แม้ลายในชั้นสมัยกรุงสุโขทัย มีลายที่เกิดจากเส้นโค้งง่ายๆอยู่มาก

ลายกนกซึ่งเป็นแม่ลายของลายไทยว่ากันว่านั้นเกิดจากการนำเอาสิ่งของตามธรรมชาติมาดัดแปลง บางท่านว่าเกิดจากดอกบัวผ่าซีก บางท่านว่าเกิดจากรวงข้าว และบางท่านว่าเกิดจากเปลวไฟ และมีลายกนกที่เรียกกันว่าลายกนกวงข้าวและลายกนกเปลวรวมอยู่ด้วย แต่โดยเฉพาะลายไทยตามต้นตำหรับนี้ผู้เขียน (ฉาย พระเทวาพิณมิต) เกิดจากดอกไม้ คือดอกบัวพันธุ์ต่างๆและดอกไม้อื่นๆดังปรากฏ ถึงอย่างไรก็ตามแม่ลายกนกจะเกิดจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งใน ๔ สิ่ง คือ ดอกบัว รวงข้าว เปลวไฟ หรือใบไม้ก็ตาม ก็ตรงกับหลักที่ว่า การนำเอาสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ มาจัดแปลงแต่งให้สวยงามยิ่งขึ้นทั้งสิ้น(ฉาย, 2486)

ลายไทยเป็นศิลปะของไทยอีกอย่างหนึ่งรวมอยู่ในจำพวกจิตรศิลป์ วิธีผูกและเขียนลายเหล่านี้จะต้องเรียนกันเป็นเวลานานจึงจะสามารถใช้งานได้ ในสมัยโบราณผู้ที่เขียนลายจะต้องไปฝากตัวกับครูเป็นเวลานับสิบปี ครูจะหัดให้เขียนเรื่อยไปวันละเล็กวันละน้อย เริ่มตั้งแต่ลายกนกสามตัว ไปจนถึงลายที่เรียกว่าลายกนกนารี ลายกนกนารีนี้เป็นลายกนกที่ซ้อนกันหลายตัวซึ่งท่านผู้รับบอกว่า คือเป็นลายหางนางกิ้งกิ้งนั่นเอง เมื่อศิษย์เขียนลายกนกนารีได้งามพอใช้ได้แล้ว ครูก็จะต่อลายที่ยากขึ้นไปตามลำดับ จนเห็นว่าศิษย์มีอ่อนอย่างที่รักว่า “คนได้ตรงวงได้เส้น” แล้ว ครูจึงหัดให้คิดผูกลายขึ้นด้วยตนเอง การคิดลายผูกลายขึ้นเองนั้นเป็นการเรียนขั้นสูงของวิชาเขียนลายไทย เพราะศิษย์จะต้องใช้ปัญญาของตนเองประกอบกับความชำนาญในการเขียนคิดประดิษฐ์ลายขึ้นให้เหมาะสมกับสิ่งของที่ต้องบรรจุลายนั้นลงไป ถ้าศิษย์คนใดปัญญาไม่แล่นหรือไม่มีเขาวนไหวพริบและมักจะทำติดอยู่เพียงขั้นนี้ คือไม่สามารถจะเป็นผู้ที่จะมีชื่อเสียงรุ่งโรจน์ต่อไป แต่ถ้าศิษย์คนใดมีสติปัญญาดีฝึกฝนในการเขียนเป็นนิสัยประจำตัวและสามารถคิดผูกลายด้วยตนเองโดยซ้ำของแล้วก็สามารถออกไปหาอาชีพได้ หรือถ้าหากว่าผู้ใดฝีมือดีเป็นพิเศษก็มักจะมีผู้อื่นมาฝากตัวเป็นลูกศิษย์ต่อไปอีก แต่ในสมัยโบราณผู้ที่ยกตนเองว่าเป็นครูจะต้องเป็นผู้ที่มีอายุสูงและจะต้องเป็นผู้ชำนาญเคยเขียนลวดลายตามปูชนียสถาน เช่น โบสถ์ วิหารหรือออกแบบลวดลายปูนปั้นประดับเจดีย์ให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายทั่วไปจนเป็นที่นิยมกันโดยมากเสียก่อนจึงจะมีผู้ศรัทธาเลื่อมใสแต่การที่จะทำเช่นนี้ได้จำเป็นต้องใช้เวลาฝึกฝนเป็นสิบๆปีขึ้นไป เพราะฉะนั้นการถ่ายทอดวิชาให้แก่ศิษย์ จึงมีเวลาเหลืออยู่แต่เพียงเล็กน้อยต่อมาครูก็ถึงแก่กรรมไปเสียก่อน พาเอาวิชาความรู้ซึ่งถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ยังไม่หมดตายตามตัวไปด้วย เนื่องจากนี้จึงทำให้การเรียนลายไทยสมัยโบราณไม่สู้จะแพร่หลายนักและช่างเขียนที่จัดว่าเป็นผู้ที่มีฝีมือดีจริงๆในสมัยหนึ่งก็มีเพียงแค่นี้คน (ฉาย, 2486)

2.3.2 ลายไทยในสมัยปัจจุบัน

ลวดลายต่างๆที่เป็นฝีมือของคนไทยเท่าที่ตรวจพบมักจะมีอยู่หลายที่หลายอย่างหลายชนิด เช่น จำหลัก หล่อ ปั้น หรือเขียนลงไปในวัตถุหลายอย่าง ตั้งแต่จำหลักลงในของแข็งที่สุด เช่น ศิลา และสัมฤทธิ์ ตลอดจนกระทั่งทอลงไปในผ้าและฝักด้วยมุก วิธีให้ลายในวัตถุต่างๆนั้นโดยมากก็ไม่เหมือนกันเพราะเหตุว่าวัตถุที่ใช้นั้นมีความแข็งผิดกัน เช่น การจำหลักลวดลายลงในช่องที่แข็งมาก เช่น ศิลา เป็นต้น ผู้เขียนจะต้องเขียนลายที่มีความหยากกว่าการจำหลักด้วยไม้ ลายที่จำหลักลงในศิลามักจะมีลายที่บิดๆ บ่อมๆ ไม่ชวยอดออกไปจากพื้นมากนักเพราะจะต้องช่วยรับน้ำหนักของตัวเอง มิฉะนั้นก็จะแตกหรือหักออกได้ง่าย ลายที่ปั้นด้วยปูนหรือปั้นด้วยดินจะมีลายจำหลักที่ละเอียดกว่า

ลายจำหลักด้วยหินหรือศิลา เนื่องจากปูนหรือดินเมื่อเวลาที่ยังอ่อนอยู่สามารถใช้ปั้นหรือตกแต่งได้ สะดวกและดินหรือปูนก็มีน้ำหนักน้อยกว่าศิลา แต่ถึงกระนั้นก็ดินยาก็ไม่นิยมทำลวดลายให้ยื่นสูง ออกไปมากนักเพราะปูนหรือดินเป็นของอ่อนอาจจะแตกหักได้ง่ายเหมือนกันส่วนลายที่จำหลักด้วยไม้ มักจะทำได้ตามที่ชอบใจเกือบจะเหมือนลายที่เขียนด้วยมือลงในแผ่นกระดาษหรือประตูตู้หนังสือ เพราะไม้เป็นของอ่อนจำหลักได้ง่ายและมีน้ำหนักไม่มากนัก

2.3.2.1 ดอกบัว เป็นไม้ที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่มีดอกไม้ชนิดใดเหมือนโดยเฉพาะ เส้นโค้งเว้าของดอกบัวมีความนุ่มนวลอ่อนหวานน่าชื่นชม ศิลปินหลายคนต่างหันมาเขียนดอกบัว เพราะดอกบัวนั้นเป็นตัวแทนของความงาม เช่นลักษณะของเส้นโค้งของกลีบเปรียบเสมือนผู้หญิงซึ่งมีความงามในเรื่องของเส้นโค้งเส้นเว้าในสรีระร่างกาย ดอกบัวก็เช่นกัน นอกจากจะนิยมใช้ดอกบัวมาเป็นหลักในลวดลายไทยแล้ว ศิลปินไทยยังใช้ใบผักกูด ใบผ้าเทศ ดอกพุดตาน ตาอ้อย กาบกล้วย เปลวไฟที่ไหลระริกมาเป็นต้นแบบในการเขียนลายบางครั้งก็ชอบนำสัตว์ต่างๆมาผูกเข้าไปด้วย นอกจากจะมีพฤษภานานาพันธุ์แล้วยังมีสิ่งสารพัด แม้กระทั่งภาพยักษ์ ภาพมนุษย์ เข้าไปปะปนในลวดลายไทย ทำให้ลายไทยวิวัฒนาการรุ่งเรืองขึ้นไปอีกในชั้นหนึ่ง (ชุดลายไทยฉบับสมบูรณ์ ๑ 2547)

2.3.2.2 ดอกบัวสัตตบงกช (Roseum Plenum) ดอกมีขนาดใหญ่ กลีบดอกซ้อนกันมาก ดอกตูมมีทรงแป้น มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บัวหลวงแดง หรือ บัวฉัตรแดง ดอกนำไปบูชาพระใบนำมาห่อของเช่นเดียวกับบัวหลวงพุ่ม กลีบชั้นในขาวมาเลเซียนำมาตำพอกแก้ซึฟิลิซ ชาวเขาใช้เป็นยาแก้ท้องร่วง ก้านและใบสามารถนำมาทำยาหอม แก้ไข้ ยาธาตุ พอกโลหิต บัวสัตตบงกช นิยมขยายพันธุ์โดยการแยกไหลเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากดอกไม้ (ชุดลายไทยฉบับสมบูรณ์ ๑, 2547)

2.3.2.3 ดอกบัวขาว ดอกใหญ่สีขาว ในทางกวีเรียกว่าโกมุท เศวตอุบล สัตบุในเมืองไทยเรารู้จักบัวสายมานานักหนาแล้ว เฉพาะประโยชน์ของบัวสายในชีวิตประจำวันของคนไทยนั้น เราใช้ลำต้นที่เรียกว่า "สายบัว" เป็นอาหารมาช้านาน ทั้งจิ้มน้ำพริก ผัด ส่วนชาวไทยในสมัยก่อนเรียกบัวสายว่า อุบลชาติ ชาวอินเดีย เรียกว่า โกมุท หรือ วิกาสี บัวสายในเมืองไทยมีหลายชนิด เช่น บัวขาว บัวแดง บัวขาบ บัวเผื่อน บัวผัน เป็นต้น (ชุดลายไทยฉบับสมบูรณ์ ๑ กรุงเทพฯ ๒๕๔๗)

2.3.2.4 ลายพุ่มทรงข้าวบิณฑ์ มีส่วนกว้างสองส่วน สูงสามส่วน วิธีเขียน สองส่วนตอนบนเขียนอย่างไร้ประเทศแต่ให้สั้น เอายอดลงต่อกับตอนบน เท่ากับเขียนกระบังใบเทศสองตัวกัน รอบตัวของพุ่มลายทรงข้าวบิณฑ์ มีแบ่งแข่งสิ่งเหมือนกับกระบัง แต่ตอนที่แข่งสิ่งต่อ ระหว่างตอนบนกับตอนล่างเน้นใส่ตัวห้ามพุ่มทรงข้าวบิณฑ์ใช้เป็นลายดอกลอย และยังใช้เข้าประกอบกับลายอื่นๆ ได้อีก

2.3.2.5 บัวหงายและบัวคว่ำ ประกอบด้วยกระจิงตาอ้อย หรือกระจิงใบเทศ ใช้เขียนต่อกันไปทั้งซ้ายและขวา จนถึงที่เราต้องการ แล้วใช้กระจิงใบเทศ ใช้เขียนต่อกันไปทั้งซ้ายและขวา จนถึงที่เราต้องการแล้วใช้กระจิงครั้งละตัวห้ามทั้งสองข้าง ระหว่างตัวที่ว่างใช้กระจิงแทรกตัว แทรกนี้คือตัวกระจิงนั่นเอง เอาเฉพาะตอนยอดของกระจิงมาใส่ถ้าเป็นลายยังขนาดโตก็ใช้ตัวแทรกขึ้นไปเป็นลายบัวหงาย-บัวคว่ำ เป็นชายช่วยประกอบลายอื่นๆ ไม่มีใช้เฉพาะตัวของมันเอง หมายเลข๑บัวหงาย หมายเลข๒บัวคว่ำ

2.3.2.6 ซ่อแทงลาย คือเอาตัวกระจิงใบเทศเขียนทรงตัวให้สูงขึ้น หรือ ทรงยาว เปรี้ยวขึ้นประมาณสองส่วนของส่วนกว้างที่ว่างใส่ตัวแรก ถ้าใส่แทรกตัวหนึ่งแล้วยังมีที่ว่างใส่ได้อีก วิธีแบ่งตัวทำเช่นเดียวกับลายบัวหงายบัวคว่ำประดิษฐ์ลายซ่อแทงลาย เอากระจิงหูหรือพุ่มทรงข้าวบิณฑ์ มาใช้ก็ได้

2.3.2.7 กนกสามตัว จัดว่าเป็นแม่ลายที่สำคัญมาก เท่ากับเป็นแม่บทของกนกต่างๆทุกชนิดเพราะกนกทุกชนิดก็ได้แยกออกไปจากกนกสามตัวและตอนยอดก็ใช้เหมือนกนกสามตัวให้อ่อนลื่นลงไป กาบบนคงใช้ตามทรงเดิมของกนกสามตัวการเขียนกนกตัวอื่นๆก็คล้ายคลึงกัน มีเพิ่มกาบมากบ้างน้อยบ้าง และบางตัวกนกก็ใช้ขมวดยอดลายและกาบ ก็เกิดเป็นรูปตัวกนกต่างๆแต่ทรงของตัวกนกคงเหมือนเดิมกับกนกสามตัวทั้งนั้นฉะนั้น การฝึกหัดเขียนจำต้องเขียนให้จำได้แม่นยำจริงๆ เมื่อจำกนกสามตัวได้แน่นอนแล้วการเขียนตัวกนกอื่นๆต่อไปก็จะจำได้ง่าย

2.3.2.8 กนกเปลวมีทรงเหมือนกนกสามตัว แต่กากลางของกนกเปลวต่างกัน ไม่มีแง่หยักเหมือนกนกสามตัว (ดูแบบตัวที่สาม) เขียนลื่นๆและการสอดใส่กาบ คือการแบ่งกาบที่ต่างกัน ส่วนกาบบนและยอดคงเหมือนกนกสามตัว ส่วนกากลางแบ่งต่างกับการฝึกหัดคงเหมือนกนกสามตัวทุกอย่าง

2.3.2.9 กนกใบเทศมีทรงเหมือนกนกสามตัว แต่การแบ่งตัวของกนกใบเทศ ใช้ใบเทศเกาะติดอยู่กับก้าน หรือเป็นแข่งสิงห์เกาะอยู่กับก้านก็ได้ แต่การวางจังหวะใบเทศหรือแข่งสิงห์จะต้องให้อยู่ในทรงของกนกสามตัวฉะนั้น เมื่อจะวางแข่งสิงห์หรือตัวใบเทศจะต้องร่างทรงกาบของกนกสามตัวเสียก่อน แล้วจึงวางใบเทศหรือแข่งสิงห์ส่วนตัวยอดเขียนให้ยอดสะอาดเหมือนกนกสามตัว วิธีแบ่งใบเทศ แบ่งตัวอย่างกระจิงใบเทศ ถ้าจะทำให้เป็นแข่งสิงห์ (ดูแบบตัวที่สาม) การฝึกหัดเขียนปฏิบัติเช่นเดียวกับกนกสามตัว

2.3.2.10 กนกเทศหางโต หรือ หางโต มีลักษณะรูปร่างเหมือนกนกใบเทศตลอดจนส่วนประกอบก็เช่นเดียวกัน แต่ผิดกันที่ตอนบนของหางโต ใช้ทรงพุ่มทรงข้าวบิณฑ์ต่อจากก้านหรือจะใช้ใบเทศต่อกันก็ได้ เมื่อถึงตอนยอดก็ให้ยอดสะอาดเหมือนกนกสามตัว (ดูแบบตัวที่สาม) เทศหางโต หรือ หางโต เมื่อเข้าลายหรือผูกลายจะใช้ปนกับกนกใบเทศก็ได้การฝึกหัดเขียนปฏิบัติเช่นเดียวกับกนกสามตัว

2.3.2.11 กรวยเชิง ก็ใช้กระจังใบเทศ หรือกระจังหู พุ่มทรงข้าวบิณฑ์ มาเขียนทรงให้ยาวประมาณสามส่วน และต่อยอดยาวเป็นเส้นอย่างกรวยผ้า ใช้ให้ยาวไปเท่าใดก็ได้แล้วแต่จะเหมาะสม แต่ต้องให้ยอดลง ถ้าจะใช้กระจังหูหรือพุ่มทรงข้าวบิณฑ์มาประดิษฐ์เป็นกรวยเชิงการใส่ตัวแรกแทรกใช้ต่างกัน คือใช้ตัวแรกไม่ทับกัน ใช้ตัวแรกมากำหนด (ดูแบบลายกรวยเชิงที่ประกอบครบถ้วน) ซ่อแห่งลายหรือกรวยเชิงนี้ เป็นลายช่วยประกอบลายอื่นเฉพาะตัวของมันเอง

จากการศึกษาข้อมูลรูปแบบและประเภทของลวดลายที่จะใช้ในการปักแบบไทย ผู้ศึกษาได้เลือกลายไทยซึ่งเป็นลายพื้นฐานที่พบเห็นโดยทั่วไป เช่น ลายกนกเปลว ลายกนกทางโต ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายกรวยเชิง หรือลายบัวคว่ำบัวหงาย ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับลายปักที่พบเห็นในปัจจุบัน นำมาใช้เป็นต้นแบบในการออกแบบและนำมาประยุกต์ให้เข้ากับลายปัก ในการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

2.4 หลักในการออกแบบและการตกแต่ง

การออกแบบ หมายถึง การรู้จักวางแผนจัดตั้งขั้นตอน และรู้จักเลือกใช้วัสดุวิธีการเพื่อทำตามที่ต้องการ โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบ และคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิด ตามความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา เช่น การจะทำโต๊ะขึ้นมาหนึ่งตัว จะต้องวางแผนไว้เป็นขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการเลือกวัสดุที่จะใช้ในการทำโต๊ะว่าจะใช้วัสดุอะไรที่เหมาะสม ในการยึดต่อระหว่างจุดต่าง ๆ นั้นควรใช้ กาว ตะปู สกรู หรือใช้ข้อต่อแบบใด รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน ความแข็งแรงและการรองรับน้ำหนักของโต๊ะสามารถรองรับได้มากน้อยเพียงใด สีสนควรใช้สีอะไรจึงจะสวยงาม เป็นต้น (ชลหทัย, 2557)

2.4.1 การออกแบบ (Design) คือ ศาสตร์แห่งความคิด และต้องใช้ศิลป์ร่วมด้วย เป็นการสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ เพื่อสนองต่อจุดมุ่งหมาย และนำกลับมาใช้งานได้เป็นอย่างดี ความน่าพอนั้น แบ่งออกเป็น 3 ข้อหลักๆ ได้ดังนี้

2.4.1.1 ความสวยงาม เป็นสิ่งแรกที่เราได้สัมผัสก่อน คนแต่ละคนต่างมีความรับรู้เรื่อง ความสวยงาม กับความพอใจ ในทั้ง 2 เรื่องนี้ไม่เท่ากัน จึงเป็นสิ่งที่ถกเถียงกันอย่างมาก และไม่มีเกณฑ์ ในการตัดสินใดๆ เป็นตัวที่กำหนดอย่างชัดเจน ดังนั้นงานที่เราได้มีการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมนั้น ก็จะมองว่าสวยงามได้เหมือนกัน

2.4.1.2 มีประโยชน์ใช้สอยที่ดี เป็นเรื่องที่สำคัญมากในงานออกแบบทุกประเภท เช่น ถ้าเป็นการออกแบบสิ่งของ เช่น เก้าอี้, โซฟา นั้นจะต้องออกแบบมาให้นั่งสบาย ไม่ปวดเมื่อย ถ้าเป็น

งานกราฟิก เช่น งานสื่อสิ่งพิมพ์นั้น ตัวหนังสือจะต้องอ่านง่าย เข้าใจง่าย ถึงจะได้ชื่อว่า เป็นงานออกแบบที่มีประโยชน์ใช้สอยที่ดีได้

2.4.2 ความสำคัญของการออกแบบ

มนุษย์เริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการทางด้านประโยชน์ใช้สอยและความงามควบคู่กันไป อันเป็นปัจจัยสำคัญที่พัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ที่ดีขึ้นดังนี้

2.4.2.1 การออกแบบเพื่อเสริมสร้างพัฒนาวิถีชีวิตให้ดีขึ้น เป็นการออกแบบโครงสร้างทางสังคมค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา สิ่งเหล่านี้มนุษย์จะต้องเป็นผู้กำหนดหรือออกแบบให้เหมาะสม ตามสภาพแวดล้อมของธรรมชาติ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านจิตใจ

2.4.2.2. การออกแบบเพื่อสนองความต้องการในเรื่องของความสะอาดสบายในการดำรงชีวิต ทางด้านวัตถุ มนุษย์รู้จักคิดประดิษฐ์ดัดแปลงธรรมชาติ หรือสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ มีการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ทำให้ชีวิตสะอาดสบายยิ่งขึ้น และเป็นการตอบสนองทางด้านร่างกายของมนุษย์

2.4.2.3 งานออกแบบ เป็นศิลปะที่ให้คุณค่าทางด้านประโยชน์ใช้สอยเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีความงามเป็นส่วนรอง การออกแบบจึงมีความสำคัญ มีความจำเป็นต่อชีวิตและความเป็นอยู่ในสังคมมนุษย์เป็นอย่างดี เพราะจะเห็นว่าได้ว่า ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์และสร้างสรรค์ขึ้นมา ตั้งแต่สิ่งที่มีขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ล้วนต้องใช้กระบวนการออกแบบเป็นจุดเริ่มต้นทั้งสิ้น

2.4.3 ประเภทของการออกแบบ

การแสดงออกทางด้านการออกแบบ เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบใหม่ๆ ขึ้นมานั้น มีความแตกต่างกันตามกระบวนการคิด และสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับความประทับใจที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจต่อผู้ออกแบบ โดยคำนึงถึงความต้องการ ความสวยงาม ความกลมกลืนของรูปทรง สี รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมอันทันสมัย และความก้าวหน้า การออกแบบทางประยุกต์ศิลป์ ที่สำคัญที่จะเน้นหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยเป็นอันดับแรก ส่วนความงามจะตามมาเป็นอันดับรอง หรือถ้าได้ทั้งประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามได้ก็จะเป็นการดีอย่างยิ่ง ดังนั้นงานออกแบบจึงเป็นการนำเอาองค์ประกอบต่างๆ และหลักการออกมาพิจารณาออกแบบขึ้นงานขึ้นตามประเภทของการใช้สอยต่างๆ กัน ซึ่งพอจะแยกเป็นประเภทได้ดังนี้ (พัฒนา, 2555)

2.4.3.1 การออกแบบเพื่อการตกแต่งมี 3 ประเภท ดังนี้

2.4.3.1.1 การออกแบบตกแต่ง เป็นการออกแบบเพื่อช่วยเสริมเติมแต่งรูปลักษณ์ของโครงสร้างให้งดงามน่าดูยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยโดยคำนึงถึง วัสดุรูปแบบ สีสัน และสีสันทัน เป็นสำคัญ เป็นงานตกแต่งที่มีขนาดเล็กๆ จนถึงมีโครงสร้างขนาดใหญ่ๆ ประเภทของงานออกแบบตกแต่งมีดังนี้

2.4.3.1.2 การออกแบบตกแต่งภายใน หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมภายในอาคาร บ้านเรือน หรือสถานที่ต่างๆ ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ให้เกิดความสะดวกสบายเหมาะสมต่อการใช้สอย และความงามในรูปแบบ โดยการจัดวางกลุ่มของเครื่องเรือน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางของ ตู้ เตียง โคมไฟ ม่าน เป็นต้น

2.4.3.1.3 การตกแต่งภายนอก หมายถึง การจัดตกแต่งบริเวณภายนอกอาคาร สถานที่ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้สัมพันธ์กับอาคารรวมทั้งการจัดถนน ทางเดินสัญจร กลุ่มของต้นไม้ และการดูแลรักษา รูปแบบของการจัดเช่นเดียวกันกับการตกแต่งภายใน

2.4.3.2 การออกแบบพาณิชย์ศิลป์ (Commercial designs)

การออกแบบพาณิชย์ศิลป์ เป็นการออกแบบที่มีลักษณะคล้ายกับการออกแบบผลิตภัณฑ์และการออกแบบตกแต่ง แต่เน้นหนักไปทางด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การจัดแสดงสินค้าในร้านค้าและตู้โชว์สินค้า และป้ายประกาศ การออกแบบลักษณะนี้ผู้ออกแบบจะต้องออกแบบให้ดูเด่นชัดสะดุดตา การออกแบบพาณิชย์ศิลป์ แบ่งออกเป็นลักษณะต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

2.4.3.2.1 การออกแบบเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย ได้แก่ เสื้อ กางเกง กระโปรง รองเท้า ถุงเท้า เครื่องประดับต่างๆ รวมทั้งแฟชั่นการแต่งกายทั้งหลาย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ผู้ออกแบบจะต้องออกแบบให้ทันสมัยตามความนิยมของสังคมเสมอ

2.4.3.2.2 การออกแบบตกแต่งหน้าร้านค้าและเวที เป็นการแสดงผลงานด้านการค้า รวมถึงการจัดตู้โชว์ เพื่อให้ดึงดูดความสนใจผู้พบเห็น

2.4.3.2.3 การออกแบบโฆษณา เป็นการออกแบบเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้พบเห็น มีลักษณะที่สะดุดตา ทั้งภาพและตัวอักษร ให้เข้าใจได้ง่าย และจดจำได้รวดเร็ว เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ ทางหนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ ป้ายประกาศ เป็นต้น

2.4.3.2.4 การออกแบบสิ่งพิมพ์ เป็นการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิมพ์ จะเป็นงานพิมพ์ด้วยวิธีใดก็ตาม ที่มีความชัดเจน ประณีต งดงาม ทั้งข้อความและเส้นขอบงาน เช่น งานออกแบบตัวอักษร งานออกแบบจัดหน้าหนังสือและปก การออกแบบบัตรชนิดต่างๆ เป็นต้น

2.4.3.2.5 การออกแบบสัญลักษณ์สื่อความหมาย เป็นการออกแบบที่สื่อความหมาย เป็นรูปแบบต่างๆ ให้ผู้พบเห็นได้ เข้าใจโดยไม่จำเป็นต้องมีคำบรรยาย

ประกอบ เช่น เครื่องหมาย จราจร เครื่องหมายสินค้าผลิตภัณฑ์ต่างๆ และรูปลักษณะของสิ่งต่างๆ เป็นต้น

2.4.3.3 การออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง การออกแบบอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และผู้บริโภค เป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในจำนวนมาก จึงผลิตโดยระบบอุตสาหกรรมซึ่งหลักของการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ความปลอดภัย โครงสร้างความสะดวกสบายในการใช้งาน วัสดุกรรมวิธีการผลิต การซ่อมบำรุงรักษา และราคาด้วย หลักในการออกแบบผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทอาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้งานของผลิตภัณฑ์นั้นๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์นั้นเด่นขึ้นมาและน่าสนใจต่อผู้บริโภค โดยการออกแบบประเภทของผลิตภัณฑ์สามารถแยกได้ 4 ประเภท ดังนี้

2.4.3.3.1 ผลิตภัณฑ์อุปโภค เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในบ้าน เช่น เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน งานหัตถกรรม เป็นต้น

2.4.3.3.2 ผลิตภัณฑ์บริการ เช่น เครื่องใช้สำนักงานเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ หรือเครื่องใช้ที่มีลักษณะการให้บริการ เป็นต้น

2.4.3.3.3 ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรกล เช่น เครื่องมือกล เครื่องยนต์ ลิฟต์ เครื่องจักร เป็นต้น

2.4.3.3.4 ผลิตภัณฑ์ขนส่ง เช่น รถยนต์ รถไฟ เรือ เครื่องบิน เป็นต้น

2.4.3.4. การออกแบบสื่อสาร (Communicative designs) การออกแบบสื่อสาร เป็นการออกแบบที่มุ่งสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล ซึ่งอาจสื่อความเข้าใจกันด้วยตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ การสื่อความหมายนี้จะปรับปรุงรูปแบบมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว นอกจากนี้การออกแบบสื่อสารยังเป็นการออกแบบที่มุ่งให้สื่อส่งไปนั้น เข้าใจง่าย จดจำง่าย ดึงดูดความสนใจด้วยวิธีการจัดทำเป็นตัวอักษร ภาพสัญลักษณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา แค็ตตาล็อก โบชัวร์ และการแพร่ภาพทางสื่อต่างๆ เป็นต้น การสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ มีทั้งหลักการและกฎเกณฑ์ ดังนั้นหลักในการออกแบบแต่ละประเภทอาจจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของงาน อย่างไรก็ตามการออกแบบจะต้องไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เนื่องจากความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุดและมักต้องการสิ่งที่ดีขึ้นอยู่เรื่อยๆ ดังนั้นการออกแบบประเภทต่างๆ จำเป็นต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ หรือไม่ก็ต้องถูกคิดค้นขึ้นใหม่ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์นั่นเอง (ชลหทัย, 2557)

2.4.3.5 ลักษณะการออกแบบศิลปะ

เป็นการออกแบบที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ มีความสวยงาม เพื่อให้เกิดความสุขสบาย รื่นรมย์ มากกว่าการ แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดอื่นใด ความคิดสร้างสรรค์ในที่นี้ หมายถึง การตกแต่งสร้างสรรค์ลวดลาย หรือรูปแบบ ด้วยความพยายาม เป็นงานฝีมือที่ละเอียด ประณีต เช่น การจัดผักซึ่งเป็นเครื่องจิ้มอาหารคาวของไทย แทนที่จะจัดพริก มะเขือ แตงกวา ต้นหอม ลงในจานเท่านั้น แม่ครัวระดับฝีมือบางคนจะประดิษฐ์ตกแต่งพืชมัก เหล่านี้กันอย่างสวยงามมาก เช่น ประดิษฐ์เป็นดอกไม้ รูปสัตว์ หรือลวดลายต่างๆ งานออกแบบงานศิลปะประดิษฐ์มีหลายประเภท เช่น

2.4.3.5.1 งานแกะสลักของอ่อน เช่น ผัก ผลไม้ สบู่ เทียน

2.4.3.5.1 งานจัดดอกไม้ใบตอง เช่น ร้อยมาลัย จัดพวงระย้า

ดอกไม้ โคมดอกไม้

2.4.3.5.1 งานเย็บปักถักร้อยตกแต่ง เช่น ปักลวดลายต่างๆ ถัก

โครเชต์

2.4.3.5.1 เครื่องตกแต่งร่างกาย เช่น แหวน กำไล ต่างหู เข็มกลัด

2.4.3.5.1 งานกระดาษ เช่น ฉลุกระดาษ ประดิษฐ์กระดาษเป็น

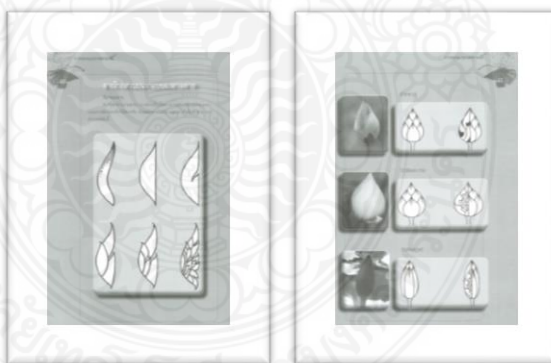
ดอกไม้

2.4.3.5.6 งานประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น ใบไม้ เปลือกหอย ดอกหญ้า

หลอดกาแฟ

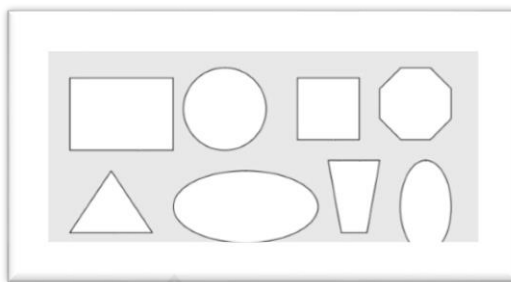
2.4.3.5.7 งานแกะสลักของแข็ง เช่น แกะสลักหน้าบัน คันทวย

บานประตู โลหะ (วิจิตร, 2540)

ภาพที่ 2.30 ตัวอย่างของการออกแบบภาพลายเส้นจากดอกบัว

ที่มา: วิจิตร, 2540

ภาพที่ 2.31 รูปทรงเรขาคณิต
ที่มา: วิจิตร, 2540

จากการที่ได้ศึกษาข้อมูลในเรื่องของการออกแบบ ผู้ศึกษาโครงการงานพิเศษได้เลือกเอา การออกแบบแบบศิลปะและการออกแบบรูปทรงเรขาคณิต มาใช้เป็นหลักในการออกแบบ เพราะ รูปทรงของตุ๊กล้านานี้เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า จึงเหมาะที่จะนำรูปทรงเรขาคณิตมาใช้ในการ ออกแบบ และลายที่ใช้ปักก็เป็นลายไทยทางงานศิลปะแบบไทยจึงเหมาะที่จะนำการออกแบบทางงาน ศิลปะนี้มาใช้ในการออกแบบ ดังนั้น จึงเหมาะที่จะนำออกแบบสองประเภทนี้มาใช้ในการออกแบบใน การประดิษฐ์ตุ๊กล้านาประยุกต์ด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

2.4.4 หลักในการตกแต่ง

การตกแต่ง (DECORATION) หมายถึงการจัด ประดับเพื่อความงามของอาคาร สถานที่ทั้ง ภายใต้นอกอาคาร รวมทั้งบริเวณที่อยู่โดยรอบของอาคารด้วย โดยการใช้สิ่งประดิษฐ์คิดค้นขึ้น หรือจากธรรมชาตินำมาดัดแปรเพื่อการตกแต่ง เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านประโยชน์ใช้ สอย และให้คุณค่าความสวยงาม

2.4.4.1 การออกแบบเพื่อการตกแต่งมีหลักใหญ่ๆดังนี้ เป็นการออกแบบเพื่อการ ตกแต่งสิ่งต่างๆ ให้สวยงามและ เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น นักออกแบบเรียกว่า มัณฑนา กร (Decorator) ซึ่งมักทำงานร่วมกับสถาปนิก งานออกแบบประเภทนี้ได้แก่

2.4.4.1.1 การออกแบบตกแต่งภายใน เป็นการออกแบบจัดผังห้องและตกแต่งห้องให้ ดูสวยงาม มีบรรยากาศเหมาะสมกับชีวิตประจำวันของผู้พักอาศัย นอกจากนั้น ยังเป็นเครื่องแสดงให้ เห็นว่า มนุษย์สามารถพัฒนาอารยธรรมด้านที่อยู่อาศัย และ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการ ออกแบบตกแต่งภายในด้วย

2.4.4.1.2 การออกแบบตกแต่งภายนอก (EXTERIOR DESIGN) หมายถึงการ ออกแบบ กำหนดวัสดุ (MATERIALS) ผิวสัมผัส (TEXTURE) สี (COLOUR) ภายนอกอาคารให้สัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมและรูปทรงของอาคาร ด้วยงาน จิตรกรรม ประติมากรรม การประดับด้วยกระเบื้อง

เคลือบสี การใช้พันธุ์ไม้ประดับ การใช้เหล็กตัด รวมทั้งการออกแบบตกแต่งหน้าร้าน และการออกแบบร้านในงานมหกรรมต่าง ๆ ด้วย

2.4.4.1.3 การตกแต่งจัดสวน เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะในการสร้างสรรค์ โดยหลัก วิชาการ ความรู้ เทคนิค ศิลปะและประสบการณ์มาผสมผสานเข้าด้วยกัน น าส่งของหลายๆ สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นสิ่งประดิษฐ์และสิ่งของ ที่มีอยู่ในธรรมชาติผสมผสานกัน เพื่อสร้างหรือพัฒนาให้เกิดประโยชน์ เกิด ทศนียภาพ ที่มีความงดงามสูงสุด อาจเป็นการสร้างธรรมชาติรูปแบบใหม่หรือลอกเลียนแบบธรรมชาติ ให้เข้ากับความต้องการของมนุษย์

2.4.4.1.4 Display Design คือ การออกแบบการตกแต่งเพื่อจัดแสดงสินค้าต่างๆ ที่เราเห็นและคุ้นเคยคือ Window Display ตาม ห้างสรรพสินค้าต่างๆ เพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็นและดึงดูดความสนใจต่อสินค้า และ Visual Merchandise คือ การน าเสนอภาพมุมมองที่สร้างแรงจูงใจในการเลือกซื้อสินค้า โดยคำนึงถึงการจัดวางสินค้าโดยที่ ลูกค้าสามารถเลือกซื้อสินค้า ณ จุดนั้นได้ทันที โดยการทำให้ลูกค้ามองเห็นสินค้าทั้งกลุ่มได้ง่าย ประหยัดเวลาในการ ค้นหาสินค้า เป็นแนวทางแนะนำสินค้า สร้างบรรยากาศที่ดี พนักงานมีโอกาสเปิดการสนทนากับลูกค้า เพิ่มโอกาสและสร้างยอดขายสินค้าได้

2.4.4.1.5 การออกแบบตกแต่งนิทรรศการ จะต้องคำนึงถึงส่วนประกอบของผู้ชม และทัศนคติ ซึ่งจะเป็นเครื่องพิจารณาถึง คุณสมบัติ คุณภาพ ขนาด ระยะเวลาการแสดง การจัด และการน าเสนอว่าควรจะเป็นอย่างไร นิทรรศการที่ดีจะต้องพิจารณาหลาย ทาง ความสำเร็จของนิทรรศการมีได้อยู่ที่จำนวนผู้ชม นิทรรศการที่ดีไม่จำเป็นต้องเป็นงานที่มีคนดูมากที่สุด แต่อยู่ที่นิทรรศการนั้น สามารถถ่ายทอดความรู้สึก เร่งเร้า ให้ความรู้ ความบันเทิงแก่ผู้ชมได้ดี นิทรรศการมักนิยมใช้แผงหรือบอร์ดจัดแสดงสำหรับติดสื่อแสดงประเภท 2 มิติ เช่น ภาพถ่าย แผนภูมิ แผนสถิติ นับว่า มีความ สำคัญมาก เพราะนอกจากใช้ประโยชน์สำหรับติดชิ้นงานแล้ว บอร์ดจัดแสดงยังช่วยเสริมหรือเพิ่มคุณค่าให้แก่ นิทรรศการอีกด้วย บอร์ดจัดแสดงควรคำนึงถึงความสวยงามและประโยชน์ใช้สอย ความมั่นคงแข็งแรง การทรงตัว มี ความสูงพอเหมาะหรืออยู่ในระดับสายตา ซึ่งง่ายแก่การมอง การประกอบและติดตั้งควรทำได้ง่าย และสะดวก (กิตติคุณ,2552)

2.4.4.2 หลักการจัดตกแต่งบ้าน

1 ห้องนอน ถือว่าเป็น สถานที่ส่วนตัว การออกแบบตกแต่ง จึงสามารถ ทำให้มีลักษณะ เฉพาะตัว ที่เด่นชัดออก มาได้เต็มที่ และตามสไตล์ ที่ผู้อยู่ต้องการ ได้ด้วย เนื่องจากพื้นที่ใน ห้องนอน นั้น เป็นพื้นที่ส่วนตัว ที่พ้นจากสายตาคนอื่น ๆ และยังเป็น ห้องที่เหมาะสมที่สุด ในการสร้างสรรค์ ตามความประสงค์ ของผู้อยู่อย่างมาก บางคนอาจจะชอบ ห้องนอน ที่เต็มไปด้วย

บรรยากาศ แบบไทยๆ ที่สามารถจะใช้โต๊ะ ตั้ง คันฉ่องหรือ กระจก มาตกแต่ง การวางที่นอน บนพื้นก็ เป็น การเพิ่มบรรยากาศ ให้ห้องน่าอยู่มีใช้น้อย หรือบางคนอาจจะแต่ง ให้โมเดิร์นสุดๆ ก็ย่อมที่จะทำได้ เพราะห้องนอนเปรียบเสมือนโลกส่วนตัว ของแต่ละบุคคลที่สามารถ จะสร้างสรรค์ สิ่งที่ต้องการ ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องคำนึงถึง รสนิยมและประโยชน์การใช้สอยร่วมกับผู้อื่น เหมือนกับการตกแต่ง ในห้องอื่นๆ

2 ห้องครัว เป็นอีกห้องหนึ่งที่มีการกำหนด ลักษณะการใช้งาน ที่แตกต่างไป จากห้องอื่นๆ โดยเป็นส่วนใช้งาน ที่สำคัญภายในบ้าน ซึ่งใช้เป็นที่ ประกอบอาหาร เพื่อการยังชีพ นอกจากนั้น ครัวยังมีความสัมพันธ์ ในการใช้งานอย่างต่อเนื่อง กับส่วนรับประทานอาหารและส่วน อื่นๆ ในตัวบ้าน

3 ในบรรดาห้องทั้งหลาย ห้องครัวได้กลายเป็นห้องที่เราให้ความสำคัญมาก ยิ่งขึ้น เพราะเป็นห้อง ที่เราใช้เวลา ในวันหนึ่งๆ กับห้องนี้ มากพอสมควร อีกทั้งยังต้องทุ่มเทค่าใช้จ่าย สำหรับการที่จะได้ "ห้องครัว" ที่ถูกอกถูกใจอีกด้วย ก่อนการตัดสินใจ ที่จะลงมือสร้างครัว หรือจัด ตกแต่งครัว เพื่อให้เกิดความสวยงามนั้น สิ่งแรกที่ควรคำนึงถึงเป็นลำดับแรกคือ การออกแบบห้องครัว เป็นการผสมผสาน ทั้งศาสตร์และศิลป์ไว้ในห้อง ๆ เดียวอย่างกลมกลืนที่สุด ศิลป์คือความสวยงาม แม้ ห้องนี้จะไม่ได้มีไว้โชว์แขกโดยตรงก็ตาม ส่วนศาสตร์ก็คือ การคำนึงถึงสุขอนามัยต่าง ๆ

4 ห้องรับแขกหรือห้องนั่งเล่นเป็นห้องที่ใช้งานมากที่สุด ของครอบครัวผู้คน บางกลุ่มชอบที่จะ รับประทานอาหาร พบประสังสรรค์ และดื่มฉลอง กันที่บ้าน มากกว่าที่จะ ออกไป ตามคลับ หรือภัตตาคาร โทรทัศน์สี วีดีโอ และเครื่องเสียงดีๆ ได้เข้ามาแทนที่ภาพยนตร์ตามโรง แม้แต่เกมคอมพิวเตอร์ ปัจจุบัน ก็สามารถ ซื้อมา เข้ามา เล่นสนุกสนานกันได้ภายในบ้าน ฉะนั้นการ จัด ห้องนั่งเล่นที่กว้างขวาง พอและมีอุปกรณ์ ในการสนทนาการ ต่างๆ จึงเหมาะเป็นที่พบปะ สังสรรค์ และพักผ่อนในยามว่างได้ การตกแต่งห้องนั่งเล่น ได้รับความเอาใจใส่มากขึ้น ได้มีการเพิ่ม ความแปลกใหม่ ที่ยังคงให้ ความรู้สึก สบาย ง่ายๆ

จากการที่ได้ศึกษาข้อมูลในเรื่องของการตกแต่ง ผู้ศึกษาโครงการพิเศษจึงได้ เลือกที่จะนำตุ๊กล้านนาเพื่อไปตกแต่งภายในห้องรับแขกหรือห้องนั่งเล่น เพราะเห็นว่าตุ๊กล้านนาที่ นำมาใช้ในการประดิษฐ์นั้น เป็นตุ๊กช้อยซึ่งช้อยเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะความเป็นสิริมงคลจึงเหมาะ แก่การนำมาแขวนโชว์ไว้ที่บริเวณห้องรับแขก เพราะห้องรับแขกเป็นห้องที่ใช้สำหรับต้อนรับแขกที่จะ เข้ามาบ้านในโอกาสต่างๆ ดังนั้น จึงเหมาะสมที่จะนำตุ๊กล้านนาที่เพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปัก แบบไทยไปประดับตกแต่งไว้ที่ห้องรับแขก

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ตุ๊กต่านาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยดังนี้

(ภมรินทร์,2556) ได้ศึกษาตุ๊กต่านาเพื่อแปรรูปสู่งานออกแบบสภาพแวดล้อมภายในศูนย์การศึกษาและอนุรักษ์ตุ๊กต่านา จากผลของการศึกษาการออกแบบโครงการมุ่งเน้นให้สืบค้นอนุรักษ์สืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาทางการออกแบบ จากกรอบแนวคิดภายใต้คำสำคัญคือ Linkage (การเชื่อมต่อ) ซึ่งเป็นการนำเอาความหมายและอัตลักษณ์ของตุ๊กต่านาในเชิงนามธรรม รวมถึงลักษณะของตุ๊กต่านาในเชิงรูปธรรม เข้ามาสื่อความหมายเพื่อแปรรูป โดยผ่านทางวัสดุ รูป สี ความรู้สึก การเชื่อมต่อพื้นที่ว่างทางสถาปัตยกรรมการจัดแสดงวัฒนธรรมทางประเพณี การออกแบบพื้นที่ให้สอดคล้องภายในและภายนอก การเชื่อมต่อเบื้องล่างสู่เบื้องบนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทโดยรอบพื้นที่สังคมในปัจจุบันอย่างกลมกลืน (ปริวิทย์,2552) ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ของช่างพื้นเมืองเชียงใหม่ ในการทำตุ๊กต่านาด้วยวิธีการฉลุกระดาษ ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุของการถ่ายทอดเกิดจากการได้คลุกคลีในสิ่งแวดล้อมทางศิลปะจนคุ้นเคย มีความสนใจในงานศิลปะพื้นบ้าน จนเกิดการซึมซับ สามารถฝึกฝนค้นคว้าได้ด้วยตัวเอง เกิดความรักและหวงแหน จนเกิดความต้องการสืบทอดความรู้ภูมิปัญญาการทำตุ๊กต่านาให้กับผู้สนใจที่จะรับการถ่ายทอด 2) กระบวนการถ่ายทอด มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้โดยตรง ซึ่งการถ่ายทอดความรู้นี้ ถือเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง โดยเลือกวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสม ด้วยการสอนแบบปฏิบัติ ช่วยให้ผู้รับการถ่ายทอดเกิดพัฒนาการด้านทักษะทางศิลปะในการเรียนรู้ การทำตุ๊กต่านา ด้วยวิธีการฉลุกระดาษ ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดนั้นยังจะต้องประกอบไปด้วย ความพร้อมของผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด วัสดุอุปกรณ์ เนื้อหาสาระในการถ่ายทอด ภูมิปัญญาการเลือกวัสดุเพื่อมาใช้งาน ภูมิปัญญาเชิงช่าง คติความเชื่อของช่าง พื้นฐานจิตใจของช่างและยังพบว่ามีเตรียมพิธีกรรมของกลุ่มช่างผู้ทำงานศิลปะพื้นบ้านเพื่อบูชาครูผู้ถ่ายทอดความรู้การทำตุ๊กต่านา 3) ผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอด ซึ่งจากการประเมินโดยปราชญ์ท้องถิ่นผู้ถ่ายทอดความรู้ พบว่าช่างพื้นเมืองผู้รับการถ่ายทอดความรู้ มีความสามารถในการทำตุ๊กต่านาฉลุ ด้วยกระบวนการถ่ายทอด ที่มีการขัดเกลาจากปราชญ์ท้องถิ่น นอกเหนือไปจากการสอนให้ทำงานช่างแล้ว ยังเป็นการสอดแทรกจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งรูปแบบการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมในสังคม มักมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมทางสังคม ให้กับคนอีกรุ่นหนึ่งได้ ด้วยการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ และยังทำให้ปราชญ์ท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในในตัวศิษย์และผลงานของศิษย์อีกด้วย

(ผุสดี,2549) ได้ศึกษา การตกแต่งชุดราตรีด้วยวิธีการปักจากชุดโขน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริโภคที่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 80) สถานภาพโสด (ร้อยละ 72) อายุ 18-45 ปี (ร้อยละ 52) มีอาชีพเป็นนิสิตนักศึกษา (ร้อยละ 52) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 48) ความ

คิดเห็นของผู้บริโภคต่อการแต่งชุดราตรีด้วยวิธีการปักจากชุดโขนด้านรูปแบบของการปักเห็นด้วยมาก (ร้อยละ 76) ด้านการวางตำแหน่งลายปักบนชุดราตรีเห็นด้วยมาก (ร้อยละ 60) ด้านเทคนิคและการตกแต่งเห็นด้วยปานกลาง (ร้อยละ 56) ด้านความสวยงามและความน่าสนใจเห็นด้วยมาก (ร้อยละ 60) และด้านความคิดสร้างสรรค์เห็นด้วยมาก (ร้อยละ 84) และจากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความชื่นชอบชุดที่มีงานปัก (ร้อยละ 72) ทั้งในด้านรูปแบบของการปัก การวางตำแหน่งของลวดลายต่างๆบนชุดราตรี เทคนิคการตกแต่ง ความสวยงามน่าสนใจ และความคิดสร้างสรรค์

(อดิสร, 2556) ได้ศึกษา การประดิษฐ์พานพุ่มด้วยเทคนิคการปักแบบไทย จากการศึกษาพบว่าในด้านของผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่างานประดิษฐ์นี้เป็นงานประณีตชั้นสูง สร้างสรรค์มีคุณค่าและเลือกลวดลายที่สาม เนื่องจากมีความเหมาะสมในการปักลวดลายกลีบบัว มีช่องไฟงดงามทำให้เห็นความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างลวดลายกับกลีบบัว ในด้านของความพึงพอใจ ของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อพานพุ่มด้วยเทคนิคการปักแบบไทย พบว่ามีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความประณีตและมีความสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนในด้านรูปทรงสัดส่วนที่เหมาะสมความงดงามของลวดลายความเหมาะสมของวัสดุและการตกแต่ง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 ในด้านการใช้ประโยชน์เห็นว่าพานพุ่มเหมาะสมในการเป็นเครื่องสักการะ อยู่ในระดับมากที่สุด 4.90 สามารถใช้เป็นเครื่องตกแต่งสถานที่และแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมไทยในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่ามีการศึกษาประวัติความเป็นมา รูปแบบและลวดลายที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ ชิ้นงานพร้อมทั้งศึกษาขั้นตอนและกระบวนการในการประดิษฐ์และวัสดุที่ใช้ เพื่อเป็นการเพิ่มรูปแบบในการประดิษฐ์และสร้างวัสดุใหม่ในการประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ต่อไป

จากข้อมูลที่ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้ค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้ศึกษาโครงการพิเศษเกิดแนวคิดที่จะเอาเทคนิคการปักแบบไทยมาประยุกต์ใช้กับการประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ซึ่งการปักแบบไทยนั้นในปัจจุบันเหลือน้อยและไม่ค่อยมีผู้ที่จะสืบสาน และเริ่มที่จะสูญหายไป และจากการศึกษาลวดลายของตุ้งไชยแล้วมีความคล้ายคลึงกับลวดลายที่ใช้ในการปัก อีกทั้งงานปักผ้าแบบไทยถือว่าเป็นงานชั้นสูงล้วนแต่ใช้ของมีค่ามีราคาในการประดิษฐ์ จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นตุ้งล้านนาเพราะตุ้งล้านนาเป็นตุ้งมงคลเหมาะแก่การที่จะ

นำไปกลายเป็นพุทธบูชาในพระพุทธศาสนาผู้ศึกษาโครงการพิเศษจึงได้นำข้อมูลไปใช้ในกระบวนการ
การค้นคว้าและพัฒนาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินงาน

การศึกษาโครงการพิเศษ เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้วางแผนการดำเนินการโดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

3.2 ออกแบบตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

3.3 กำหนดผู้เชี่ยวชาญ สร้างแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ

3.4 ขั้นตอนการปักตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

3.5 ศึกษาต้นทุนและการผลิตตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อ งานประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสรุปผล

3.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

การศึกษาโครงการพิเศษ เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นำมาเรียบเรียงเพื่อเป็นแนวทางในการประดิษฐ์ ดังนี้

3.1.1 ความรู้เรื่องงานปักแบบไทย

3.1.2 ความรู้เรื่องตุ๊กล้านนา

3.1.3 ความรู้เรื่องลวดลายที่ใช้ในการปักแบบไทย

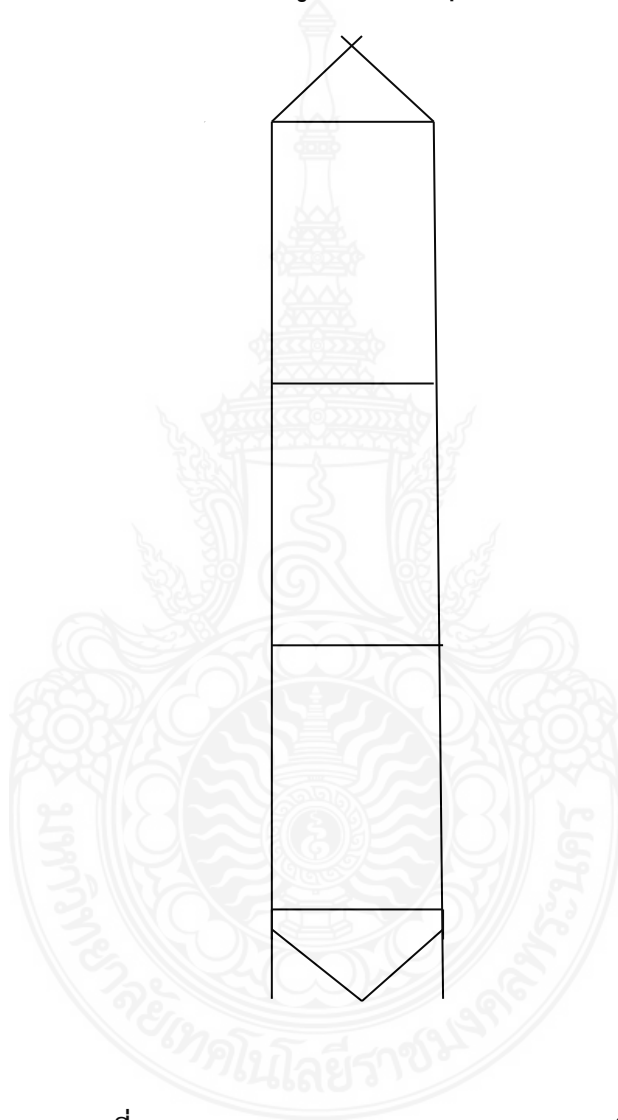
3.1.4 หลักในการออกแบบและการตกแต่ง

3.1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ออกแบบตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

การศึกษาโครงการพิเศษเรื่อง การประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดรูปทรงของตุ้งล้านนาที่มีลักษณะเหมือนกันจำนวน 3 รูปแบบ แต่ใช้ลวดลายที่แตกต่างกัน จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

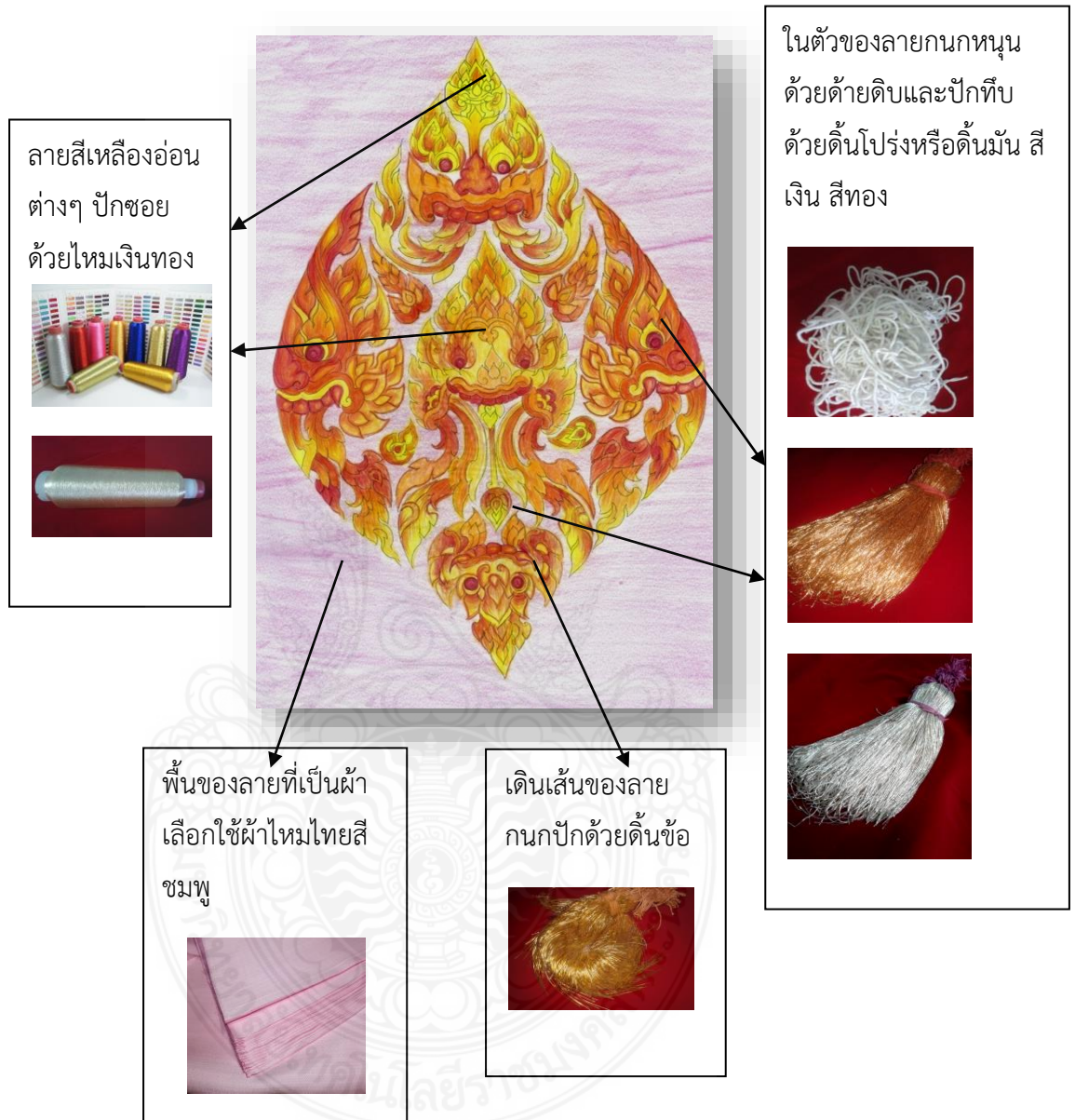
กำหนดรูปทรงของตุ้งล้านนา

ภาพที่ :

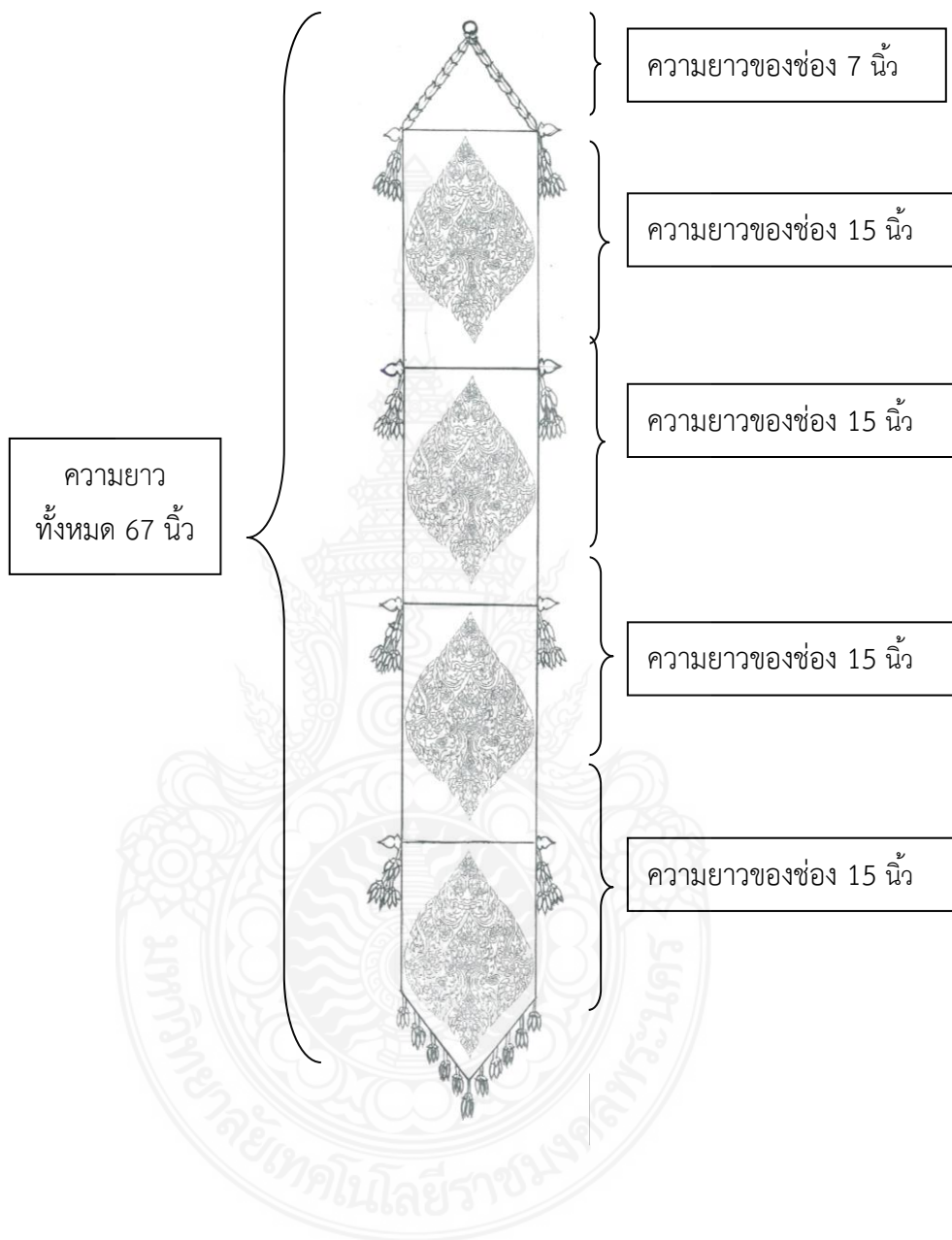
ระดิษฐ์

ลวดลายที่ 1

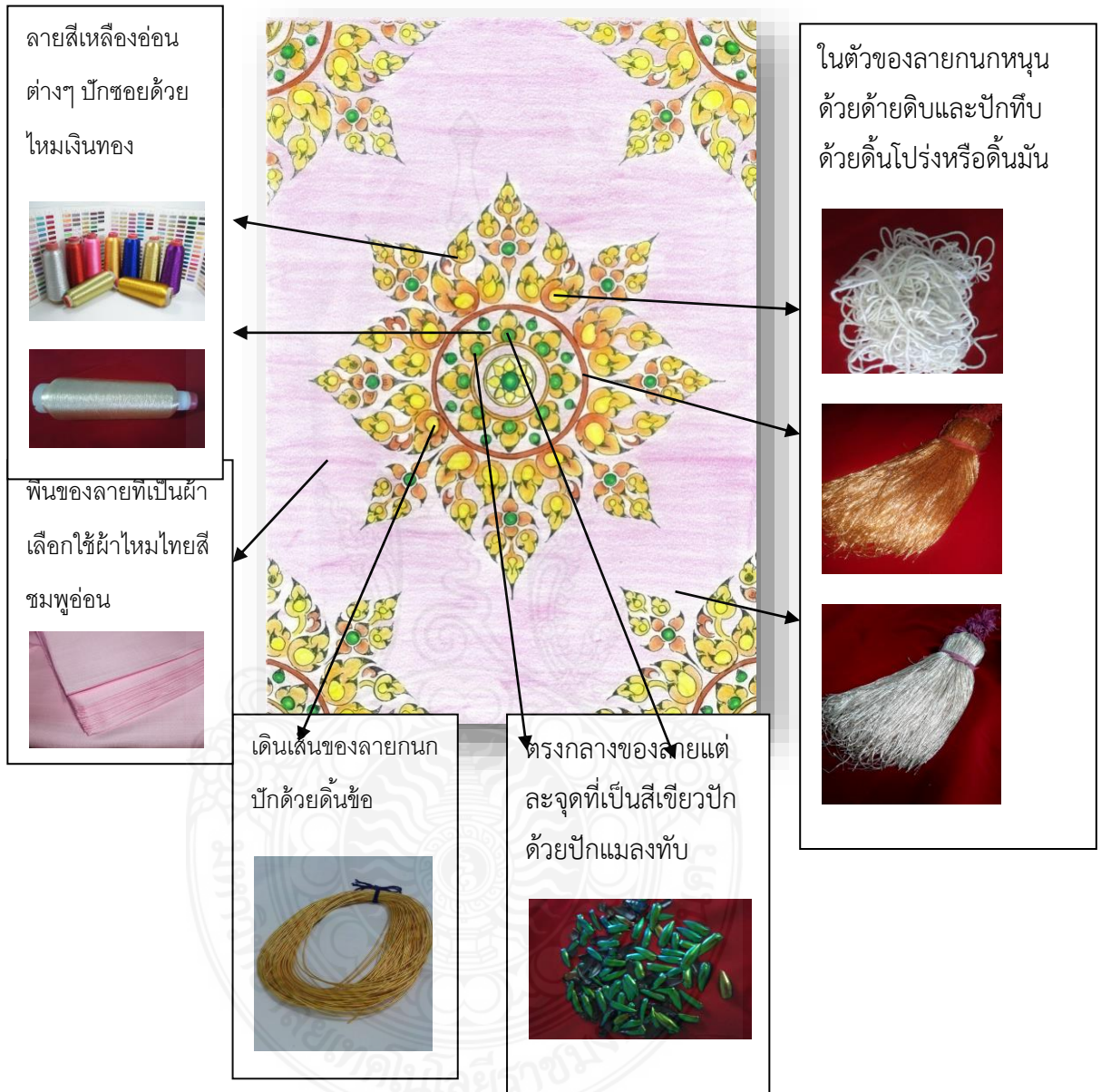
ภาพที่ 3.2 แสดงถึงลวดลายและวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์

รูปแบบที่ 1.1

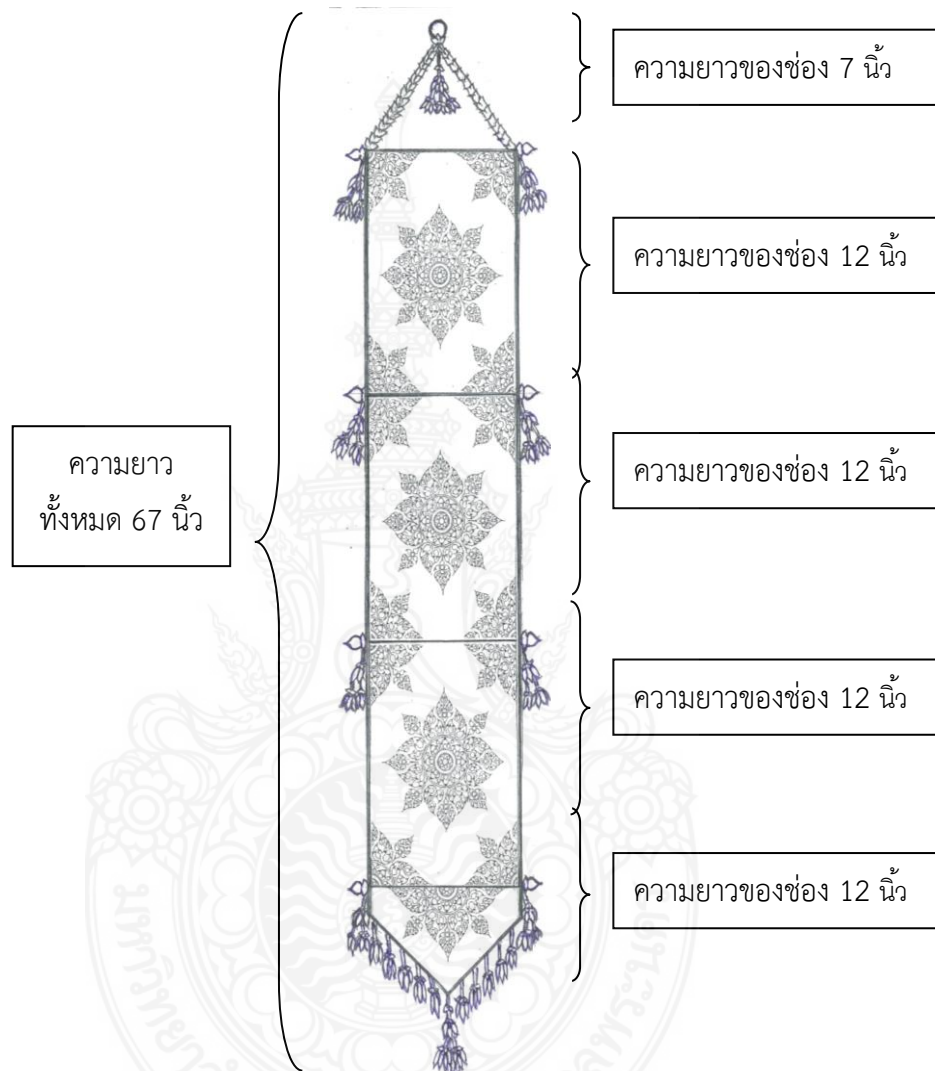
ภาพที่ 3.3 แสดงถึงรูปทรง สັดสวน และ ลายของตุ้งล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์

ลวดลายที่ 2

ภาพที่ 3.4 แสดงถึงลวดลายและวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์

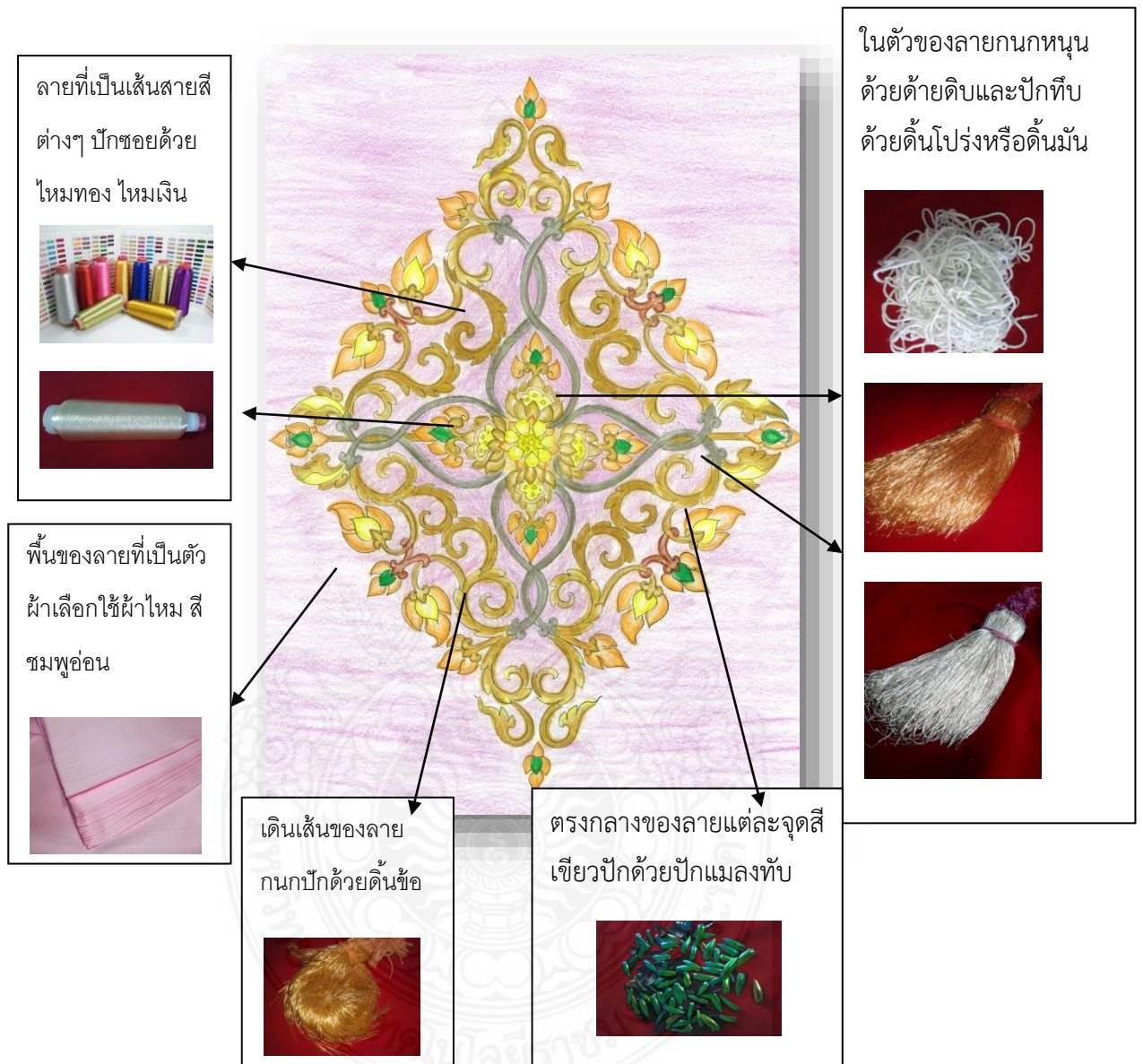
รูปแบบที่ 2.1

ภาพที่ 3.5 แสดงถึงรูปทรง สัดส่วน และลายของตุ้งล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์

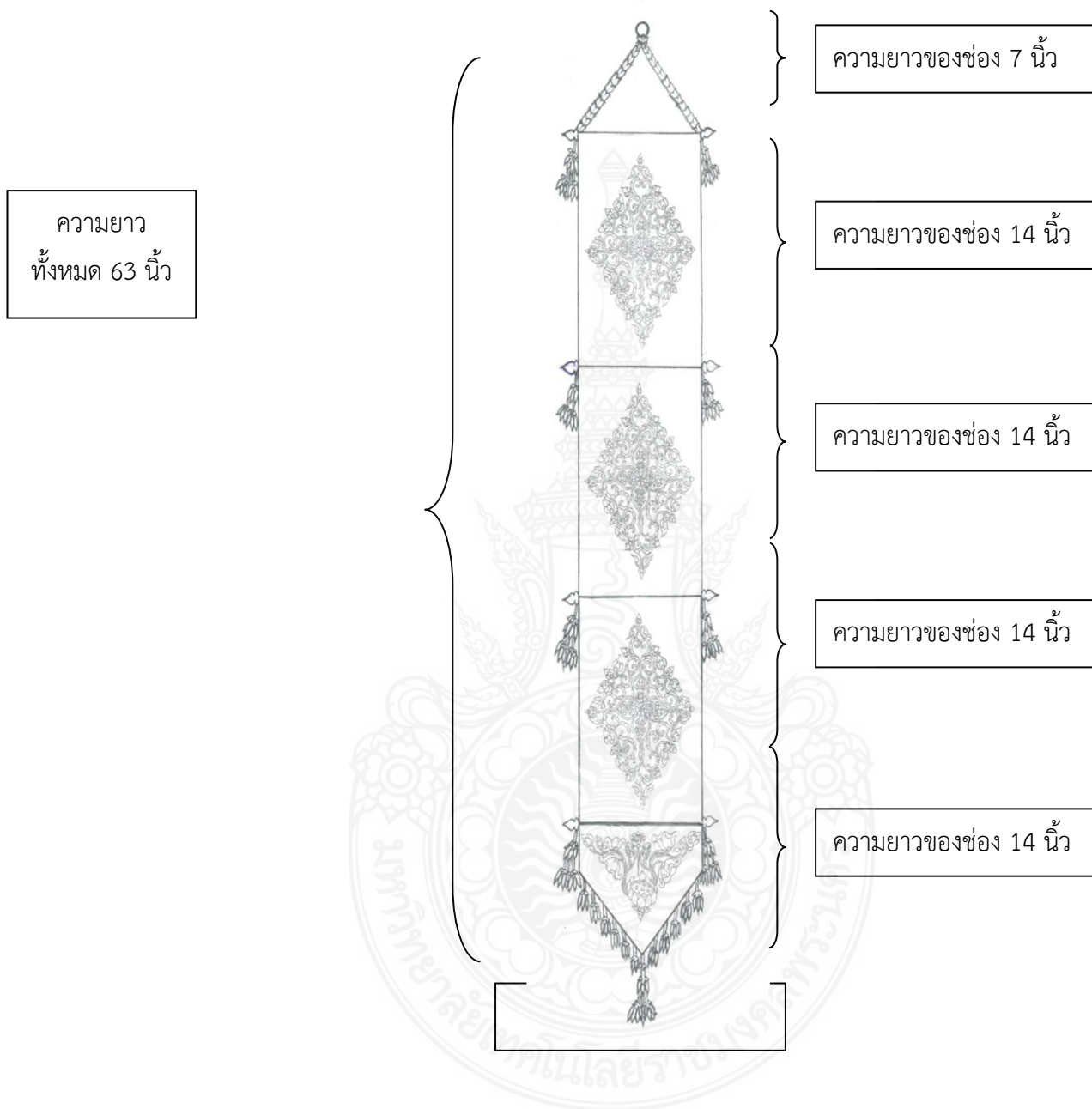

ลวดลายที่ 3

ภาพที่ 3.6 แสดงถึงลวดลายและวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์

รูปแบบที่ 3

ภาพที่ 3.7 แสดงถึงรูปทรง สัดส่วน และลายของตุ่งล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์

3.3 กำหนดผู้เชี่ยวชาญ สร้างแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ผู้เชี่ยวชาญ

3.3.1 กำหนดผู้เชี่ยวชาญการศึกษาโครงการพิเศษ เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาสัตว์เพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ผู้ศึกษาโครงการพิเศษกำหนดผู้เชี่ยวชาญด้านงานประดิษฐ์ ด้านงานปักผ้า ด้านการทำตุ๊กตาสัตว์ ด้านงานผ้า และด้านการออกแบบ จำนวน 7 ท่าน ดังนี้

3.3.1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน งานปัก	คงคาอุทัย
3.3.1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน งานประดิษฐ์ ศิลปะประดิษฐ์	ตาระเวช
3.3.1.3 อาจารย์ สุขสันต์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน งานปัก	พวงกลัด
3.3.1.4 คุณ สมคิด ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน งานปัก	หลาวทอง
3.3.1.5 อาจารย์ วิจิตร ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การทำตุ๊กตาสัตว์	สนหอม
3.3.1.6 อาจารย์ เกศทิพย์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน งานผ้า	กรี่เงิน
3.3.1.7 อาจารย์ สุรัฐ ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การออกแบบ	บุญทรง

3.3.2 สร้างแบบสอบถาม

ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้จัดทำเครื่องมือในการขอรับความคิดเห็น เรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาสัตว์ประยุกต์ด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยแบ่งคำถามดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ 7 ข้อ ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล เพศ วุฒิ การศึกษา สถานที่ทำงาน ตำแหน่งงาน ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการประดิษฐ์ตั้งล้าंनाเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการ
ปักแบบไทยจำนวน 6 ข้อ

ประวัติส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1

ชื่อ – นามสกุล นางสาวลักษณ คงคาอุยฉาย

เพศ หญิง

วุฒิการศึกษา ปริญญาโท

สถานที่ทำงาน คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตำแหน่งงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ความเชี่ยวชาญ งานตัดเย็บ ปัก และตกแต่งผลิตภัณฑ์จากผ้า

ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 25 ปี

ตารางที่ 3.1 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 1

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
1. ท่านคิดว่าการนำตุ่งล้านนามาประดิษฐ์โดยการ ใช้เทคนิคการปักแบบไทยในการประดิษฐ์มีความ เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ สามารถเพิ่มความงามเพิ่ม คุณค่าและมูลค่าให้กับตุ่งล้านนาได้
2. ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการ ตกแต่ง ด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความ เหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ สามารถใช้ตกแต่งได้ หลากหลายมากขึ้น
3. ท่านคิดว่าแบบร่าง การประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย แบบใดมี ความเหมาะสม และน่าสนใจที่จะนำมาสร้างเป็น ชิ้นงานมากที่สุด เพราะเหตุใด	แบบที่ 2 เพราะเนื่องจากมีความสวยงามลวดลาย ชัดเจน สามารถมองเห็นความสวยงามได้ทั้ง ระยะใกล้และระยะไกล
4. ท่านคิดว่าวัสดุและวิธีการปักที่นำมาใช้มีความ เหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็น ตุ่งล้านนาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะเป็นวัสดุที่สวยงามและทนทาน
5. ท่านคิดว่าลวดลายที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ ตุ่ง ล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการ ปักแบบ ไทยมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ลายที่นำมาใช้สามารถบอกถึง ความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน
6. ข้อเสนอแนะ	-

ประวัติส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2

ชื่อ - นามสกุล นายวินัย ตาระเวช

เพศ ชาย

วุฒิการศึกษา ปริญญาโท คณะกรรมการเพื่อพัฒนาชุมชน

สถานที่ทำงาน คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ตำแหน่งงาน ประธานหลักสูตรเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

ความเชี่ยวชาญ งานประดิษฐ์ ศิลปะประดิษฐ์

ประสบการณ์ในการทำงาน 26 ปี

ตารางที่ 3.2 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 2

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
1. ท่านคิดว่าการนำตุ้งล้านมาประดิษฐ์ โดยการ ใช้เทคนิคการปักแบบไทยในการประดิษฐ์มีความ เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ได้ความคิดที่แปลกใหม่แต่ ยังคงรูปแบบเดิมอยู่
2. ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ตุ้งล้านมาเพื่อการ ตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความ เหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ชิ้นงานมีความประณีตและ น่าสนใจเหมาะที่จะนำไปตกแต่งอาคารสถานที่ อย่างยิ่ง
3. ท่านคิดว่าแบบร่าง การประดิษฐ์ตุ้งล้านมาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย แบบใดมี ความเหมาะสมและน่าสนใจที่จะนำมาสร้างเป็น ชิ้นงานมากที่สุด เพราะเหตุใด	แบบที่ 3 เพราะ เป็นลวดลายที่ชัดเจนที่สุด
4. ท่านคิดว่าวัสดุและวิธีการปักที่นำมาใช้ มีความ เหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นตุ้งล้านมาเพื่อการ ตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย หรือไม่ เพราะ เหตุใด	เหมาะสม เพราะ เป็นวัสดุที่ใช้ในการปักอยู่ แล้ว

---

5. ท่านคิดว่าลวดลายที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ตุ้ ล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ เป็นลายที่ดูแล้วสบายตา และเป็นลายที่มีความต่อเนื่องดี
6. ข้อเสนอแนะ	ดูที่สีของปักแมลงทับ ให้มีความต่อเนื่องกว่านี้

ประวัติส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3

ชื่อ – นามสกุล นายสุขสันต์ พวงกลัด
 เพศ ชาย
 วุฒิการศึกษา คบ. การสอนวิชาเฉพาะคนตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คม. พื้นฐานการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตเพราะช่าง
 ตำแหน่งงาน ครูชำนาญการพิเศษ
 ความเชี่ยวชาญ ศิลปะทัศนศิลป์ งานปัก
 ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 22 ปี

ตารางที่ 3.3 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 3

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
1. ท่านคิดว่าการนำตุ้งล้านมาประดิษฐ์โดยการ ใช้เทคนิคการปักแบบไทยในการประดิษฐ์มีความ เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ มีแนวคิดที่ดีและทำให้เกิด ชิ้นงานใหม่ๆเพิ่มขึ้น
2. ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ตุ้งล้านมาเพื่อการ ตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความ เหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ตุ้งล้านมาเป็นของมงคลของ ทางล้านนาที่ใช้ถวายเป็นบูชาและตกแต่งบ้านที่ใช้ใน เทศกาลพิธีมงคลต่างๆอยู่แล้ว
3. ท่านคิดว่าแบบร่าง การประดิษฐ์ตุ้งล้านมาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย แบบใดมี ความเหมาะสมและน่าสนใจที่จะนำมาสร้างเป็น ชิ้นงานมากที่สุด เพราะเหตุใด	แบบที่ 2 เพราะ ลวดลายบนแบบร่างมีความ ชัดเจนเป็นลายประยุกต์ที่ชัดเจน และ สัดส่วน ของการวางลายก็มีความเหมาะสมที่จะนำไป ประดิษฐ์
4. ท่านคิดว่าวัสดุและวิธีการปักที่นำมาใช้ มีความ เหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นตุ้งล้านมาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ เป็นวัสดุที่มีความสวยงาม แข็งแรงทนทานและอาจเป็นแนวคิดที่จะนำไป พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่นอีกได้

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
5.ท่านคิดว่าลวดลายที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะเป็นลายที่ได้ประยุกต์มาจากลายไทยเพื่อให้เข้ากับลายปักได้ดี
6.ข้อเสนอแนะ	ถ้าหากเวลาที่ลงต้นเสร็จแล้วควรดูความเหมาะสมของลายปักว่าลายที่ปักนั้นยังน้อยเกินไปหรือยังไม่มีความเหมาะสมกับชิ้นงาน ควรเพิ่มลายลงไปบนตัวชิ้นงานเพื่อให้เกิดความเหมาะสม

ประวัติส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4

ชื่อ – นามสกุล นางสมคิด หลาวทอง
 เพศ หญิง
 วุฒิการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 สถานที่ทำงาน บ้านปึกชุดโขนตรอกเขียนนิวาท
 ตำแหน่งงาน ช่างปึก
 ความเชี่ยวชาญ งานปึก
 ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 60 ปี

ตารางที่ 3.4 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 4

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
1. ท่านคิดว่าการนำตุ้งล้านามาประดิษฐ์โดยการ ใช้เทคนิคการปักแบบไทยในการประดิษฐ์มีความ เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ มีความคิดที่ดีแปลกใหม่ ในการ นำงานปักไปใช้ประยุกต์ให้เข้ากับงานชิ้นใหม่ๆ
2. ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ตุ้งล้านาเพื่อการ ตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความ เหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ปกติก็เห็นตุ้งประดับตกแต่ง ตามอาคารสถานที่อยู่แล้ว
3. ท่านคิดว่าแบบร่าง การประดิษฐ์ตุ้งล้านาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย แบบใดมี ความเหมาะสมและน่าสนใจที่จะนำมาสร้างเป็น ชิ้นงานมากที่สุด เพราะเหตุใด	แบบที่ 2 เพราะ ลวดลายและการวางลายมีความ เหมาะสมพอดี เพราะตุ้งล้านามีลายตรงกลาง เรียกว่าลายดอกประจํายามและมีลายขอบ หรือ เรียกว่า ลายต้องขอบและแบบที่ 2 ยังเป็น ลักษณะรูปทรงของตุ้งล้านาที่เคยพบเห็นอีก ด้วย
4. ท่านคิดว่าวัสดุและวิธีการปักที่นำมาใช้ มีความ เหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นตุ้งล้านาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการ ปักแบบไทย หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ วัสดุที่ใช้ในการปักเป็นวัสดุที่ใช้ ในการปักอยู่แล้ว แต่ถ้าผู้ประดิษฐ์นำวัสดุอื่น นอกจากวัสดุประเภทดินมาใช้ในการปักเพื่อ เพิ่มเติมความสวยงามในกบชิ้นงาน ก็จะไม่ผิด เพราะเป็นการประยุกต์

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
5.ท่านคิดว่าลวดลายที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ตุ้ง ล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบ ไทยมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ลายมีลักษณะคล้ายลายที่ใช้ใน การปักชุดโขน
ข้อเสนอแนะ	-

ประวัติส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5

ชื่อ – นามสกุล นาย วิจิตร สนมอม

เพศ ชาย

วุฒิการศึกษา ปริญญาโท

สถานที่ทำงาน คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ตำแหน่งงาน ครูชำนาญการพิเศษ

ความเชี่ยวชาญ การทำตุ่งล้านนา

ประสบการณ์ในการทำงาน 11 ปี

ตารางที่ 3.5 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 5

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
1. ท่านคิดว่าการนำตุ่งล้านนามาประดิษฐ์โดยการ ใช้เทคนิคการปักแบบไทยในการประดิษฐ์มีความ เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ เป็นงานที่แปลกใหม่ ยังไม่เคย เห็น และน่าจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชิ้นงาน ได้มากขึ้น
2. ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการ ตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความ เหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ตุ่งเป็นสิ่งที่มีความสวยงาม โดยเฉพาะการนำมาประดิษฐ์ด้วยวิธีการปัก จึงทำ ให้ตุ่งล้านนามีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น
3. ท่านคิดว่าแบบร่าง การประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย แบบใดมี ความเหมาะสมและน่าสนใจที่จะนำมาสร้างเป็น ชิ้นงานมากที่สุด เพราะเหตุใด	แบบที่ 3 เพราะ เป็นแบบที่มีความอ่อนหวาน นุ่มนวลต่อสายตาผู้พบเห็น
4. ท่านคิดว่าวัสดุและวิธีการปักที่นำมาใช้ มีความ เหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นตุ่งล้านนาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ไม่เคยเห็นการนำวัสดุประเภทนี้ มาประดิษฐ์เป็นตุ่งล้านนา น่าจะมีความสวยงาม มากยิ่งขึ้น และจะเป็นตัวอย่างผู้ที่นำไปต่อยอด เป็นผลิตภัณฑ์อื่นที่น่าสนใจต่อไป

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
5.ท่านคิดว่าลวดลายที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะการนำลายแบบนี้มาใช้ในการปักจะทำให้ผู้พบเห็นชอบเพราะเป็นลายเครือเถาลายดอกบัวที่มีความลงตัวองลาย
ข้อเสนอแนะ	ควรใช้วิธีการปักชวยด้วยไหมสีต่างๆและใช้วัสดุที่หลากหลายมากขึ้น

ประวัติส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 6

ชื่อ – นามสกุล   นางสาว เกศทิพย์ กรี่เงิน
 เพศ   หญิง
 วุฒิการศึกษา   ปริญญาโท
 สถานที่ทำงาน   คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
 ตำแหน่งงาน   หัวหน้าสาขาวิชา ออกแบบแฟชั่นผ้าและเครื่องแต่งกาย
 ความเชี่ยวชาญ   ทฤษฎีเรื่องผ้า ชนิดของผ้า สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
 ประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปี

ตารางที่ 3.6 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 6

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
1. ท่านคิดว่าการนำตุ้งล้านามาประดิษฐ์โดยการ ใช้เทคนิคการปักแบบไทยในการประดิษฐ์มีความ เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ สามารถใช้ในการเผยแพร่งาน ปักแบบไทยนี้สู่สังคมไทยได้อีกในรูปแบบหนึ่ง
2. ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ตุ้งล้านาเพื่อการ ตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความ เหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ มีความสวยงามและเหมาะแก่ การใช้ในการตกแต่งอาคารสถานที่ในงานมงคล ต่างๆได้
3. ท่านคิดว่าแบบร่าง การประดิษฐ์ตุ้งล้านาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย แบบใดมี ความเหมาะสมและน่าสนใจที่จะนำมาสร้างเป็น ชิ้นงานมากที่สุด เพราะเหตุใด	แบบที่ 2 เพราะ เป็นแบบที่มีการวางลายได้พอดี กับสัดส่วนที่สุดของตุ้งล้านามากที่สุด
4.ท่านคิดว่าวัสดุและวิธีการปักที่นำมาใช้ มีความ เหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นตุ้งล้านาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการ ปักแบบไทย หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ เป็นวัสดุที่มีความคงทนและ สวยงาม ส่วนผ้าที่ใช้เป็นผ้าไหมไทยจึงยิ่งทำให้ ชิ้นงานมีคุณค่าน่าเก็บสะสม

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
5.ท่านคิดว่าลวดลายที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ตุ้กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ กระบวนการคิดลาย ตี งดงาม เหมาะสมเข้ากับลายของตุ้กล้านนา
ข้อเสนอแนะ	ถ้าใช้ผ้าที่มีลายเล็กๆ หรือผ้าพื้นยกลาย หรือผ้ายกดอกลายต่างๆก็จะทำให้งานดูมีความสวยงามดูซับซ้อน และ ส่วนสีควรจะเข้มขึ้นมาอีกหนึ่งระดับจะทำให้ชิ้นงานมีความโดดเด่นมากขึ้น

ประวัติส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 7

ชื่อ - นามสกุล นาย สุรัฎฐ์ บุญทรง

เพศ ชาย

วุฒิการศึกษา ศษ.บ. หัตถศิลป์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตพระาช้าง

ตำแหน่งงาน หัวหน้าสาขาวิชา หัตถศิลป์

ความเชี่ยวชาญ งานออกแบบ

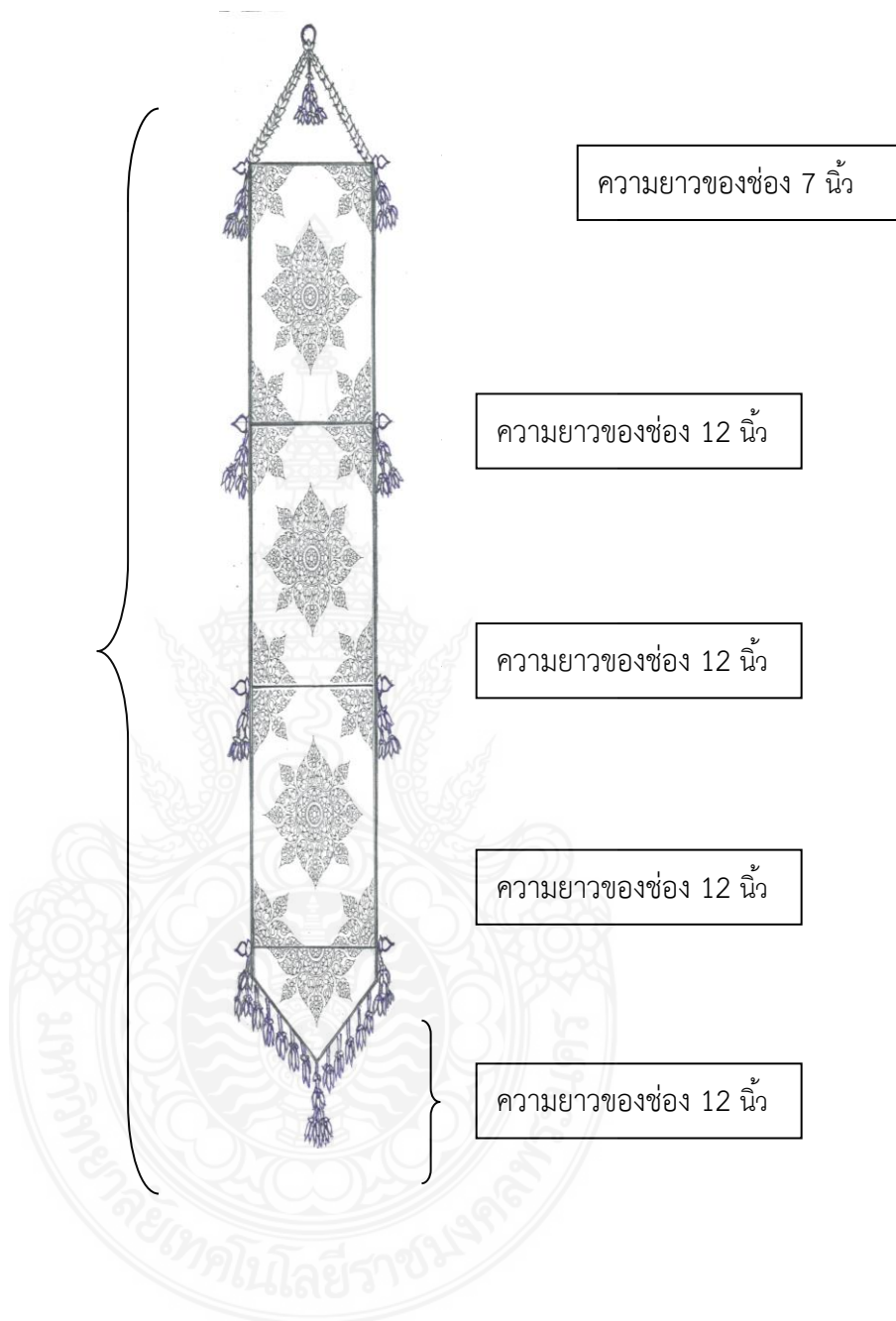
ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 25 ปี

ตารางที่ 3.7 คำถามและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 7

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
1. ท่านคิดว่าการนำตุ๊กล้านนามาประดิษฐ์โดยการ ใช้เทคนิคการปักแบบไทยในการประดิษฐ์มีความ เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ตุ๊กเป็นตัวแทนการเผยแพร่พระ ศาสนาจึงเหมาะที่จะนำมาประดิษฐ์เพื่อให้ตุ๊กมี ความสวยงามและมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น
2. ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการ ตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความ เหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ใช้แขวนเพื่อเป็นสัญลักษณ์และ งานพิธีต่างๆอยู่แล้ว
3. ท่านคิดว่าแบบร่าง การประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย แบบใดมี ความเหมาะสมและน่าสนใจที่จะนำมาสร้างเป็น ชิ้นงานมากที่สุด เพราะเหตุใด	แบบที่ 2 เพราะ มีสัดส่วนที่เหมาะสม
4. ท่านคิดว่าวัสดุและวิธีการปักที่นำมาใช้ มีความ เหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นตุ๊กล้านนาเพื่อ การตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย หรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ วัสดุประเภทดินเป็นวัสดุที่มีค่า และหาซื้อได้ยากตามท้องตลาดและไม่ค่อยพบ เห็นได้แค่ตามชุดยืนเครื่องในการแสดงโขนละคร อย่างเดียว ส่วนผ้าก็ดีมากที่ใช้ผ้าไหมไทย เพราะ เป็นวัสดุที่คนไทยผลิต

คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
5.ท่านคิดว่าลวดลายที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ตุ้กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	เหมาะสม เพราะ ลายมีความเหมาะสมดี มีการผูกอย่างชัดเจน
ข้อเสนอแนะ	ลดความกว้างของชิ้นงาน จาก 9 นิ้ว ให้เหลือ 8 นิ้ว เพราะสัดส่วนจะพอเหมาะกับความยาว 36 นิ้ว

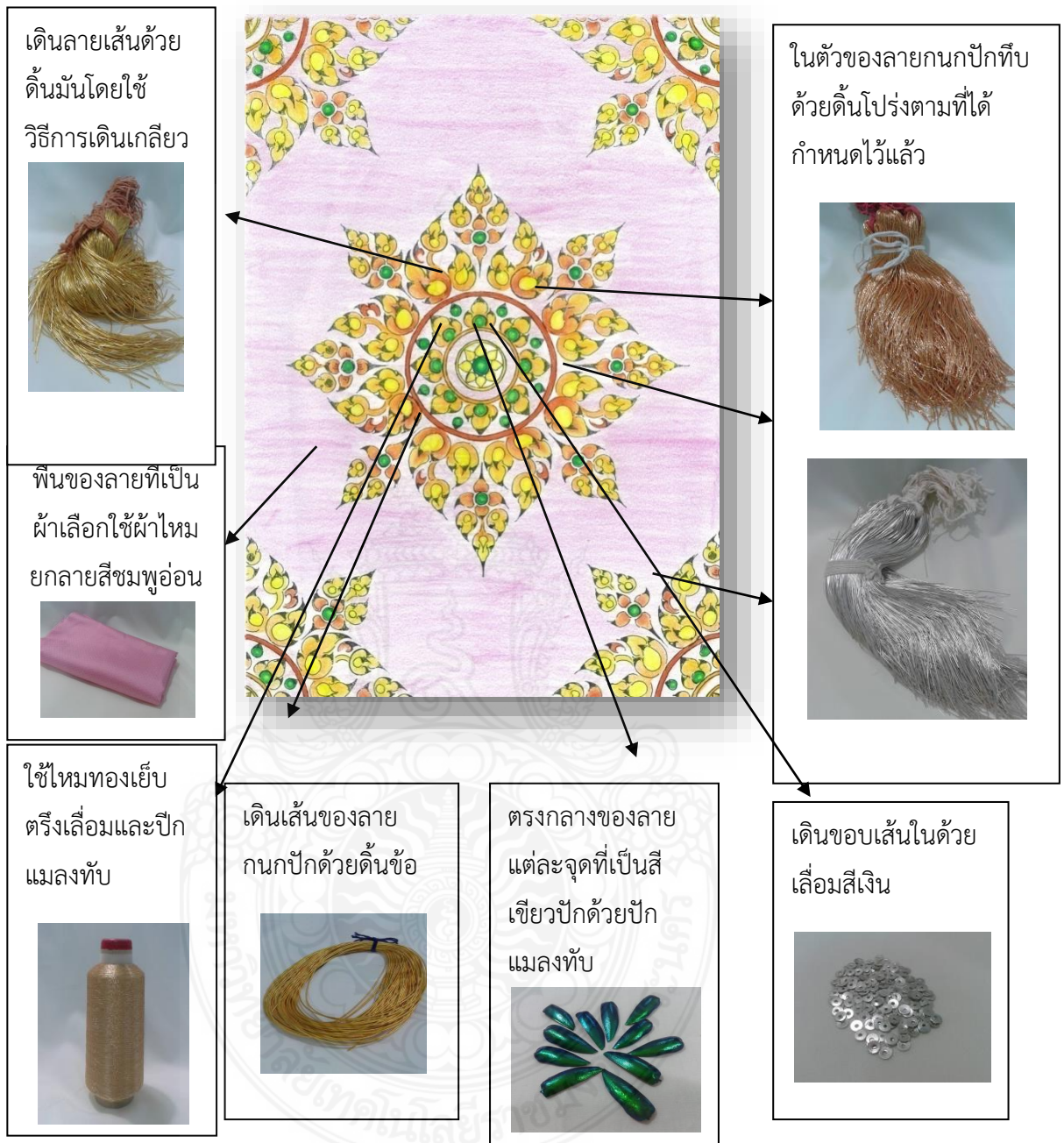
สรุปผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่านให้ความเห็นว่าแบบที่เหมาะสมที่จะนำไปประดิษฐ์เป็นตุ้กล้านนาเพื่อการตกแต่ง มากที่สุด คือแบบที่ 2 เนื่องจาก มีสัดส่วนของการวางลายที่สวยงามกว่าแบบอื่น จากแบบสอบถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการประดิษฐ์ตุ้กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ซึ่งรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้ ประการแรกมีความเห็นให้ปรับปรุงส่วนที่เป็นเนื้อผ้าไหมซึ่งเป็นผ้าไหมพื้นธรรมดาให้เปลี่ยนไปใช้ผ้าไหมยกลาย หรือเรียกว่า ผ้ายก เช่น ผ้าไหมยกดอกลำพูน ผ้าไหมยกลายลูกแก้ว ผ้าไหมยกลายจีเพชร เป็นต้น ประการที่สอง ให้ปรับเรื่องสีของผ้า เนื่องจากเป็นผ้าไหมสีชมพูที่อ่อนมากอาจจะทำให้ชิ้นงานไม่มีความโดดเด่น ดังนั้นให้เปลี่ยนเป็นสีชมพูที่เข้มขึ้นมาอีกหนึ่งระดับ ประการที่สาม ระยะเวลาที่ใช้ในการปักถ้าเวลาดังเดิมเสร็จแล้วถ้าเห็นว่าลายปักนั้นยังน้อยไปหรือช่องไฟระหว่างลายปักยังคงเหลือเยอะเกินไป ก็ควรปักลายเพิ่มเข้าไปเล็กน้อยเพื่อให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมของงานหรือตามที่ผู้ปักนั้นเห็นสมควร และประการที่สุดท้ายคือให้ลดความกว้างของชิ้นงาน จาก 9 นิ้ว ให้เหลือ 8 นิ้ว จะทำให้สัดส่วนความกว้างเหมาะสมกับความยาว 36 นิ้ว จะทำให้ชิ้นงานมีสัดส่วนที่เหมาะสม และชิ้นงานนั้นจะมีความโดดเด่นดูซับซ้อนสวยงามเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 3.8 ภาพร่างของตุ่งล้านนาที่จะใช้ในการประดิษฐ์

ภาพร่างตุ่งล้านนาที่ได้รับการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ ให้มีลักษณะรูปทรงสัดส่วนและลวดลายที่เหมาะสม

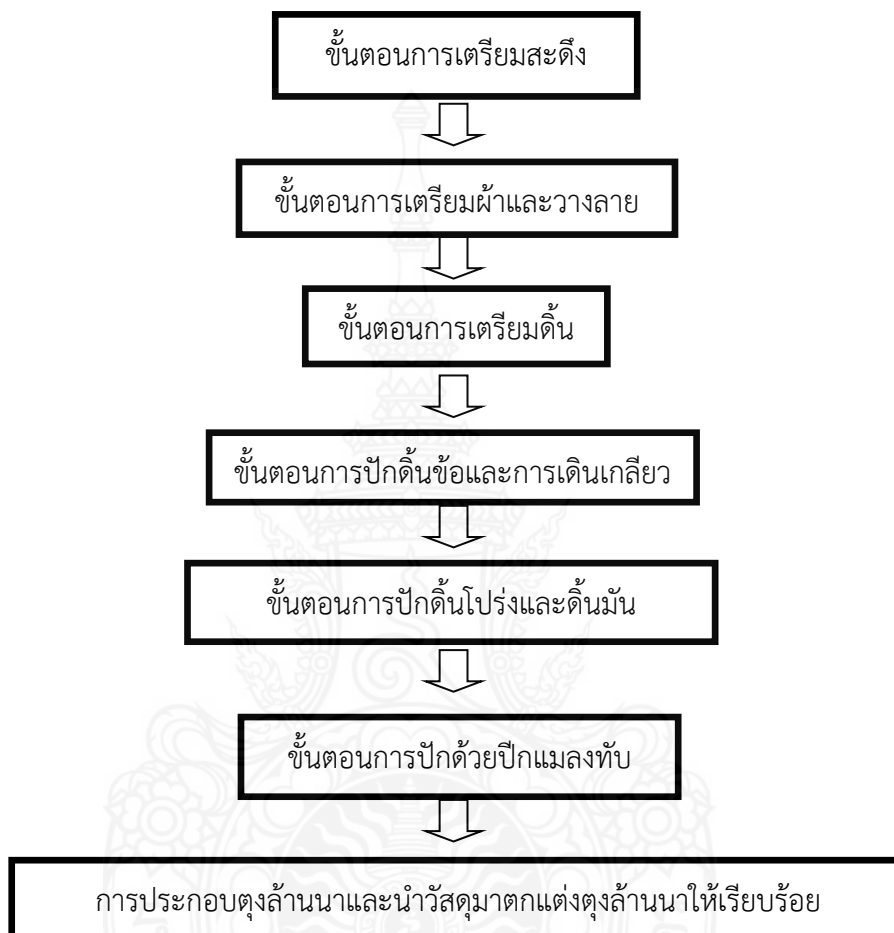

ภาพที่ 3.9 ลวดลายและวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์

ภาพวัสดุที่จะใช้ในการปักตุ้งล้านนา ได้รับการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ปรับวัสดุเพื่อให้มีความเหมาะสม

3.4 ขั้นตอนการปักตุงล้าंनाเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเข้าสู่กระบวนการการประดิษฐ์ตุงล้าंनाเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความงามสวยงามตามความเหมาะสม

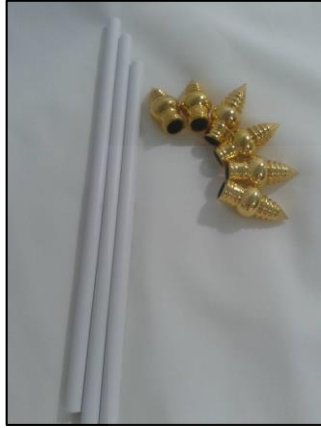
แผนภูมิที่ 3.1 ขั้นตอนการปักตุงล้าंनाเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

3.4.1 อุปกรณ์ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาสานนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

กระบวนการประดิษฐ์ตุ๊กตาสานนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยวัสดุที่นำมาใช้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการประดิษฐ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามสมบูรณ์คงทนและสวยงามจำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยวัสดุและอุปกรณ์ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3.10 อุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์ตุ๊กตาสานนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

1. หัวไม้กลิ้ง ขนาดเล็ก และท่อพีวีซี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร
2. ดอกไม้ทองที่ร้อยเป็นอุบะไทย ทรงเครื่อง เครื่องเล็กจำนวน 6 เครื่อง เครื่องใหญ่จำนวน 2 เครื่อง และมีสายที่ใช้สำหรับแขวนจำนวน 2 เส้น โดยทำจากดอกไม้ทองที่ร้อยเป็นเส้น ความยาว 7 นิ้ว

3. ท่วงเหล็ก ทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 เซนติเมตร

3.4.2 วัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

ภาพที่ 3.12 วัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบ

3.4.3 ขั้นตอนการประดิษฐ์ตุ้งล้านนา

3.4.3.1 ขั้นตอนการเตรียมสะดึง

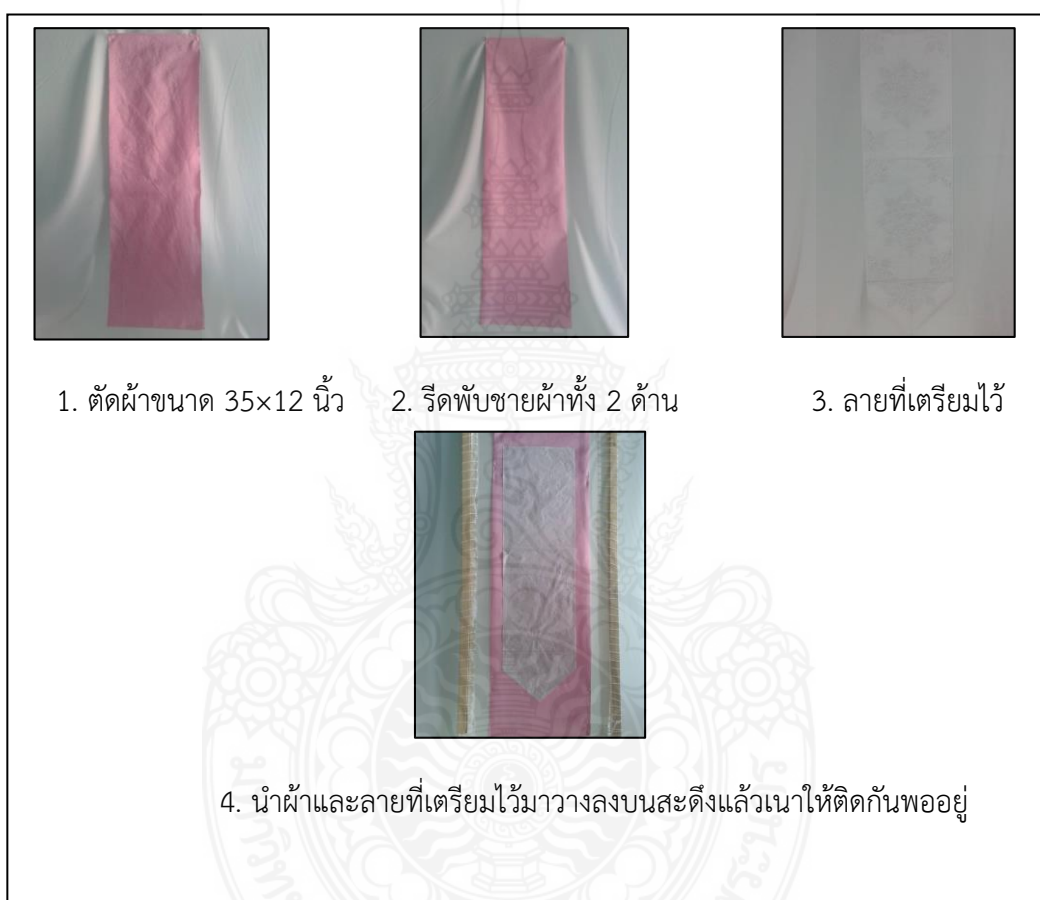
ผู้ศึกษาโครงการงานพิเศษได้เตรียมทำเฟรมไม้ขนาด 18×40 นิ้ว ที่จะนำมาทำเป็นสะดึงที่ใช้สำหรับชิงผ้าเพื่อใช้ในการปัก โดยตัดผ้าดิบขนาด 18×40 นิ้ว โดยนำมาเย็บขอบให้มีขนาด 15×38 นิ้ว เมื่อได้ขนาดของผ้าที่ต้องการแล้ว ร้อยด้ายดิบเบอร์ 24 ใส่เข็มเบอร์ 12 แล้วเย็บตรึงผ้าให้อยู่ในสะดึงซึ่งใช้ผู้ตรึงผ้า 2 คน โดยให้ใช้น้ำหนักมือแต่ละข้างเท่าๆกัน ทำไปจนรอบจนเห็นว่าผ้าที่อยู่บนสะดึงนั้นตรึงสามารถนำไปใช้ในการปักได้แล้ว มัดให้แน่น ดังภาพที่ 3.13

ภาพที่ 3.13 ขั้นตอนการเตรียมสะดึง

3.4.3.2 ขั้นตอนการเตรียมผ้าและการวางลายปัก

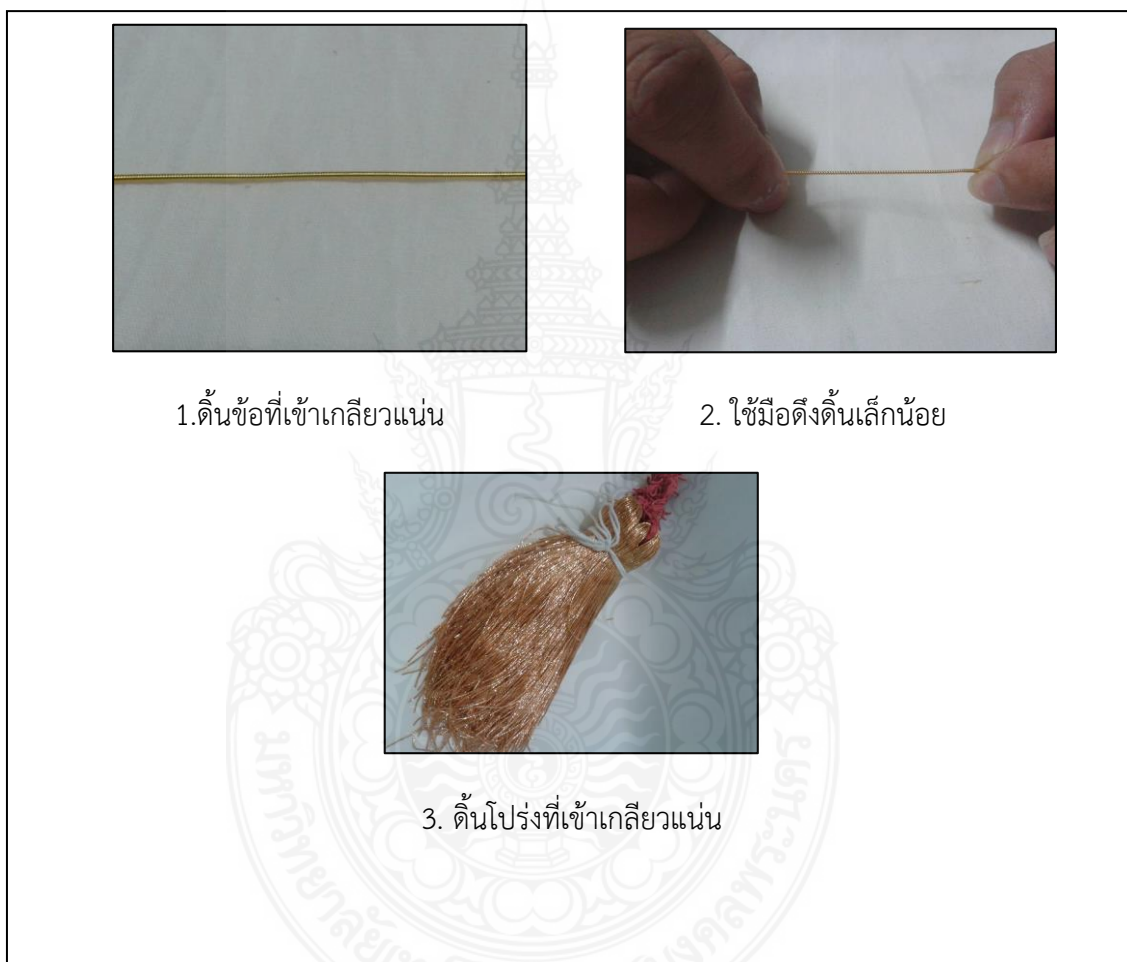
ผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้เลือกใช้ผ้าไหมยกลายลูกแก้ว สีชมพู ในการประดิษฐ์ตุ่งล้านนา โดยตัดผ้าเป็นรูปทรงของตุ่งล้านนาที่จะประดิษฐ์ ขนาดความยาว 35 นิ้ว และความกว้าง 12 นิ้ว แล้วรีดผ้ากาวเจือสี ให้ติดกับผ้าไหมที่จะใช้ปัก แล้วรีดพับริมความยาวทั้ง 2 ด้านเพื่อไม่ให้ชายผ้า ลွ่ย แล้วนำไปวางบนสะดึงและเนาพออยู่ ให้ผ้าทั้งสองชิ้นติดกันแล้วนำลายที่เตรียมไว้ไปวางบนผ้าที่จะปัก แล้วเนาให้ลายติดกับผ้าอีกที ดังภาพ ที่ 3.14

ภาพที่ 3.14 ขั้นตอนการเตรียมผ้าและการวางลาย

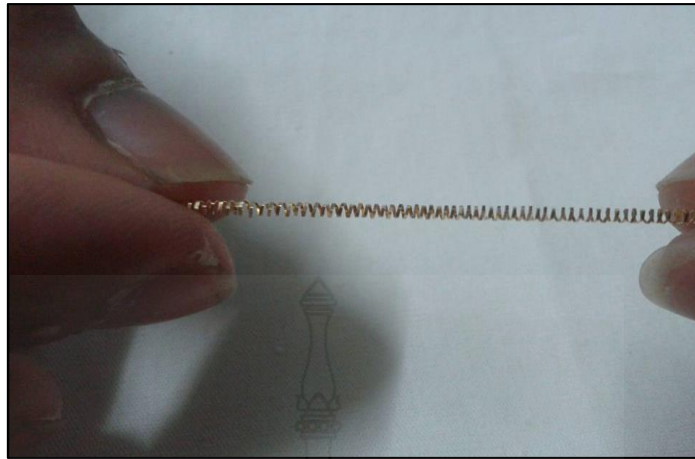
3.4.3.3 ขั้นตอนการเตรียมดิน

การประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้เลือกใช้ดิน จำนวน 3 ชนิด คือ ดินข้อ ดินโปร่ง และดินมัน วิธีการเตรียม คือ ลักษณะของดินแต่ละชนิดที่เลือกใช้จะมีลักษณะการเข้าเกลียวแน่นเหมือนสปริงแต่มีความยืดหยุ่นได้ ดังนั้น การที่จะใช้ดินในการปักแต่ละครั้งต้องใช้มือดึงดินออกเล็กน้อยเพื่อให้ง่ายต่อการปัก และทำให้ดินไม่หักงอเมื่อปักลงลายที่เล็กๆ ดังนี้

ภาพที่ 3.15 ขั้นตอนการเตรียมดิน

4. ใช้มือดึงดินโป่งเล็กน้อย

5. การใช้ดินโป่งและดินมันจะใช้ใน-ลักษณะเดียวกัน คือ พอเตรียมดินเสร็จแล้วให้ตัดเป็นชิ้นๆ หลากๆ ขนาดพอเหมาะ ที่จะปักลงในลายนั้นแล้วใช้เข็มสอย เบอร์ 7 หรือเบอร์ 8 สอดด้วยด้าย และสอดเข้าไปในรูของดินที่มีการพันเป็นเกลียวสปริงอยู่ แล้วปักตรึงลงไปบนลายที่ต้องการปัก

3.4.3.4 ขั้นตอนการเดินด้นข้อและการเดินเกลียว

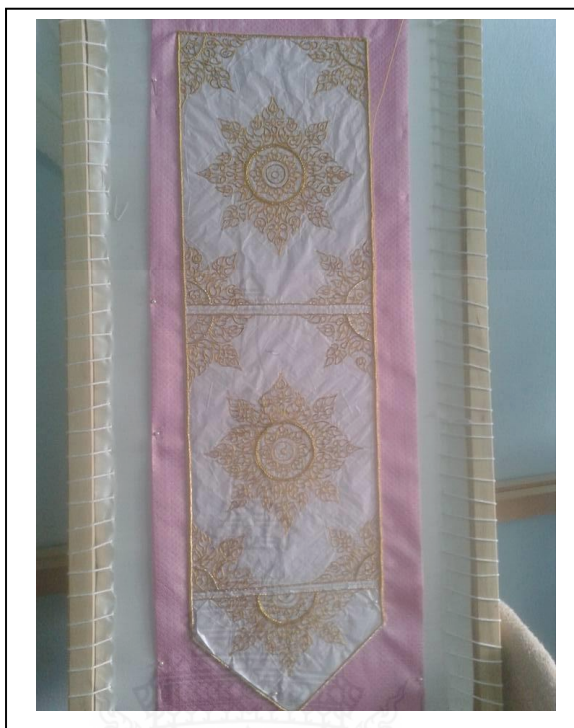
การปักเดินเกลียวโดยใช้ด้นมันปักเดินตามลายโดยตัดด้นมันให้มีขนาดเท่าๆกันโดย
ชั้นแรกให้ปักทแยงไปข้างน้ำ และชั้นต่อมาให้แทงเข็มขึ้นระหว่างกลางของชั้นแรกและปักเดินหน้า
ต่อไป และการเดินด้นข้อคือการล้อมลายเพื่อให้ง่ายต่อการปักด้นโปร่ง ซึ่งมีลักษณะเข้าเกลียวเหมือน
สปริง และใช้ด้ายเป็นตัวล๊อคด้นให้เข้ากับผ้าที่ปัก

1. การเดินเกลียว

2. การเดินด้นข้อตามลาย

ภาพที่ 3.17 วิธีการเดินเกลียวและการเดินด้นข้อ

ภาพที่ 3.18 ภาพการปักท่อนขอบที่เสร็จสมบูรณ์

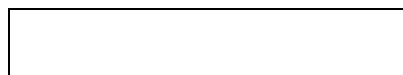

1. ใช้ปากคีบปลายแหลมดึงกระดาดาชออก
หลังจากที่เดินด้นข้อเสร็จ

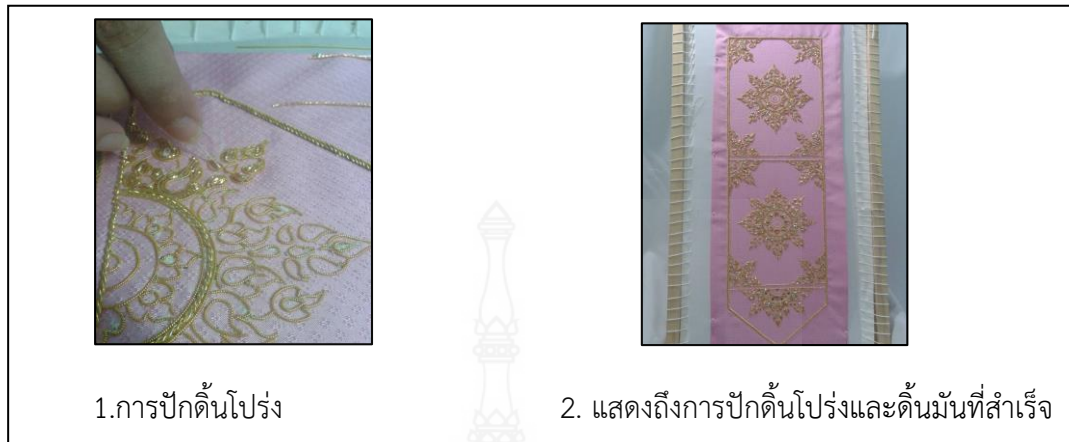

2. ภาพสำเร็จการปักเดินลาย

ภาพที่ 3.19 แสดงถึงการนำกระดาดาชออกหลังจากการปักเดินเสร็จเรียบร้อยแล้ว

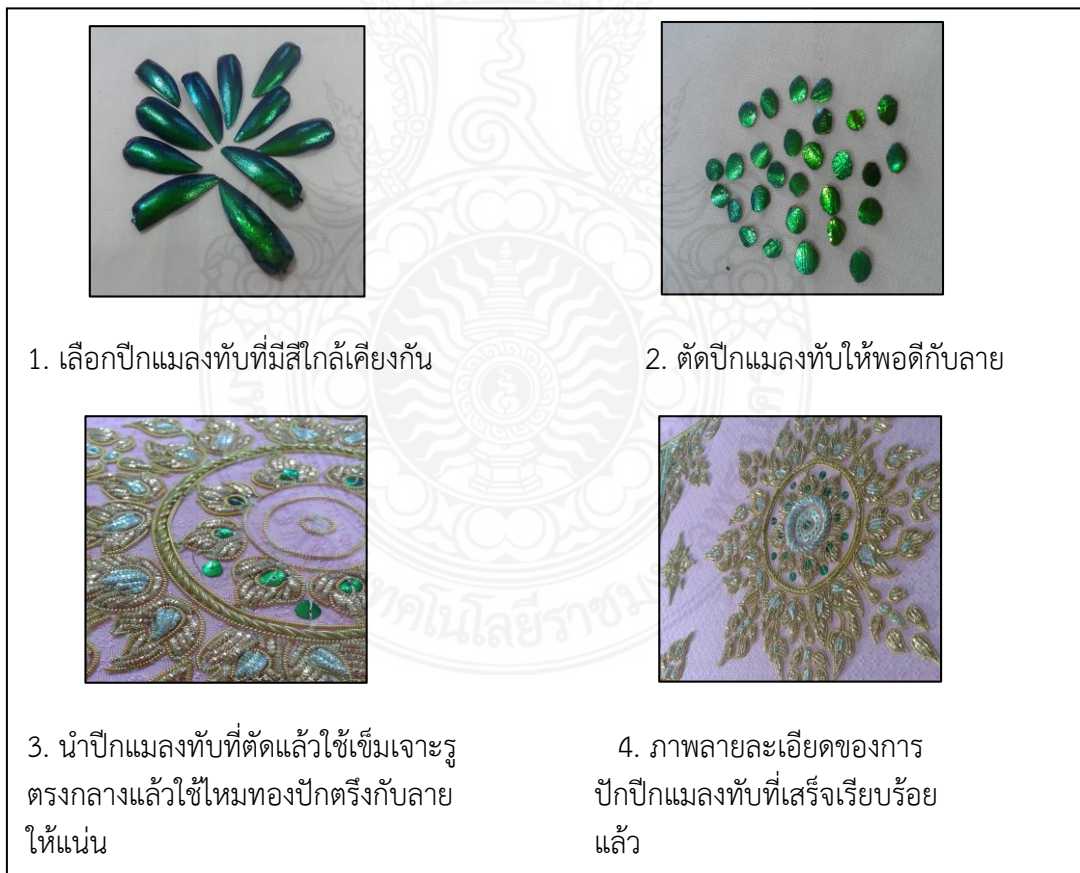

3.4.3.5 ขั้นตอนการปักดินโปรง

ภาพที่ 3.20 แสดงถึงขั้นตอนการปักดินโปรง

3.4.2.6 ขั้นตอนการปักด้วยปักแมลงทับ

ภาพที่ 3.21 รายละเอียดของขั้นตอนการปักด้วยปักแมลงทับ

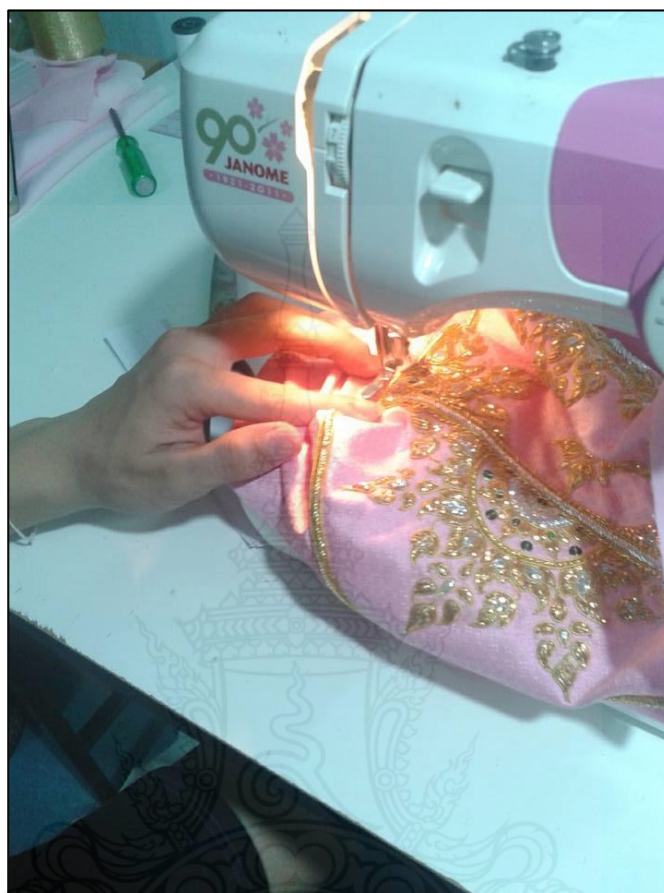
1. ผ้าปักที่เสร็จเรียบร้อย

2. ตัดผ้าที่ปักออกจากสะดึง

ภาพที่ 3.22 ผ้าที่ปักและเก็บรายละเอียดของงานที่เสร็จและพร้อมที่จะนำไปประกอบเป็นตุ่ง
ล้านนา

3.4.3.7 การประกอบตุ้งล้านนาและนำวัสดุต่างๆมาตกแต่งตุ้งล้านนาให้เรียบร้อย

1. การประกอบตุ้ง คือการเก็บริมผ้าที่ไม่ต้องการโดยใช้วิธีการเย็บเก็บให้มีความเรียบร้อยสวยงามโดยตัดผ้า ขนาด 76 x 23 ซม. แล้วเย็บปิดให้เรียบร้อย แล้วเหลือช่องขนาด 2 ซม. เพื่อไว้สอด ท่อพีพีซี และ ใส่หัวไม้กลึงเข้ากับตุ้ง

ภาพที่ 3.23 การประกอบตุ้งล้านนา

2. ตุงล้านนาที่เย็บเก็บริมที่เรียบร้อยแล้ว แล้วนำ หัวไม้กลึง และท่อพีวีซี มีสอดเข้าระหว่างช่องที่เตรียมไว้ให้เรียบร้อย

ภาพที่ 3.24 ตุงล้านนาที่ประกอบไม้กลึงเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 3.23 นำดอกไม้ทองมาประกอบตุ้งล้านนาและตรวจสอบความเรียบร้อยของตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

3.5 ศึกษาต้นทุนและการผลิต ตุงล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

ราคาต้นทุนในการประดิษฐ์ตุงล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยจำนวน 1 ชิ้น

ตารางที่ 3.8 ราคาต้นทุนในการประดิษฐ์ตุงล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

วัสดุ	ราคา/หน่วย (บาท)	จำนวน	ราคารวม (บาท)
1. ผ้าไหม	550	1 เมตร	550
2. ดินข้อ	80	1 ขด	80
3. ดินมัน	200	2 ใจ	400
4. ไหมทอง	200	1 ม้วนเล็ก	200
5. ปักแมลงทับ	5	20 ชิ้น	100
6. ด้ายดิบ	80	1 ม้วน	80
7. ผ้าขาว	40	1 เมตร	40
8. เหลื่อมโลหะทรงกลม	1	80 ชิ้น	80
9. หัวไม้กลิ้ง	20	6 ชิ้น	120
10. ด้ายวินัส	15	3 ม้วน	45
11. แผ่นทอง	7	30	210
12. ลวดทองแดง	150	1 ขดเล็ก	150
13. หัวโลหะ	5	1 หัว	5
ค่าวัสดุ (ต้นทุน)			2,060
ค่าใช้จ่ายต่างๆ 5 % ของต้นทุน			108
ค่าแรง 20 วัน (ค่าแรงวันละ 300 บาท/8 ชั่วโมง)	160 ชั่วโมง		6,000
รวมต้นทุนทั้งสิ้น			8,263
ราคาจำหน่าย = [ต้นทุน+ค่าแรง+ (กำไร 40%)]			
ราคาจำหน่าย			12,428.2

จากตารางที่ 3.8 แสดงให้เห็นว่าราคาวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์ตุ้กล้ำน้ำหนักเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีราคารวมต้นทุนทั้งสิ้น 8,263 บาท และเมื่อได้คำนวณราคาขายโดยบวกกำไร แล้วมีราคาจำหน่ายอยู่ที่ 12,428.2 ดังนั้นการประดิษฐ์ตุ้กล้ำน้ำหนักเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยนี้ ผู้ศึกษาโครงการพิเศษตั้งราคาจำหน่ายอยู่ที่ พวงละ 12,500 บาท

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อ การประดิษฐ์ตุ้กล้ำน้ำหนักเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ได้แก่ คนในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน และเครื่องมือในการศึกษา คือแบบสอบถามโดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1. คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้/เดือน

ตอนที่ 2. คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์ตุ้กล้ำน้ำหนักตุ้กล้ำประยุกต์ด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วน จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ข้อ และด้านคุณประโยชน์ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติในการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง และส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อการประดิษฐ์ตุ้กล้ำน้ำหนักตุ้กล้ำประยุกต์ด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปของตารางประกอบเสนอความเรียง โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

ค่าร้อยละที่ใช้ในการเปรียบเทียบสัดส่วนของชุดข้อมูล โดย (สุรินทร์, 2558)

$$P = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทนค่าร้อยละ

f แทน ค่าความถี่ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงเป็นค่าร้อยละ

n แทนจำนวนความถี่ทั้งหมด

ระดับค่าเฉลี่ย ใช้ในการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้โดยใช้สูตรจัดช่วง
ระดับคะแนน ดังนี้ (ล้วน และ อังคณา, 2538)

$$x = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ x แทน ค่าเฉลี่ย เลขคณิต

f แทน ค่าความถี่ข้อมูลแต่ละชั้น

x แทน ค่าคะแนนระดับความพึงพอใจ

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

โดยมีเกณฑ์กำหนดการให้คะแนนระดับความพึงพอใจ ดังนี้

5 คะแนน	มีระดับความพึงพอใจในระดับ	มากที่สุด
4 คะแนน	มีระดับความพึงพอใจในระดับ	มาก
3 คะแนน	มีระดับความพึงพอใจในระดับ	ปานกลาง
2 คะแนน	มีระดับความพึงพอใจในระดับ	น้อย
1 คะแนน	มีระดับความพึงพอใจในระดับ	น้อยที่สุด

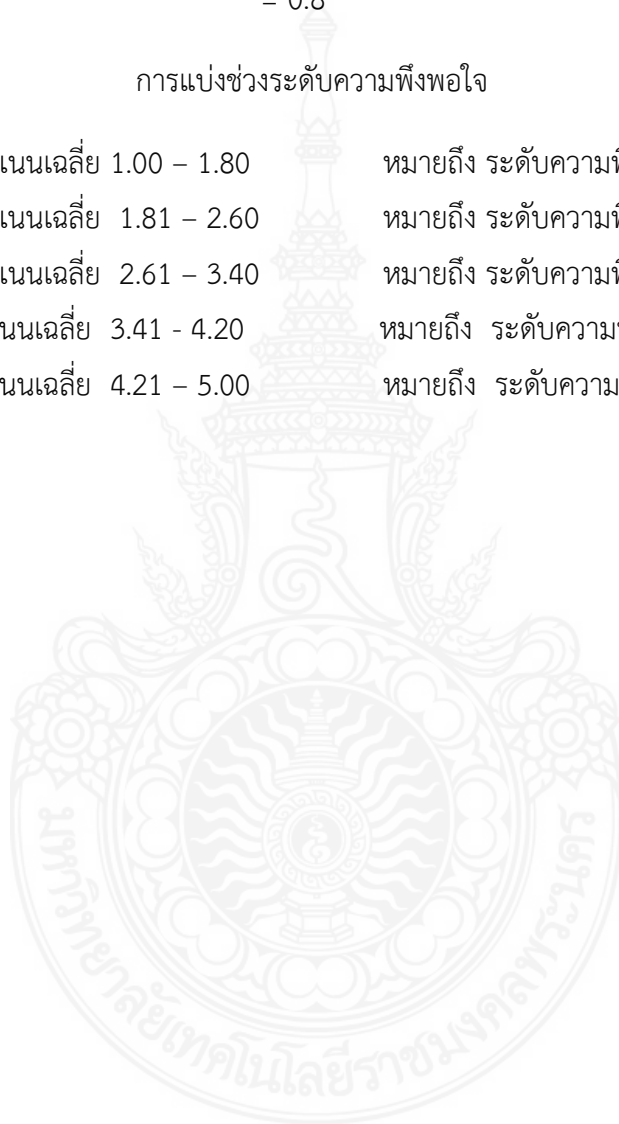
$$\text{การจัดช่วงระดับคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.8$$

การแบ่งช่วงระดับความพึงพอใจ

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับความพึงพอใจ น้อยที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับความพึงพอใจ น้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับความพึงพอใจ มาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับความพึงพอใจ มากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

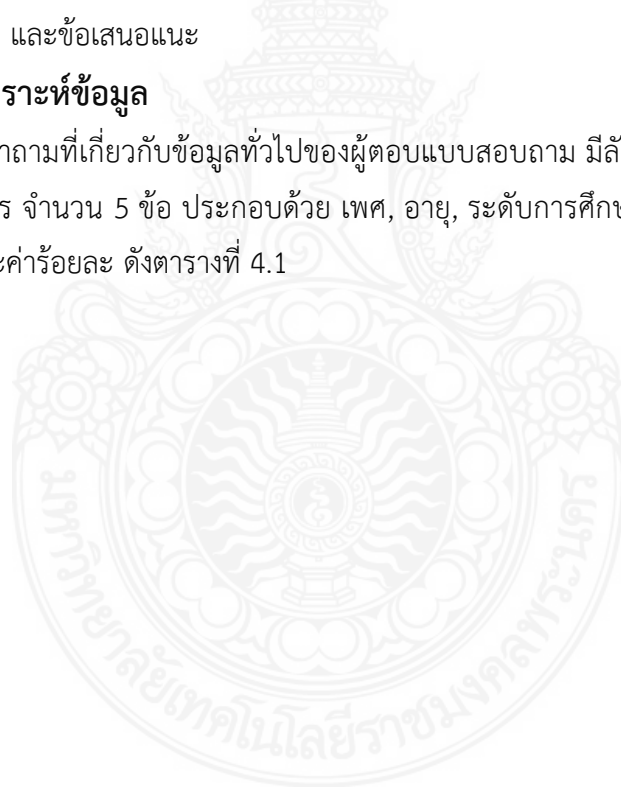
การศึกษาโครงการพิเศษเรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาลานนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ผู้ศึกษาโครงการพิเศษ ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 50 ฉบับ โดยใช้สถิติความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยแบบสอบถามที่ใช้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ และ รายได้

ตอนที่ 2 คำถามความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์การประดิษฐ์ตุ๊กตาลานนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีข้อคำถาม แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ และ ด้านคุณประโยชน์ รวมทั้งสิ้น 11 ข้อ และข้อเสนอแนะ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถาม แบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, และรายได้ โดยแสดงความถี่ และค่าร้อยละ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงความถี่ และร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	17	34
หญิง	33	66
รวม	50	100
อายุ		
15-20 ปี	2	4
20-25 ปี	2	4
26-30 ปี	4	8
31-35 ปี	29	58
36-40 ปี	9	18
40 ปีขึ้นไป	4	8
รวม	50	100
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	22
ปริญญาตรี	36	72
ปริญญาโท	3	6
อื่นๆ	-	-
รวม	50	100
อาชีพ		
นักเรียน/นิสิตนักศึกษา	2	4
ข้าราชการ	10	20
พนักงานเอกชน	1	2
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	31	62
แม่บ้าน	6	12
อื่นๆ	-	-
รวม	50	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
รายได้		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	11	22
10,001-15,000 บาท	14	28
15,001-20,000 บาท	17	34
มากกว่า 20,000 บาท	8	16
รวม	50	100

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 34 อยู่ในช่วงอายุ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 18 และอายุ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72 รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22 และระดับต่ำสุดคือ ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 6 ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 62 รองลงมาคือข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 20 และรองลงมาคือแม่บ้านคิดเป็นร้อยละ 12 และระดับต่ำสุดคือ นิสิตนักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 4 ผู้มีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ คือ 15,000- 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมา คือผู้ที่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22 และต่ำสุด คือผู้ที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16

ตอนที่ 2 คำถามความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ การประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนแบ่งเป็น 2 ด้านได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านประโยชน์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 ข้อ และข้อเสนอนี้โดยแสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ดังตาราง ที่ 4.2-4.3

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ด้านผลิตภัณฑ์

ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
-วัสดุที่นำมาใช้มีความเหมาะสมและแปลกใหม่	4.82	มากที่สุด
-ผลิตภัณฑ์นี้มีความประณีตสวยงามและน่าสนใจ	4.46	มากที่สุด
- สืบสานวัฒนธรรมงานปัก และ วัฒนธรรมการใช้ตุ๊กของชาวล้านนา	4.44	มากที่สุด
- ตุ๊กล้านนามีรูปแบบที่โดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจได้	4.42	มากที่สุด
- ความคิดสร้างสรรค์	4.42	มากที่สุด
- สื่อถึงความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน	4.32	มากที่สุด
-ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบรูปทรงสัดส่วนที่เหมาะสม	4.28	มากที่สุด
รวม	4.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า วัสดุที่นำมาใช้มีความเหมาะสมและแปลกใหม่ มีระดับความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 4.82 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือผลิตภัณฑ์นี้มีความประณีตสวยงามและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.46 อยู่ในระดับมากที่สุด ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบรูปทรงสัดส่วนที่เหมาะสม 4.28 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์ตุ๊กต่านนา เพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ด้านประโยชน์

ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
- ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่	4.50	มากที่สุด
- สามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้	3.94	มาก
- ใช้เป็นของฝากของที่ระลึก	3.70	ปานกลาง
- เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP	3.32	มาก
รวม	3.86	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในด้านประโยชน์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 อยู่ในระดับมาก โดยผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32 อยู่ในระดับ ปานกลาง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โครงการพิเศษเรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ จากการศึกษาในครั้งนี้

5.1 สรุปผล

การศึกษาโครงการพิเศษเรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยและศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำราเอกสารข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับงานปักไทย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตุ๊กตาล้านนา ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลวดลายที่ใช้ในการปัก ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการออกแบบและการตกแต่ง และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแบบแผนในการออกแบบตุ๊กตาล้านนาจำนวน 3 รูปแบบ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน แสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบและความเหมาะสมของรูปทรงและสัดส่วน สรุปได้ว่ารูปแบบที่ 2 มีความเหมาะสมที่สุด และนำผลสรุปที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาประดิษฐ์เป็นตุ๊กตาล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย จากนั้นผู้ศึกษาโครงการพิเศษได้สำรวจความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อ การประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย จำนวน 50 คน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 58 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72 มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 62 มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในเรื่องของวัสดุที่นำมาใช้ มีความเหมาะสมและแปลกใหม่ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านประโยชน์ กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในเรื่องของผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.50 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากวัสดุที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ตุ๊กล้านานั้น เป็นวัสดุที่แปลกใหม่ แต่อาจจะพบเห็นอยู่แล้วตามชุดยีนเครื่องการแต่งกายของโขนละครซึ่งเป็นวัสดุที่มีความสวยงาม แต่ผู้ศึกษาโครงการพิเศษสามารถนำวัสดุประเภทนี้มาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและเป็นแนวคิดที่จะนำไปทำผลิตภัณฑ์อื่นอีกต่อไป อีกทั้งผลิตภัณฑ์ ยังมีรูปแบบที่สวยงาม และยังเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาทางการออกแบบและกระบวนการการทำตุ๊กล้านนาของชาวล้านนา ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีวิทย์ ไวทยาชีวะ ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ของช่างพื้นเมืองเชียงใหม่ ในการทำตุ๊กล้านนา ว่า การศึกษาขั้นตอนสืบทอดกระบวนการการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาด้วยวิธีการฉลุลายประสบความสำเร็จซึ่งผู้ที่เข้าร่วมให้ความสนใจเป็นอย่างมากถึงในระดับมากที่สุด

5.2.2 ด้านประโยชน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในด้านประโยชน์อยู่ในระดับ มาก ซึ่งประโยชน์ที่เหมาะสมที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมที่จะนำไปตกแต่งอาคารสถานที่ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมีความเห็นว่าตุ๊กล้านนาที่ประดิษฐ์ด้วยวิธีการปักแบบไทยนี้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สวยงามจึงเหมาะแก่การนำไปแขวนเพื่อประดับตกแต่งอาคารสถานที่และยังเป็นสิ่งมงคลอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อติศร วัฒนะกิจ ได้ศึกษา การประดิษฐ์พานพุ่มด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ซึ่งให้ความเห็นว่า พบว่ามีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความประณีตและมีความสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.80 สามารถใช้เป็นเครื่องตกแต่งสถานที่และแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมไทย

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาโครงการพิเศษ เรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ผู้ศึกษาโครงการได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกระบวนการศึกษาตลอดจนการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย ได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว ซึ่งจากการศึกษาและปฏิบัติงานผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อชี้แนะแนวทางให้กับผู้ที่สนใจในการศึกษาต่อไป ดังนี้

5.3.1 การเลือกใช้ผ้า ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้เป็นงานที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถ ฝีมือ ความประณีตและความอดทนในการสร้างสรรค์ผลงานถือเป็นงานชั้นสูง ดังนั้นวัสดุที่จะนำมาประดิษฐ์นั้นจึงเป็นวัสดุที่มีคาสวยงาม ซึ่งผ้าที่ใช้ปกนั้นก็เช่นกันจึงจำเป็นต้องเลือกผ้าที่มีคุณภาพดีมาใช้ในการปัก เช่น เป็นผ้าไหมยกดอกลายต่างๆ เป็นต้น หรือตามที่เหมาะสมกับลักษณะของงานของผู้ปัก เพราะจะทำให้งานดูมีคุณค่าและมีความละเอียดดูแล้วซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่วนของสีผ้าต้องเลือกสีที่เหมาะสมกับชิ้นงานและโอกาสที่ใช้ โดยเลือกสีที่ไม่อ่อน หรือไม่เข้มจนเกินไป เพื่อจะทำให้งานดูโดดเด่นและสวยงามสามารถดึงดูดความสนใจให้กับผู้พบเห็นได้

5.3.2 ลวดลายของการปัก งานปักเป็นงานที่ต้องใช้ความสามารถและประสบการณ์ในการสร้างสรรค์งาน โดยเฉพาะการสร้างลายปักขึ้นมาบนผืนผ้าเพื่อให้เกิดความงดงามในชิ้นงาน ดังนั้นลายปักจึงจำเป็นต้องมีความเหมาะสมกับงานและโอกาสที่นำไปใช้ แต่ลายปักก็สามารถปักเพิ่มลายต่างๆได้ตามที่ผู้ปักนั้นเห็นความเหมาะสม เพราะการร่างแบบลายลงไปแล้วพอถึงเวลาที่ปักเสร็จผู้ปักเห็นว่ายังมีช่องไฟของลายมากเกินไปจึงจำเป็นต้องปักเพิ่มได้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับงานนั้น

5.3.3 ผ้าปักหัตถ์ ผ้าปักสามารถใช้ผ้าได้หลายลักษณะคือ ผ้าอ่อน กับผ้าแข็ง ซึ่งก็ตามโอกาสและความเหมาะสมของงานเช่นกัน เพราะการปักเป็นการตรึงผ้าลงบนสะดึงจึงทำให้เกิดการหดตัวของผ้าเมื่อนำผ้าที่ตรึงออกจากสะดึงแล้ว ดังนั้น ถ้าไม่ต้องการอยากให้ผ้าไม่หดตัวสามารถเลือกใช้ผ้าที่มีความแข็งตัวอยู่แล้ว หรือไม่ก็นำผ้าที่มีความอ่อนนิ่มมาลงกรวยเพื่อให้เกิดความแข็งตัวและจะทำให้ผู้ไม่หดตัวในเวลาปักเสร็จ แต่ถ้าชิ้นงานนั้นไม่จำเป็นต้องการความแข็งก็สามารถใช้ผ้าที่มีเนื้ออ่อนนิ่มได้แต่ก็ต้องดูความเหมาะสมของลายปักนั้นๆ

5.3.4 สัดส่วนของงาน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดเพราะถ้าสัดส่วนไม่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ก็จะออกมาไม่ดี แต่ถ้าสัดส่วนรูปทรงมีความเหมาะสมได้ตามขนาดที่ตั้งใจไว้ผลิตภัณฑ์ก็จะออกมาดี จำเป็นต้องให้ความเหมาะสมกับเรื่องของสัดส่วนมากให้เวลาประดิษฐ์ชิ้นงาน ดังนั้น เราสามารถให้ผู้เชี่ยวชาญดูและปรับสัดส่วนให้ได้ในเวลาที่เราทำงานที่เป็นขึ้นๆเพื่อให้มีความเหมาะสมสวยงามกับตัวชิ้นงาน

5.3.4 วิธีการเก็บรักษา เพื่อให้ชิ้นงานมีความคงทนสวยงามและใหม่อยู่ตลอดเวลาจึงควรก็ไว้ในตู้โชว์เพื่อป้องกันฝุ่น หรือแขวนไว้ในที่ที่เหมาะสมและทำความสะอาดบ่อยๆ ก่อนที่จะนำไปใช้งาน

เอกสารอ้างอิง

- ฉาย เทวานิมิต. 2486. **สมุดตำราลายไทย**. ม.ป.ท.
- ชญาพัชญ์ วัฒนกุล. 2449. **บอกเล่าเรื่องราวของวัด**.
[ออนไลน์].<http://pantip.com/topic/30763804,3> ตุลาคม 2558.
- ชไมพร ชมมา. 2546. **สีแสงและเงา**. นนทบุรี: เอนกการพิมพ์.
- ชลหทัย จันทร์เมฆา. 2557. **การออกแบบภาพลายเส้น**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดอูเคชั่น.
- ทรงศักดิ์ ประทุมรัตน์. 2535. **สารานุกรมผ้าสายลายทอ**. ม.ป.ท.
- นิรันดร์ ชันติธรรม. 2547. **ตุ่งล้านนาภูมิปัญญาของบรรพชน**. เชียงใหม่: อนุพงษ์การพิมพ์.
- เนาวรัตน์ เทพศิริ. 2539. **เครื่องแต่งกายชุดพระนางละครรำ**. กรุงเทพมหานคร: ริเวอร์บุคส์.
- ประยงค์ สุขเกษม. 2549. **เย็บปักถักร้อย**. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พัลมิชชีง.
- ปรีวิทย์ ไวยาษาชีวะ. 2552. “กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ของช่างพื้นเมืองเชียงใหม่ ในการทำตุ่งล้านนาด้วยวิธีการฉลุลายกระดาษ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผดสดี บุญผลึก. 2549. “การตกแต่งชุดราตรีด้วยวิธีการปักชุดโขน”. วิทยานิพนธ์. แผนงานพิเศษ
สาขาออกแบบแฟชั่นผ้าและเครื่องแต่งกาย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- พูนทรัพย์ สุวรรณเกศ. 2542. **สารานุกรมเครื่องแต่งกายไทยในสมัยโบราณ**. กรุงเทพมหานคร: อัม
รินทร์พริ้นติ้งแอนด์พัลมิชชีง.
- ภมรินทร์ ณ วิเชียร. 2556. “ตุ่งล้านนา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร
ลายไทยฉบับสมบูรณ์ 1. 2547. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- ล้วน และอังคณา สายยศ. 2538. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น
- วิจิตร พานิช. 2540. **ศึกษาศิลปะไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดอูเค.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2550. **สารานุกรมผ้าและเครื่องถักทอ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: พลัส
เพล.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- อดิศร วัฒนะกิจ. 2556. “การประดิษฐ์พานพุ่มด้วยเทคนิคการปักแบบไทย”.ปริญญาตรี.
แผนงานพิเศษสาขาการบริหารงานธุรกิจคหกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อภิญา คำอินทร์.2554. ตุ้งถวายบูชา. [ออนไลน์].<http://www.pattayaconcierge.com/>.
29 กันยายน 2558.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ฝ่ายวิชาการและวิจัย
 คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
 รับที่ ผอ.จ 1690/2558
 วันที่ - 2 ส.ค. 2558
 เวลา 10:40 น.

ส่วนราชการ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ โทร. ๐๒-๖๖๕-๓๗๗๗ ต่อ ๕๖๕๓, ๕๖๕๓...

ที่ บค.๗๕๑/๒๕๕๘ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ลงนามหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

ด้วยนายเพนรินทร์ กาทสิทธิ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๐๓-๐ และนายนิวุฒิ ปัญญา รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๒๒-๕ นักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต กำลังดำเนินการทำโครงการพิเศษ เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่ง ด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยมีอาจารย์สุรียา เทพิน และอาจารย์กิตติ ยอดอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีความประสงค์ขอหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย โดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย ตาระเวช
๒. อาจารย์วิจิตร สนมอม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
๓. อาจารย์สุขสันต์ พวงกลัด
๔. อาจารย์สุรัฐ บุญทรง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์
๕. นางสมคิด หลาวทอง
ช่างปักไทย

ในการนี้ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ จึงขอความกรุณา คณบดีลงนามในหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย ดังเอกสารแนบท้ายนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เรียน คณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย
 เชิญไปลงพิจารณาแล้วคือใช้
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วคือใช้
 ำหนดรอบ เช่นนั้นขอไปดำเนินการ
 ลงวันที่ ๑๖/๑๒/๕๘

(Signature)
 (นางสาวสุตัญญา จันทร์กุล)
 หัวหน้าสาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์

ลงนามแล้ว

(Signature)
 - ๒ ส.ค. ๒๕๕๘

(Signature)

เรียน คณบดี
 ล้อมไปตรงพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญากัณฑ์ ก่ออารีโย)
 คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
 ๕-๘ มิ.ย. ๒๕๕๘

- ๒ ส.ค. ๒๕๕๘

ที่ ศร ๐๕๘๑.๐๗/๒๕๕๒

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๑๖๘ ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์

ด้วยนายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๐๓-๐ และนายนิวุฒิ ปัญญา รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๒๒-๕ นักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต กำลังดำเนินการทำโครงการพิเศษ เรื่อง การประดิษฐ์ตั้งถ่านนาเพื่อการตกแตงด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยมีอาจารย์สุรียา เทพิน และอาจารย์กิตติ ยอดอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พิจารณาพบว่า บุคลากรในหน่วยงานของท่านเป็นผู้มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญและคุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญอาจารย์สุขสันต์ พวงกลัด และอาจารย์สุรรัฐ บุญทรง เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัยให้กับ นายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ และนายนิวุฒิ ปัญญา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎาภัทร์ กี่อารีโย)
คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

โทร. ๐๒ ๖๖๕ ๓๗๗๗ ต่อ ๕๖๕๒, ๕๖๕๓

โทรสาร ๐ ๒๖๖๕ ๓๘๐๐

หมายเหตุ ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๙-๕๘๒ ๐๒๒๑

๐๘๙-๙๙๓ ๑๗๗๕

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ โทร. ๐๒-๖๖๕-๓๗๗๗ ต่อ ๕๖๕๒,๕๖๕๓

ที่ บค.ทสท/๒๕๕๘ ..... วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง เชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์เกศทิพย์ กรี่เงิน

ด้วยนายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๐๓-๐ และนายนิวุฒิ ปัญญา รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๒๒-๕ นักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี หลักสูตรคหกรรมศาสตร์บัณฑิต กำลังดำเนินการทำโครงการพิเศษ เรื่อง การประดิษฐ์ตั้งถ่านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยมีอาจารย์สุรียา เทพิน และอาจารย์กิตติ ยอดอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พิจารณาพบว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและคุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัยให้กับนายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ และนายนิวุฒิ ปัญญา จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นางสาวสุกัญญา จันทกุล)

หัวหน้าสาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ โทร. ๐๒-๖๖๕-๓๗๗๗ ต่อ ๕๖๕๒,๕๖๕๓.....

ที่ บค. ๓๕๔ / ๒๕๕๘ ..... วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ .....

เรื่อง เชิญผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย .....

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ คงคาอุยฉาย

ด้วยนายเทพนรินทร์ กาศสิทธิ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๐๓-๐ และนายนิวุฒิ ปัญญา รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๒๒-๕ นักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต กำลังดำเนินการทำโครงการพิเศษ เรื่อง การประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยมีอาจารย์สุรียา เทพิน และอาจารย์กิตติ ยอดอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พิจารณาพบว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและคุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัยให้กับนายเทพนรินทร์ กาศสิทธิ์ และนายนิวุฒิ ปัญญา จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นางสาวสุศัญญา จันทกุล)

หัวหน้าสาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์

ที่ ศธ ๐๕๘๑.๐๓/๒๕๕๗

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๑๖๘ ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือ

เรียน นางสมคิด หลาวทอง

ด้วยนายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๐๓-๐ และนายนิวุฒิ ปัญญา รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๒๕๗๖๐๗๐๖๐๒๒-๕ นักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต กำลังดำเนินการทำโครงการทำโครงงานพิเศษ เรื่อง การประดิษฐ์ตุ้งล้านนาเพื่อการตกแต่ง ด้วยเทคนิคการปักแบบไทย โดยมีอาจารย์สุริยา เทพิน และอาจารย์กิตติ ยอดอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พิจารณาพบว่า ท่านเป็นผู้มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญและคุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เครื่องมือวิจัยให้กับนายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ และนายนิวุฒิ ปัญญา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุลากัณฑ์ กี่อารีโย)
คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

โทร. ๐๒ ๖๖๕ ๓๗๗๗ ต่อ ๕๖๕๒, ๕๖๕๓

โทรสาร ๐ ๒๖๖๕ ๓๘๐๐

หมายเหตุ ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๙-๕๘๒ ๐๒๒๑

๐๘๙-๙๙๓ ๑๗๗๕

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

คำอธิบาย

การประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย คือ กระบวนการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนา เพื่อที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ให้เกิดความสวยงามและเป็นสิริมงคล ซึ่งจะใช้วัสดุประเภท ดิ้นเงิน ดิ้นทอง ไหมเงิน ไหมทอง เลื่อมแบบต่างๆ และปักแมลงทับ มาใช้เป็นวัสดุหลักในการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนา โดยนำเทคนิคการปักแบบไทยมาใช้ในการประดิษฐ์ ได้แก่ การปักชอย (การปักไหม) การปักดิน การปักเลื่อม และปักปักแมลงทับ ลงบนผ้าซึ่งมีลายเป็นตัวกำหนดกรอบในการปัก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบในการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

2. ผู้ศึกษาโครงการพิเศษขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญโปรดตอบแบบสอบถามฉบับนี้ทุกข้อตามความเป็นจริงหรือจะเสนอความคิดเห็นที่เหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา และเป็นแนวทางในการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

ผู้ศึกษาโครงการพิเศษขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่เสียสละเวลาอันมีค่า และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

นายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ และ นายนิวุฒิ ปัญญา

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง การประดิษฐ์ตุ้งลั่นนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ - นามสกุล.....
 เพศ.....
 วุฒิการศึกษา.....
 สถานที่ทำงาน.....
 ตำแหน่งงาน.....
 ความเชี่ยวชาญ.....
 ประสบการณ์ในการทำงาน.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ การประดิษฐ์ตุ้งลั่นนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

1. ท่านคิดว่าการนำตุ้งลั่นนามาประดิษฐ์โดยใช้เทคนิคการปักแบบไทยในการประดิษฐ์ มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
 .....
 .....
 .....

2. ท่านคิดว่าการประดิษฐ์ตุ้งลั่นนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยมีความเหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
 .....
 .....
 .....

3. ท่านคิดว่าแบบร่าง การประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย แบบใดมีความเหมาะสม และน่าสนใจที่จะนำมาสร้างเป็นชิ้นงานมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าวัสดุและวิธีการปักที่นำมาใช้มีความเหมาะสมที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทยหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....

5. ท่านคิดว่าลวดลายที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ตุ่งล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....

6. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือ
นายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ และ นายนิวุฒิ ปัญญา

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามกลุ่มเป้าหมาย

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์

เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

คำอธิบาย

การประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย คือ กระบวนการประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนา เพื่อที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่ให้เกิดความสวยงามและเป็นสิริมงคล ซึ่งจะใช้วัสดุประเภท ดินเงิน ดินทอง ไหมเงิน ไหมทอง เลื่อมแบบต่างๆ และปักแมลงทับ มาใช้เป็นวัสดุหลักในการประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนา โดยนำเทคนิคการปักแบบไทยมาใช้ในการประดิษฐ์ ได้แก่ การปักชอย (การปักไหม) การปักดิน การปักเลื่อม และปักปักแมลงทับ ลงบนผ้าซึ่งมีลายเป็นตัวกำหนดกรอบในการปัก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์

2. คำตอบของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ศึกษาโครงการงานพิเศษ

ผู้ศึกษาโครงการงานพิเศษใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในการประดิษฐ์ตุ๊กตาล้านนา อันนำมาซึ่งการพัฒนารูปแบบที่มีความเหมาะสมและความต้องการของตลาดและเพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญา

ขอบคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

นายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์ และ นายนิวุฒิ ปัญญา

นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์

เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาสีนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชาโครงการพิเศษ

นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 เทียบโอน สาขาการบริหารงานธุรกิจคหกรรมศาสตร์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าคำตอบและเติมคำที่ตรงตามความเป็นจริงของท่าน
โปรดระบุให้ครบทุกข้อ

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) 15 – 20 ปี

( ) 20 – 25 ปี

( ) 26 – 30 ปี

( ) 31 – 35 ปี

( ) 36 – 40 ปี

( ) 40 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี

( ) ปริญญาตรี

( ) ปริญญาโท

( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. อาชีพ

( ) นักเรียน/นิสิตนักศึกษา

( ) ข้าราชการ

( ) พนักงานบริษัทเอกชน

( ) ประกอบธุรกิจส่วนตัว

( ) แม่บ้าน

( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้

( ) ต่ำกว่า 10,000 บาท

( ) 10,001 – 15,000 บาท

( ) 15,001 – 20,000 บาท

( ) มากกว่า 20,000 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ความพึงพอใจที่มีต่อการประดิษฐ์ตุ๊กล้านนาเพื่อการตกแต่งด้วยเทคนิคการปักแบบไทย	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านผลิตภัณฑ์					
1.1 วัสดุที่นำมาใช้มีความเหมาะสมและแปลกใหม่					
1.2 ความคิดสร้างสรรค์					
1.3 ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบรูปทรงสัดส่วนที่เหมาะสม					
1.4 ตุ๊กล้านนามีรูปแบบที่โดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจได้					
1.5 สื่อถึงความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน					
1.6 สืบสานวัฒนธรรมงานปัก และ วัฒนธรรมการใช้ตุ๊กของชาวล้านนา					
1.7 ผลิตภัณฑ์นี้มีความประณีตสวยงามและน่าสนใจ					
2. ด้านประโยชน์					
2.1 ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมที่จะนำไปประดับตกแต่งอาคารสถานที่					
2.2 ใช้เป็นของฝากของที่ระลึก					
2.3 เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP					
2.4 สามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้					

ข้อเสนอแนะ.....
 .....
 .....
 .....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นามสกุล นายเทพนรินทร์ กาฬสิทธิ์
 วัน เดือน ปี เกิด 7 กรกฎาคม 2536
 ภูมิลำเนา 56 หมู่ 10 บ้านหนองพอก ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก
 จังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติการศึกษา

วุฒิการศึกษา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
- คหกรรมศาสตรบัณฑิต (คศบ) สาขาการบริหารงานธุรกิจคหกรรมศาสตร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	2559
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส)	วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด	2557
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช)	วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด	2555
- มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย	2552
- ประถมศึกษา	โรงเรียนเมืองหนองพอก	2549

ผลงานดีเด่น

- รางวัลอนุรักษ์ศิลปศิลปวัฒนธรรม การประกวดพานพุ่มใบตองดอกไม้สด เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ โครงการ เย็บร้อย ค่อยจีบ ประดิษฐ์ใบตอง ระดับชาติ ครั้งที่ 4 ปี ๒๕๕๖ ณ.มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่งกระทงลอยอนุรักษ์ธรรมชาติ งานสมมาน้ำคั้นเพ็งเส็งประทีป ปี ๒๕๕๕ ณ.บึงพลาญชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 บายศรีสามชั้น โครงการ เย็บร้อย ค่อยจีบ ประดิษฐ์ใบตอง ระดับชาติครั้งที่ 2 ปี ๒๕๕๔ ณ.มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดการจัดโต๊ะหมู่บูชา และ เครื่องแขวนไทยดอกไม้สด ในงานวันมาฆบูชา ที่พุทธมณฑล ปี ๒๕๕๔

109109ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นามสกุล นายนิรุฒิ ปัญญา
 วัน เดือน ปี เกิด 29 มีนาคม 2536
 ภูมิลำเนา 151 หมู่ 4 บ้านสันต้นหม้อ ตำบลสันต้นหม้อ อำเภอแม่เมาะ
 จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติการศึกษา

วุฒิการศึกษา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
- คหกรรมศาสตรบัณฑิต (คศบ) สาขาการบริหารงานธุรกิจคหกรรมศาสตร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	2559
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส)	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่	2557
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช)	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่	2555
- มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนบ้านสันต้นหม้อ	2552
- ประถมศึกษา	โรงเรียนบ้านสันต้นหม้อ	2549

ผลงานดีเด่น

- รางวัลชนะเลิศการประกวดมาลัยข้อพระกร ณ.หอประชุมมงคลอาภา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ปี ๒๕๕๘
- รางวัลชมเชยการประกวดพานพุ่มใบตองดอกไม้สด เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ โครงการ เย็บร้อย ค่อยจีบ ประดิษฐ์ใบตอง ระดับชาติครั้งที่ 4 ปี ๒๕๕๖ ณ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รางวัลชนะเลิศการประกวดสำหรับชนมมงคล โครงการ เย็บร้อย ค่อยจีบ ประดิษฐ์ใบตอง ระดับชาติครั้งที่ 2 ปี ๒๕๕๔ ณ.มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รางวัลชนะเลิศการประกวดเทียนแพร ระดับอุดมศึกษา ณ.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี ๒๕๕๔